

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

11. 4. 1986. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLVIII • 150 ДИН • БРОЈ 1789

КАКО ЈЕ
ИСТРЕБЉЕН
АМЕРИЧКИ
ПРЕРИЈСКИ
БИЗОН

БОРБЕ С БИКОВИМА

У ШПАНИЈУ СУ ДОНЕЛИ МАОРИ ЈОШ У VIII ВЕКУ, А ВОДИЛЕ СУ СЕ ИСКЉУЧИВО НА КОЊИМА. У XVIII ВЕКУ МАТАДОРИ ВИШЕ НЕ ЈАШУ НА КОЊИМА СУ ОСТАЛИ САМО ПИКАДОРИ КОЈИ ДРАЖЕ БИКА УБОДИМА КОПЉА И ДРЖЕ СЕ У ПОЗАДИНИ.

© 1986 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

ДВА ХИКОРИ ДРВЕТА

ИЗ ВРТА ХАРВИЈА ГАЈГЕРА ИЗ ГРАДА КОКАЛИКА У ДРЖАВИ ПЕНСИЛВАНИЈИ (САД) ИМАЈУ ЗАЈЕДНИЧКИ КОРЕН.

8000 милиона метеорита.

СВАКОГ ДАНА УЋЕ У ЗЕМЉИНУ АТМОСФЕРУ, А ГОТОВО СВИ СЕ РАСПАДНУ. КАДА БИ НЕКИ ОД БЕКИХ ПАЛИ НА ЗЕМЉУ, ЗА СОБОМ БИ ОСТАВИЛИ МНОГО ВЕКА РАЗАРАЊА ОД ХИДРОГЕНЕТСКЕ БОМБЕ.

НАУЧНИЦИ

НАСТОЈЕ ДА СМАЊЕ БРОЈ ИНСЕКТА ШТЕТОЧИНА ТАКО ШТО ИСТРАЖУЈУ СУПСТАНЦУ КОЈА ЋЕ УЧИНИТИ ДА ИНСЕКТИ СУПРОТНОГ ПОЛА ЈЕДНИ ДРУГИМА НЕПОДНОШЉИВО НЕПРИЈАТНО МИРИШУ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●● Енглец Рег Полард је највећи потрошач шибнице на свету. Користи их за градњу макета аутомобила, намештаја, познатих споменика и грађевина. Овим хобијем бави се већ 15 година и вредно ради по 18 часова дневно. До сада је употребио више милиона шибница које би, да се дужином поређају једна до друге, могле да повежу, рецимо Ниш и Загреб (600 km).

●●● најмањи бицикл и најмањи мотоцикл на свету су власништво Швајцарца Рајна Фришкнехта, по занимању клоуна. Бицикл је стварно сићушан: висок је 9 cm, дугачак 10, а точкови су пречника од 4 cm. Мотоцикл је нешто већи. Дугачак је 31,8 cm, висок је 17, а точ-

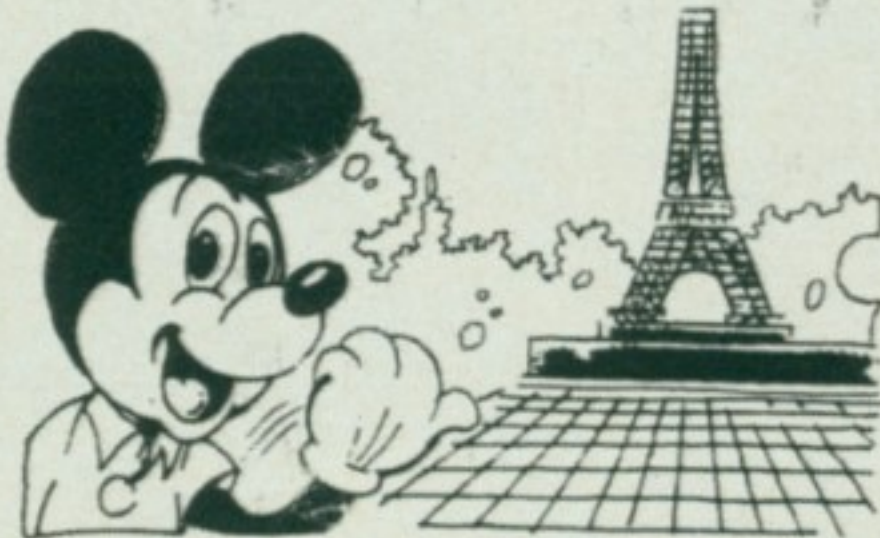
кови имају пречник од 6 cm. Мотор, бензинац, је од једне коњске снаге, 14 кубика и развија брзину од 6 километара на сат.

●●● јапански куvari и посластичари су и добри вајари. Једном годишње они приређују такмичење у вештини обликовања. Сваки учесник има задатак да од четрдесет килограма леда и у року од четрдесет пет минута направи неку фигуру. Тако се под њиховим вештим рукама рађају лабудови, рибе, цвеће, грађевине....

●●● најбрже превозно средство у градским гужвама је мотоцикл. Знајући то, група младих Парижана одлучила је да организује такси-службу, а своје муштерије уместо аутомобила

превози снажним моторима. Они се вешто пробијају и кроз највећи застој, шлем и, по потреби, кишни мантил позајмљују се путницима.

●●● одлучено је да се европски „Дизниленд“ подигне у градићу Мерне ла Вале, тридесетак километара од Париза. Избор је

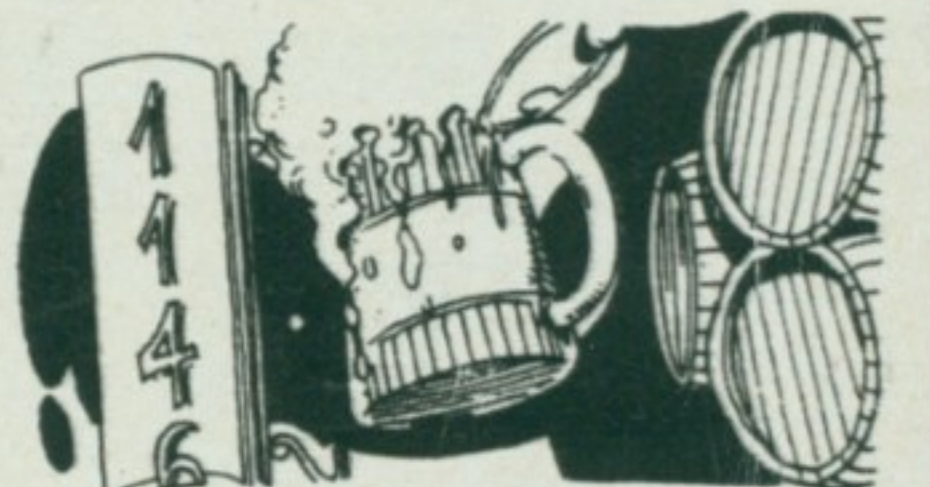
пао на ово место због његових изузетно добрих саобраћајних веза; рачуна се да ће „Дизниленд“ годишње обићи око десет милиона посетилаца. Нови забавни центар требало би да се отвори 1990. или 1991. године.

●●● у следеће две или три године Кина неће поклонити ни једног панду неком од зоолошких вртова у другим крајевима

света. Генерални секретар Друштва за заштиту природе Ли Гулинг изнео је податак да у овој земљи тренутно живи само хиљаду панда.

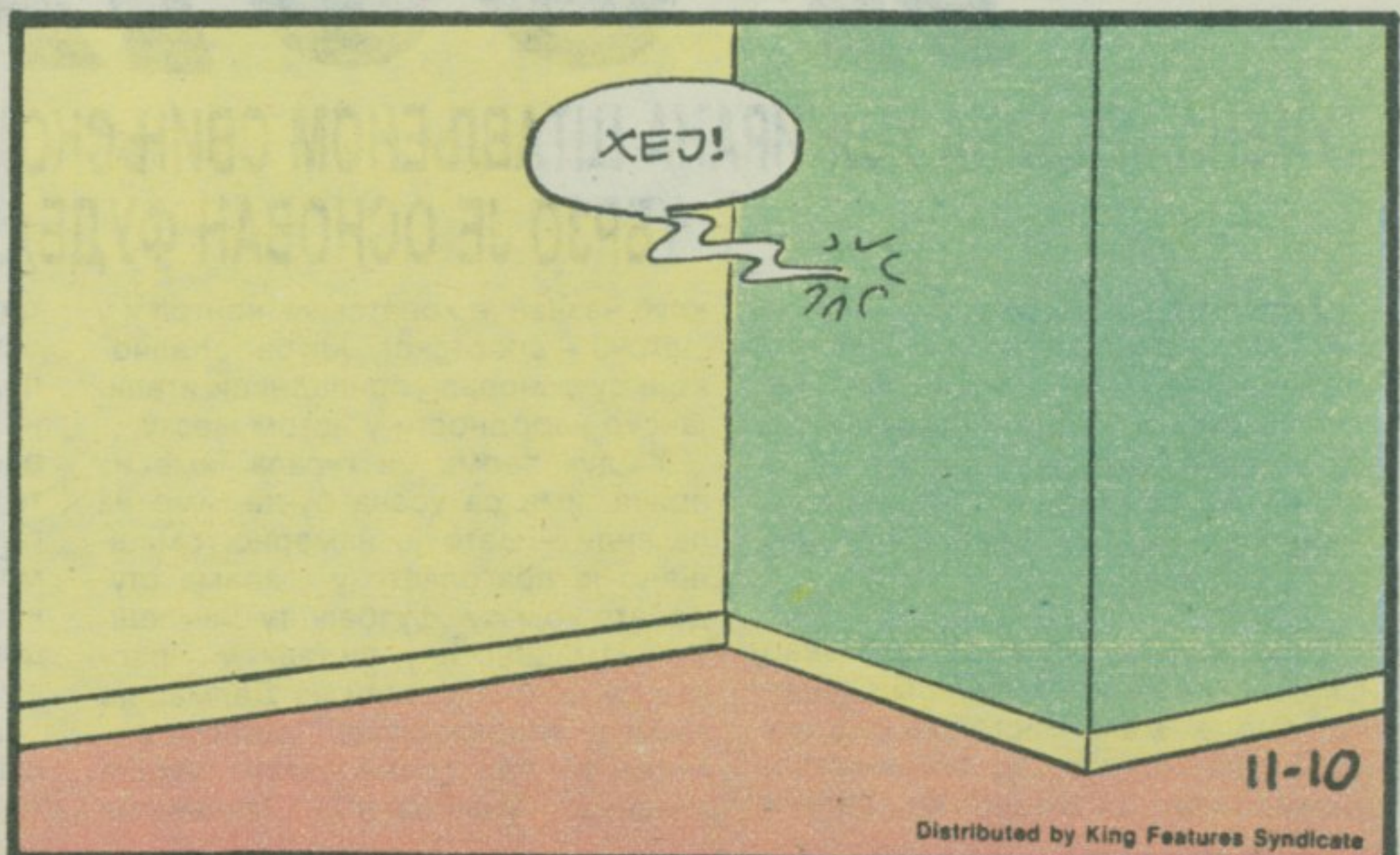
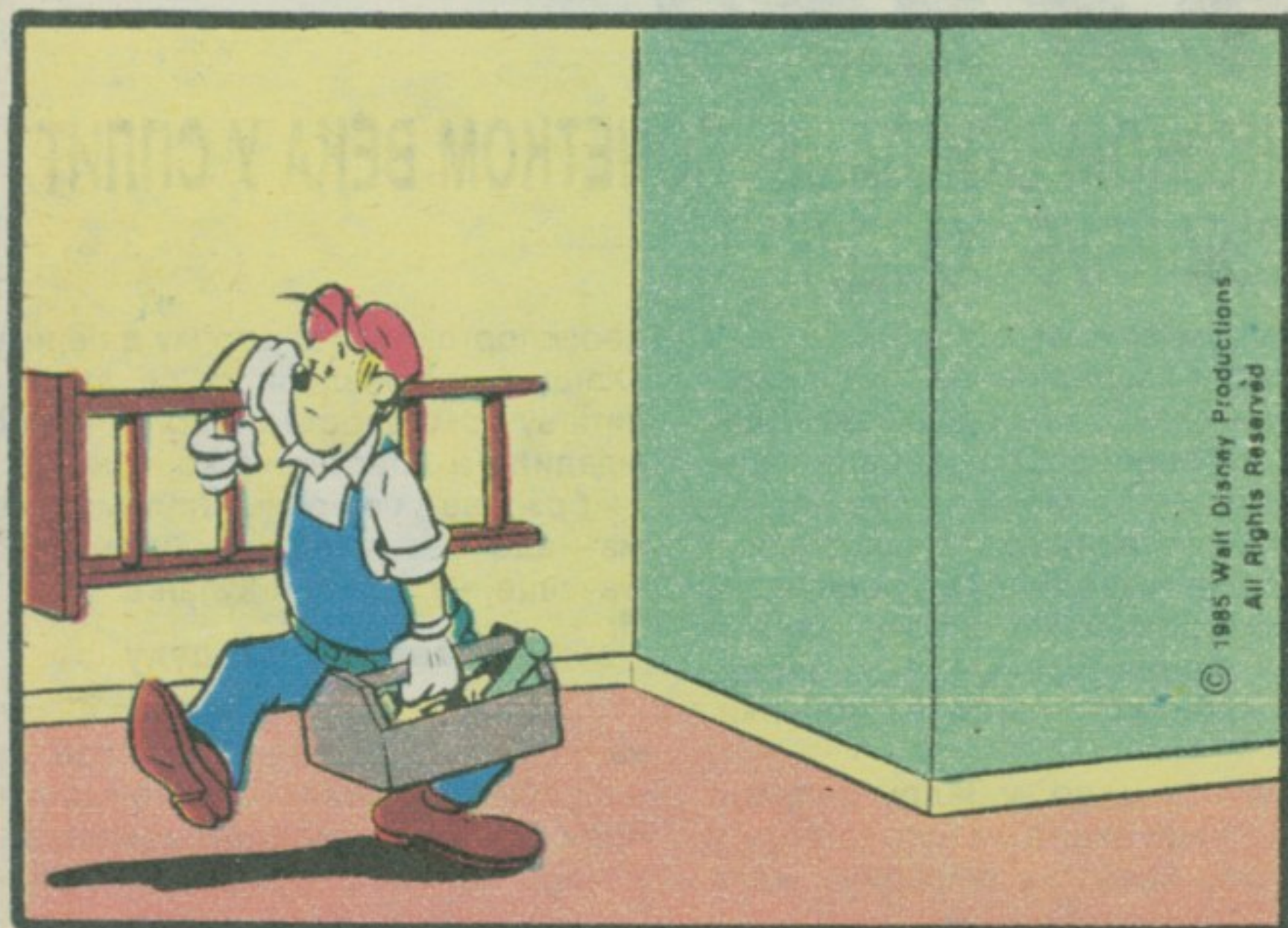
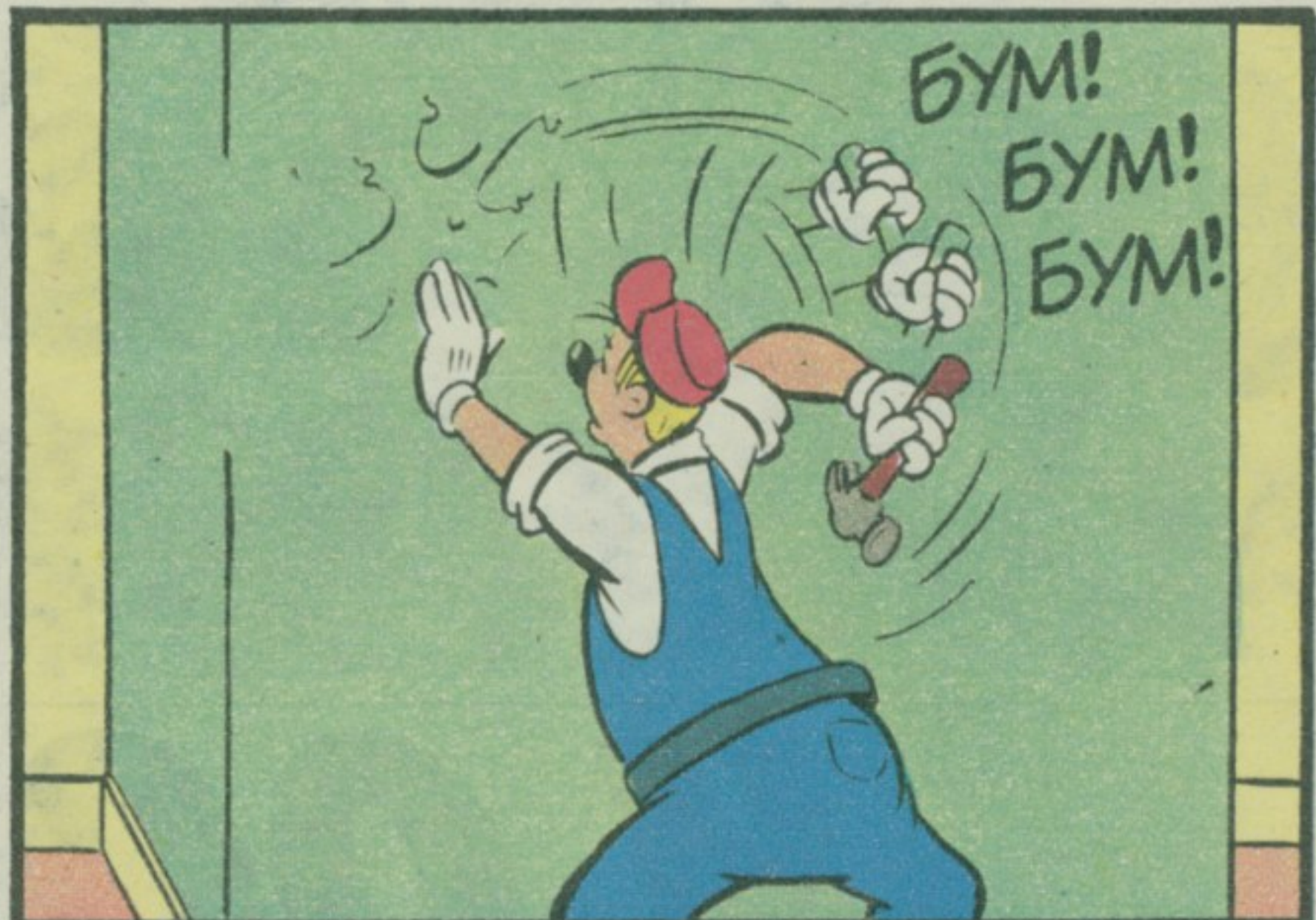
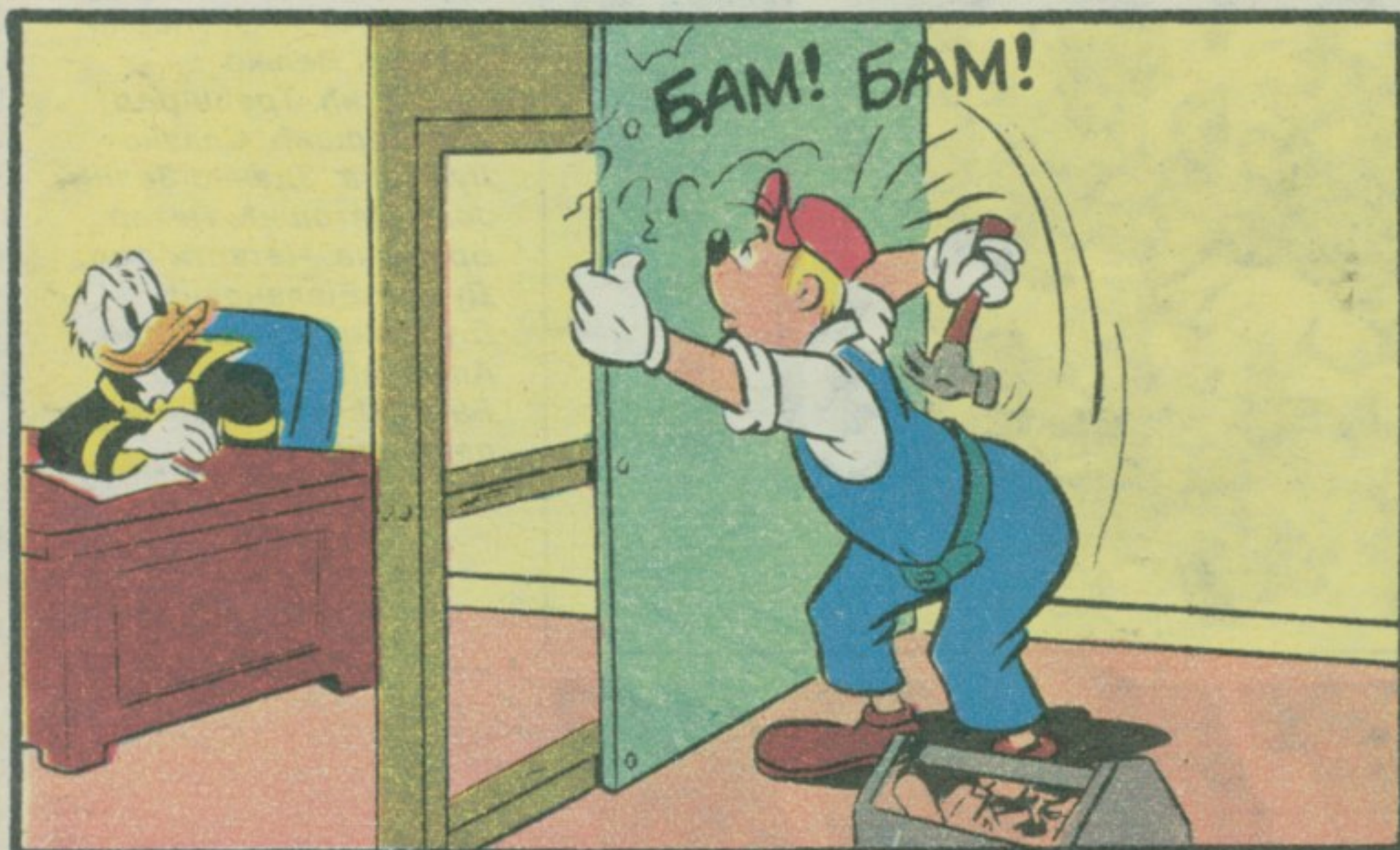
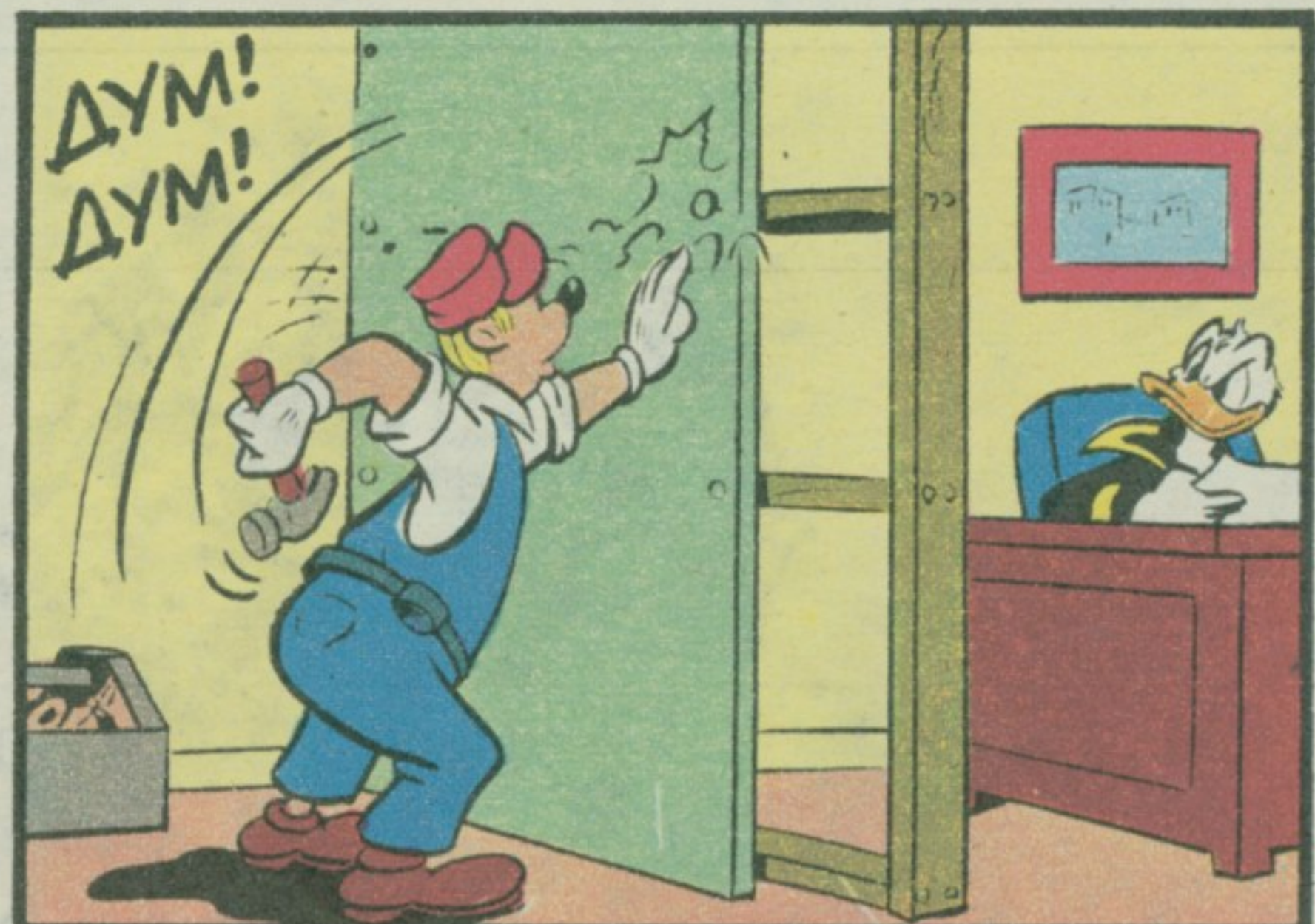
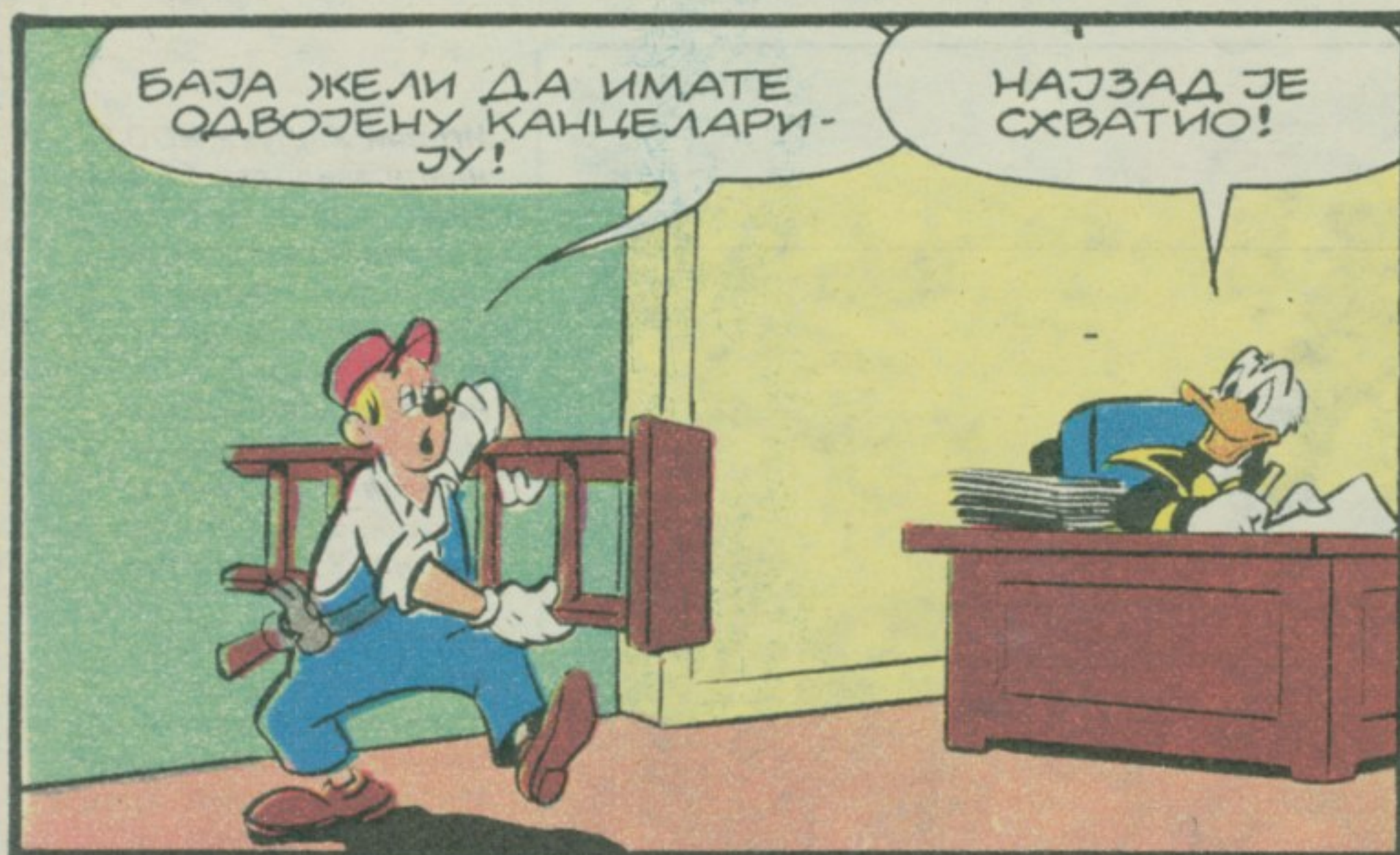
●●● тридесетчетворогодишњи математичар из Рима Лучано Басети успео је да реши укрштеницу од 160 речи за само 13 минута и 40 секунди. Тако је постао првак државе у овој дисциплини.

●●● у немачком граду Регенсбургу још 1140. године отворена је пивница која непрекидно ради већ 840 година.

ПАЈА ПАТАК

• 75 ГОДИНА СПЛИТСКОГ БАЛУНА

• 75 ГОДИНА СПЛИТСКОГ БАЛУНА • 75 ГО

„БИЛИ“

Играчи Хајдука НОВЈ након заклетве 14. маја 1944. године на Вису. Здесна налево у првом реду чуће: Фране Дупланчић, Дражен Мартић, Иво Радовниковић, Озрен Недоклан, Младен Берковић, Живко Драшковић и Златко Ферић. У другом реду: Љубо Бенчић, Миљенко Крстуловић, Фране Матошић, Владо Калитерна, Душан Бизјак, Бранко Бакотић, Марко Вушковић, Хрвоје Чулић, Бонавентура Парић, Анте Антонини, Винко Јеласка, Жарко Зелић и Вељко Шубашић. Трећи ред: Иво Першић, Славко Луштица, Зденко Зелић, Јозо Матошић, Петар Бркљача. Четврти ред: Душан Бјелановић, Љубомир Кокеза, Иво Алујевић, Миљенко Батинић и непознати партизан.

И ОСТАЛИ

ГУМЕНА МЕШИНА УШНИРАНА ШТАВЉЕНОМ СВИЊСКОМ КОЖОМ СТИГЛА ЈЕ ПОЧЕТКОМ ВЕКА У СПЛИТ. УБРЗО ЈЕ ОСНОВАН ФУДБАЛСКИ КЛУБ „ХАЈДУК“.

Уградићу Сплету, 13. вељаче 1911. године актом број 2045 исхођеним од аустро-угарског намјесништва у Задру, потврђена су друштвена правила Хрватског ногометног клуба „Хајдук“... Тако су писале народњачке новине „Слобода“ из Сплита.

Примећујете: Сплит се тада звао Сплет (или на италијанском Спалето), био је „мало мисто“ за разлику од Задра, који је био административни центар Далмације. Фудбалски

клуб назван је хрватским, контра и у „штруц“ спортског клуба „Калчо“ који су основали припадници италијанске народности у истом месту.

Хајдук песма са гусала, име из прича, име са усана бунта, име из легенди – дато је намерно, смишљено је враголасто у главама студената који су „фузбал“ ту „ингleshку“ измишљотину видели у Прагу где су махом Хрвати из Далмације ишли на високе науке. Одатле је донесен и први прави балун: гумена мешина ушнирана штављеном

свињском кожом. Младеж се тада окупљала најрадије на прашњавој пољани званој Крајева њива. Била је то заправо добро утабана зараван подаље од мора на којој су чете из инфатеријског (пешадијског) гарнизона изводиле егзирцире са младим регрутима војске цара и краља Фране Јосифа, императора црно-жуте Аустро-угарске монархије.

„Намјесништво“ у Задру, заправо власти, нису ништа опасно видели у томе што хрватска омладина жели

свој спортски клуб, што му даје име „Хајдук“, а понадали су се да је у питању помодарство, пролазни хир младића и новотарија која ће проћи брзо, већ са првим топлим данима када сва млађарија утекне на Бачвице, на плажу и купање.

Кравате у ваздуху

„...Играчи „Хајдука“ који из почетка показаше несигурност брзо се сабраше, те у седам часака забише први гол. У другом полувремену започеше одмах хајдуковци навалу и

ДИНА СПЛИТСКОГ БАЛУНА • 75 ГОДИНА СПЛИТСКОГ БАЛУНА • 75 ГОДИНА СПЛИТСКОГ БАЛУНА •

издржаше устрајно до свршетка игре, док се играчи „Калча“ не могаху никако снаћи, те изгубише сваку наду, започеше суровију игру с непрестаним бацањем лопте у ауто и корну... Ради ненаданог плуска игра се обуставила десетак часака прије одређеног времена, а свршила се коначним резултатом 9:0 за „Хајдук“. Сјајан испад којим „Хајдук“ може бити задовољан.

Тако је писао, нама анонимни јер се није потписао, новинар листа „Слобода“ у броју од 12. јуна 1911. године о утакмици која је одржана дан раније између „Хајдука“ и „Калча“, заправо између Хрвата и Италијана. Било је на Крајевој њиви више од 3.000 људи, улаз је био бесплатан, и тако је своју прву праву утакмицу „Хајдук“ добио високим резултатом. Ако се узме у обзир да Сплет, односно Сплит, тада није имао више од 21.000 становника, онда је јасно да је утакмицу гледао сваки седми становник града а то је отприлике исто као кад би сада у Београду неку утакмицу посматрало више од 200.000 људи!

О понашању гледалаца лист „Слобода“ је написао следеће:

„Могло би се надодати да је гледалаца било много. Толико свијета још нисмо видели на окупу па двоумимо да ли је било двије и пол или чак три хиљаде лица. Одушевљена публика бацала је у зрак шешире, кравате, штапове, а дјеца су по градским зидинама, вратима и праговима исписивала резултат, пјевајући при томе: хип, хип, хура – девет према нула“.

Свог првог такмаца и комшију „Хајдук“, заправо прашки студенти, лако је савладао јер је „Калчо“ био више политички, и у инат Хрватима основан клуб, склепан на брзину. Тим пре победа над „макаронџијама“ била је Сплићанима слађа.

Дуго Италијани нису могли да заборава овај висок пораз. Тек две године касније, у рану јесен 1913, „талијаниши“ из Сплита радоваће се поразу „Хајдука“. Из Ломбардије стигла је већ тада чувена екипа „Вићенца“. Биле су договорене две утакмице између „Вићенце“ и „Хајдука“. Била је то прва фудбалска екипа изван граница Аустро-Угарске која је гостовала у Сплиту. На првој утакмици хајдукови играчи су играли слабо, вероватно сагоревши у жељи да победе „праве“ Талијанце, па су утакмицу изгубили са 0:2. На тој утакмици десило се и прво чудо за Сплићане – аутогол! Приликом једне слабе интервенције десног бека голман Лука Калитерна био је ухваћен „на кривој нози“ и лопта се нашла у голу.

– А како си мога примити гол! – завапио је изненађени бек.

– Ајд'к врагу, а ћа ниси јавија, да играш контра мене! – одбруси му Лука.

Реванш је одигран одмах сутрадан (!) и „Хајдук“ је победио чак са 6:0! Играчи „Вићенце“ славили су уз чашицу целе ноћи – и сутрадан су били лак плен разјарених хајдуковаца. На тој утакмици, опет чудо – голман је одбранио пенал! И да ствар буде лепша пенал је одбранио баш Лука Калитерна, голман „Хајдука“.

„Хајдук“ је играо све боље, у Сплит

су долазиле и познате екипе, као што су загребачки ХАШК (основан 1903) па онда „Славија“ из Прага, у то време можда и најбоља екипа у Европи, затим загребачка „Конкордија“, а међу гледаоцима на Плацу, јер тако су прозвани негдашњу Крајеву њиву, те 1913. нашао се и нико други него тада још само лорд Винстон Черчил! Једном луксузном јахтом, тадашњи министар – председник енглеске владе Ескуит и млади Черчил пловили су Средоземљем. Тако су једног дана бацили сидро и у сплитској луци. Предузетним играчима „Хајдука“ није требало два пута рећи, већ истог поподнева играли су „фузбал“ са правим „Инглежима“, додуше са 11

Европе, клуб идол, и у неку руку патрон „Хајдука“ јер су се сплитски студенти заљубили у балун баш гледајући фудбалске мајсторе из „Спарте“ у Прагу.

Тог дана 28. јуна 1914. године, била је недеља, у преподневним часовима Гаврило Принцип је у Сарајеву пуцајући у Фердинанда покренуо точак историје много брже, него што се очекивало... Поподне, је „Хајдук“ од „Спарте“ изгубио само са 0:3 (кажемо само, јер Пражани су тада били заиста супериорни). Полиција је после утакмице, још на стадиону, похапсила многе родољубиве Хрвате и друге напредне људе из Сплита! Сутрадан је Крајева њива, односно Плац, опет постао мес-

је контра Италије: играће са морнарима енглеске флоте, али као хрватски клуб! Тако је доказао да у Сплиту живе Хрвати који желе у исту државу као и остали Јужни Словени. Та једина утакмица 1918. године завршила се нерешено – 2:2, иако је међу енглеским морнарима било активних фудбалера из познатих острвских тимова.

Године 1927. и 1929. „Хајдук“ осваја првенство државе, постаје прави „мајстор с мора“, али оно што ће 1937. урадити остаће уписано најсјајнијим словима у историји клуба. Истина на римском стадиону пред десетинама хиљада гледалаца „били“ су изгубили са 3:4, али победили су – фашизам у његовом изворишту, усред Рима!

За ту утакмицу са „Ромом“ у Риму крајем лета 1937. организован је и први прави туристички караван навијача из Сплита у неку другу државу. Стотине Сплићана кренуло је са „Хајдуком“ у „гниздо црнокошуљаша“ а да су имали зарад чега путовати преко мора видеће се још пре почетка утакмице. Тадашњи капитен „Хајдука“ Анђелко Марушић оставио је записано у својим сећањима:

„...Талијански организатори те утакмице подсетили су вођство нашег тима на уходани обичај у Риму да се уместо традиционалних и обичајених спортских поздрава прије почетка сусрета ногометаши поздраве међусобно, али и публику са „романаменте“, у фашистичкој манири, подизањем испружене десне руке и длана... На наше запрепашћење, то су нам, такав поздрав, сугерисали чак и неки људи из наше амбасаде у Риму. Требало би то ипак гледати из оних околности: то је време најјаче снаге фашизма, црних кошуља и политика тадашњег ненародног режима у Југославији који се све више приближавао силама осовине. Међутим, када сам играчима „Хајдука“ рекао о чему се ради сви до једнога смо то енергично одбили. Поздравити публику са фашистичким поздравом није долазило у обзир, па таман да не играмо утакмицу!“

Званично хајдуковци ништа нису рекли организатору, већ су нормално истрчали на терен и када је ваљало поздравити публику, онако постројени на центру, на дириговање капитена Марушића:

– Три пута здраво за публику!

Играчи су грмнули из једанаест хајдучких грла:

– Здра-во! Здра-во! Здра-во!

Судац рупе броји...

У априлу 1941. године Сплит су окупирали италијански фашисти. Један од главних задатака окупатора био је привољети „Хајдук“ да заигра у италијанској лиги. Тиме би наравно много добили: све би кобајаги било нормално, јер боже мој игра се и фудбал, а осим тога Сплит би тиме признао и да се заправо зове Спалато, а баш то име фашисти су били наумили да дају и „Хајдуку“.

Била је то смешна жеља! Зар они који нису хтели у Риму да дигну десну руку и кажу: „Вива Дуче!“ да пристану да промене име, да покаже своју плаво-црвену боју?

Из партизанских дана:
скок-сарадња
Миљенка Батинића,
Војка Андријашевића
и Славка Лушнице

морнара са јахте, али ипак Енглези-ма. „Хајдуковој“ победи присуствовао је и – Черчил...

Хајдук контра фашиста

Следеће 1914. године у Сплиту је почетком лета одржан „фудбалски фестивал“. У госте Хајдуку током маја дошли су (и сви испраћени са поразима) „Штурм“, „Рapid“ и „ГАТ“, клубови из Граца. Потом је дошла и позната „Техника“ из Брна, па онда и мађарски „ФЦ“ из Будимпеште. И они су испраћени са више голова разлике у својој мрежи. А онда средином јуна стиже вест у Сплит да им у госте долази прашка „Спарта“, најпознатији клуб Средње

то за егзерцир инфантерије и кавалерије царске војске... Готово сви играчи „Хајдука“ су мобилисани. Починао је први светски рат!

За време рата „Хајдук“ није одиграо ни једну утакмицу! Неки су играчи били на фронту, други нису играли... Није било Сплиту тада до игара, забаве, па ни надметања.

Када су топови утихнули, Аустро-Угарске није више било, а Сплит и „Хајдук“ су остали. Додуше тих првих дана после првог светског рата, град је био – ничији! У луци се укотвила британска флота, политичари су се свађали: коме ће припасти Сплит – новој Крајевини Срба, Хрвата и Словенаца или Италији?! И опет се „Хајдук“ показује да

Не! Ни један хајдуковац није хтео да буде играч тог „Спалата“. То не долази у обзир. Плац је опет опустео, можете обављати свој егзирцир, господо макаронције, ми имамо сада много важнија посла од балуна. Идемо у шуме, на планине, на острва...

У тек ослобођеном Ливну пред крај 1943. године поникла је идеја да се из жицом окруженог Сплита, у којем су сада били Немци, на слободну територију изведе још неколицина играча „Хајдука“ који већ нису у партизанима и да се формира прави партизански фудбалски клуб коме ће бити име „Хајдук“ НОВ и ПОЈ!

Али лако је смислити а теже је то и учинити. Међутим, мало је тога било што су партизани хтели а нису успели и да остваре. Дуго су трајале тајне припреме Обласног НОО и Обласног комитета КПЈ за Далмацију. Припреме су биле толико тајне да ни многи партијски функционери нису знали шта се спрема. И у рану зору крајем априла 1944. (само четири месеца после рођене идеје) из Сплита је, кроз жице изашло 14 играча и чланова управе „Хајдука“. Десет дана трајао је марш кроз камењаре Далмације. Мала колона је заваравала потере, мењала правац кретања, неколико пута кретала тобож за Босну, да би се изненада враћала обали... И напосред ноћу 2. маја 1944. партизански брод „Топчидер“ је играче „Хајдука“ довезао на слободни Вис. Ту су затекли и специјалну чету 26. далматинске дивизије у којој се већ налазило 15 фудбалера из предратних клубова: РНК „Сплит“, АСК-а и шибенског „Освета“, а понајвише наравно својих хајдуковаца...

Свега пет дана касније, 7. маја 1944. у сали вишког Народног дома отпочела је историјска Скупштина „Хајдука“. Било је много угледних гостију у партизанским униформама, а као специјални гост нашао се ту и Рандолф Черчил, син Винстона Черчила, који је био члан енглеске војне мисије! На том скупу сročена је и позивница: „Поздрав Сплиту, родном граду са ослобођеног територија“, у коме хајдуковци позивају све спортисте да се прикључе партизанској војсци.

Прву утакмицу као тим „Хајдук – НОВ и ПОЈ“ партизански фудбалери одиграли су против играча специјалне јединице енглеске армије „Квинс Реџимент“. Били су то заправо командоси енглеске армије. Резултат – 7:1, наравно за „Хајдук“...

Био је то тек почетак, јер „Хајдук“ ће те ратне 1944. и 1945. одиграти 65 утакмица; победити 53 пута, шест игара завршити нерешено, а само шест утакмица изгубити уз укупну гол разлику – 327:90!

Из Италије, са Малте, из Египта, Палестине, Либије и Сирије стизале су вести: „Хајдук“ фудбалски клуб НОВ и ПОЈ опет је победио, овог пута фудбалере... са 9:0! И народни шерет са петокраком на капи спевао је између два боја:

„Витар пуше, све се праши,
стаде вика, наприд наши!
Мегдан бију нам 'ајдуци,
навалили како вуци.
И на крају мили моји
судац рупе на мрижи броји:
њи'ова се девет пута пробила,
а наша, да простиш, ки дивница
остала – цила!“

Стеван Зеџ

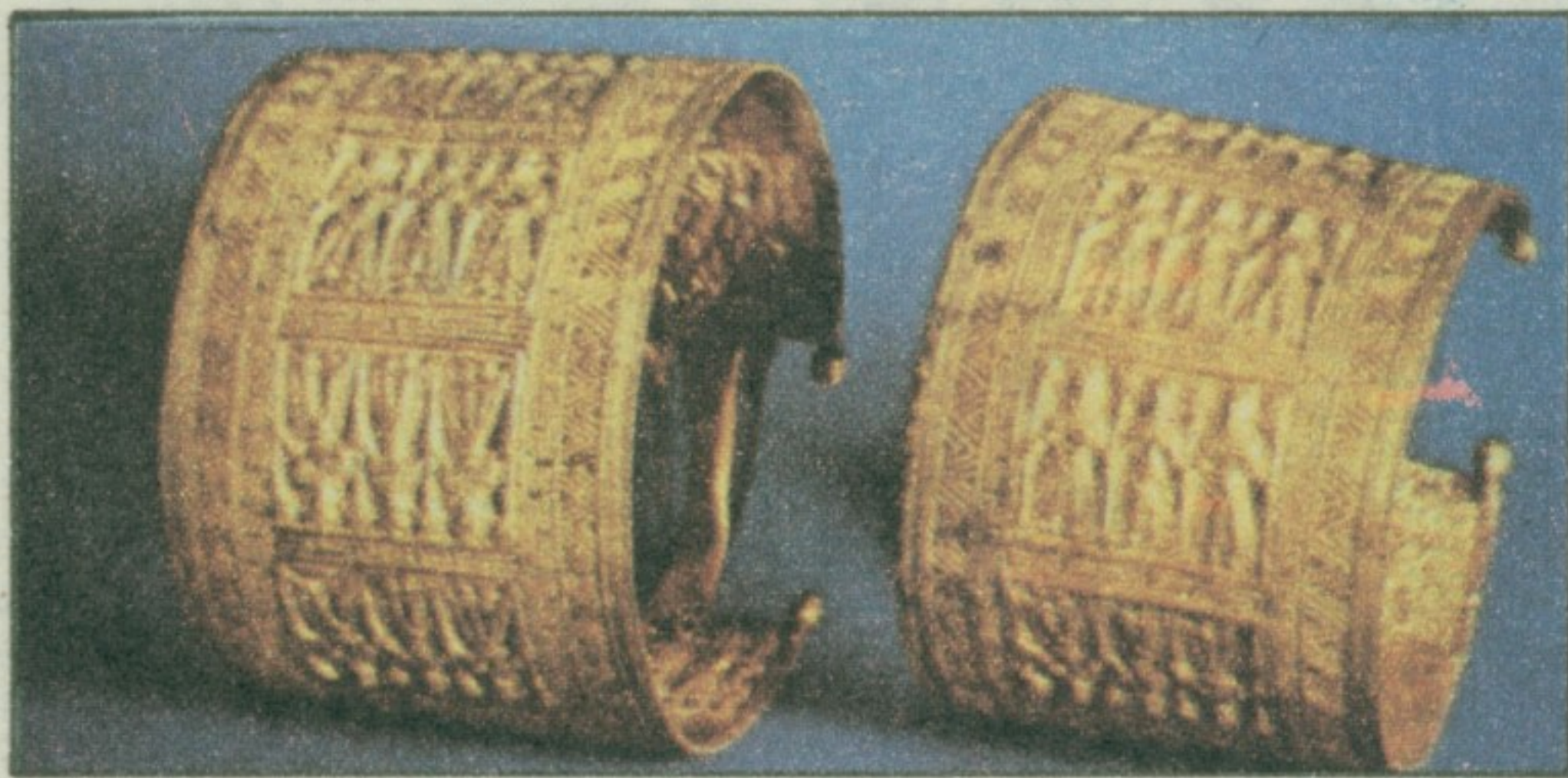
НАЈДУЖ

ЈЕДАН ОД
НАЈЗНАЧАЈНИЈИХ
ОСТАКА ДРЕВНЕ
ЕТРУРСКЕ
ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ ЧУВА
СЕ У НАШОЈ ЗЕМЉИ.

ЗАГРЕБАЧКЕ
ЛАНЕНЕ
КЊИГЕ

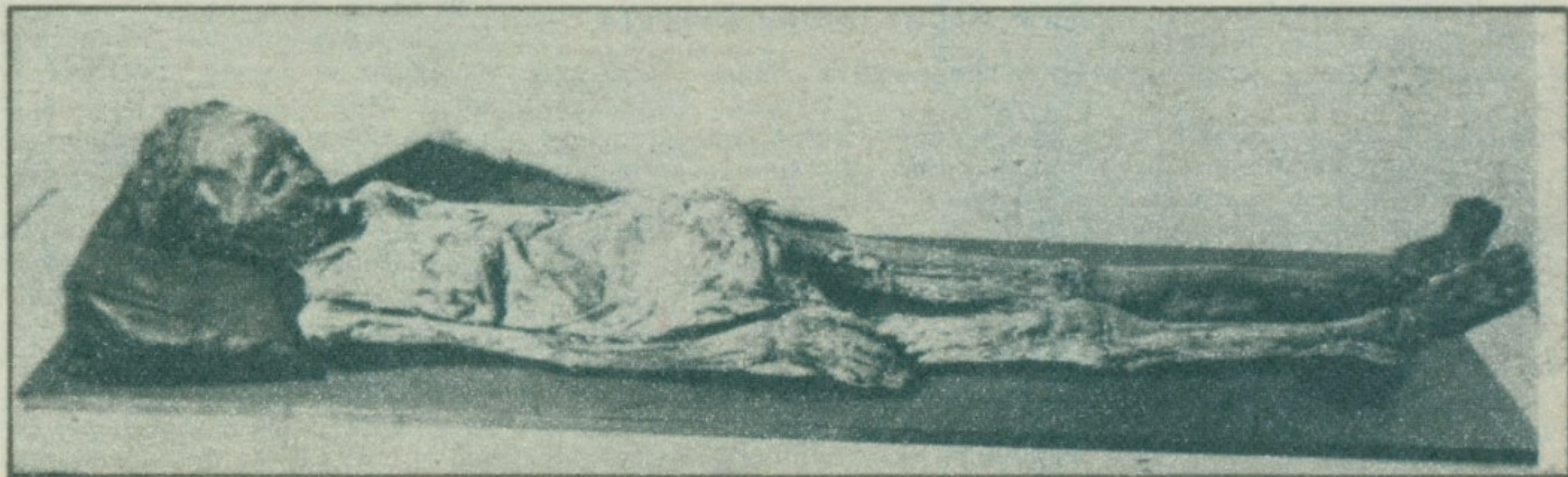
Загребачка
ланена
књига:
Ово су
једине
очуване
исписане
ланене
траке
из старе
ере

Код места
Вулчи:
мост
и град
Бадија
из етрурских
времена

Златна наруквица са
урезаним и
гранулираним
украсима. Пронађени
су у гробу Ређолини
Галаси у Њертевари.
Сада су у
Ватиканским музејима
у Риму.

Загребачка мумија:
1848. године господин
Михаило Барић ју је
купио у Египту. Тада
нико није ни слутио
да су ланене траке
којима је обавијена
тако значајне.

И ТРАГ НЕСТАЛОГ НАРОДА

Више нема сумње – загревачка ланена књига је најзначајнији писани осатак етрурске културе. У свету науке позната је као Liber linteus Zagrebiensis.

Пре много година писало се на камену, глини, свицима од коже, папирусу, на ланеном платну. Ни једна ланена књига из старе и са почетка нове ере није сачувана – осим ове загревачке.

А као што то живот хоће, све се дешавало случајно и крајње необично.

Мумија стиже у Беч

Неки египатски мајстор за балсамовање имао је пред собом леш тридесетогодишњакиње. Њени су имали довољно пара да је балсамују, али не и да плате најбољи материјал. Било је врело подне. Мајстор је седео у слабом хладу пред радњом, жмиркао због јаког светла и покушавао да се сети како би овај не баш исплатив посао урадио што јефтиније. Отпио је гутљај бљутаве млаке воде и отишао до сандука за материјал. Превртао је тамо и вратио се задовољан – нашао је ланени чаршав који је пре неколико месеци купио будзашто од картагинских морнара. По њој су били исписани неки црни и црвени знакови. Презриво је гледао то шаренило. Био је неписмен и нимало несрећан због тога. Јер, не може човек да зна све занате. А и од балсамовања је сасвим лепо живео. Окренућу ово платно наопако, мислио је, ништа се неће видети. Рођаци се ионако неће усудити да нешто кажу. Не очекују ваљда првокласни материјал.

И мајстор је обавио свој посао. Било је то пре нове ере, нико не зна тачно кад.

Много векова касније Михаило Барић поћи ће из Беча на једно путовање, нешто из жеље да види далеке светове а нешто из намере да се склони од револуционарних врења 1948. године. Био је богат и угледан човек „перовођа краљевске предворске канцеларије угарске“. Као и многи образовани и имућни људи тог времена скупљао је старе и ретке ствари.

На путу по Египту понудили су му једну мумију.

Знало се тада да Европљани те ствари радо узимају, а и било их је још у изобиљу.

Не зна се како и колико дуго се господ Барић цењкао са Арапима. Углавном, мумија се обрела у Бечу. Барић ју је расповио. Њу је чувао у једном а повоје у другом орману. Али, мумија му се више допадала.

Мумија из Беча

После Михаилове смрти Илија Барић, његов брат, архиђакон бискупије ђаковачке, покљонио је мумију и повоје Југославенској академији знаности и умјетности која је тих година основана.

Возом је превезена до Зиданог Моста, а онда запрежним колима до Загреба. Овде је лично посредовао Иван Мажурањих, чувени песник али и вешт политичар који је те, 1862. године, у Бечу био председник Дворске комисије за Далмацију, Хрватску и Славонију.

После је кустос Народног музеја позвао познатог немачког египтолога Хајнриха Бругча. Овај је заиста био изненађен кад је видео писање по ланеним тракама, али је „решење њихових загонетки оставио за после“.

Истим трагом у Загреб је 1877. године дошао Ричард Бартон, светски путник и оријенталиста. Запис није могао да прочита.

Ланена књига опет се нашла у Бечу. Годину дана је познати египтолог Јакоб Крал настајао да проникне у њен тајни запис. И, једног лепог дана, открио је: то је етрурски текст.

Народ је нестало

Дакле, најдужи сачувани запис оног моћног и тајанственог народа са Италског полуострва који је иначе живео око Арна и Тибра.

Грци су их звали (Tyrsepoi) Turrhenoi. Ваљда зато што су мислили да су дошли са истока. Тако је море западно од њих, после названо Тиренско. Римљани су говорили Tusci или Etrusci. А они су сами себе називали – Расена.

Живели су у дванаест потпуно самосталних градова – држава. Зидали су чврсте бедеме и правили брзе бродове. У Средоземљу им у 7. и 6. веку ста-

ре ере није било премца у трговини. Ни у многим занатима им није било равних. А и данас, после толико векова, начин на који су етрурски златари гранулирали племенити метал није познат.

Када су нађени неки остаци из њиховог доба, савремени човек је био изненађен уметничким дометима. Накит је изазивао дубоке уздахе уображених европских госпођа. Њихове слике су плениле једноставношћу мотива и вештином рада. Посебно су настојали да уреде гробове. У њиховој религији култ мртвих је изгледа играо најважнију улогу.

Историја зна само за промене. Све су јачи Грци. Картагина се убрзано развија. Преотимају од Етрураца поморске путеве. Ови тако, мало-помало, губе изворе свог богатства и господства. А без тога, историја је то безброј пута показала, и култура вене. Продиру Келти са севера. Јача Рим. И почињу да пропадају градови народа за који се никад није поуздано утврдило ни одакле је дошао.

писма никад није решена. Али Liber linteus Zagrebiensis сигурно је највећа шанса да се та мистерија расветли. Једноставно, то је најдужи сачувани текст на етрурском.

Драгоцена књига

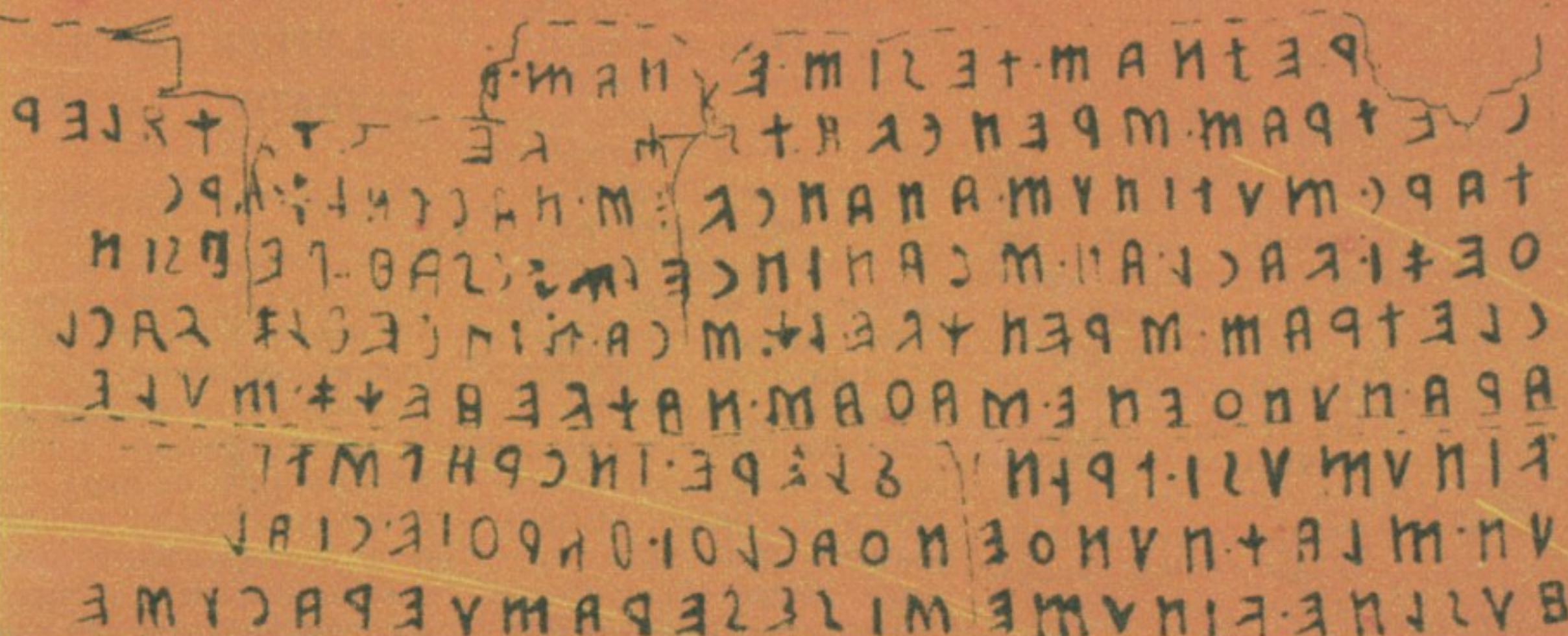
Професор Хебриг, познати стручњак за историју уметности Етрураца са Универзитета у Ростуку изабројао је 1920. године око 70 написа у свету о Загревачкој књизи. Сад их је већ толико да нико више не може да их изброји. Интересовање је све веће.

Прошле године у Италији и неким другим земљама обележавана је „Година Етрураца“. На изложби „Писати етрурски“ у Перуђи показани су ланени повоји, по један цреп исписан истим алфабетом који се чува у Државном музеју у Берлину и један камени споменик из Археолошког народног музеја Умбрије. Ето, то су најзначајнији писани споменици етрурске културе који су сачувани до данас. Сви они били су крајем 1985. године изложени и у Музејском

Бронзана статуа која приказује бога ратника

Слова етрурске азбуке која до данас није дешифрована.

Још су историчари античког доба почели да нагађају ко су они. Једни ће рећи да су из Мале Азије, јер њихова култура то, наводно, непобитно показује, а други ће одговорити да је то обична глупост. Па они нису ниоткуда дошли.

Како тада, тако и сада. На расправе није стављена тачка. Ето, никад неће бити утврђено ни ко су, а они ће тихо и заувек потонути у бурама историје крајем старе и почетком нове ере.

Тајна њиховог језика и

простору на Језуитском тргу у Загребу.

Упорни стручњаци, бескрајни оптимисти, настоје да ипак некако дешифрирају тај загонетни језик. На пример, на основу речи које могу да се сматрају познатим цени се да су загревачке ланене траке у ствари „литургијска књига у којој су обухваћени ритуални текстови и прописи изнесени у облику календара“. Дакле, службена књига а не књижевност.

Прошле године ова драгоцена била је у Ригс-

бергу, код Берна, у Швајцарској да би је стручњаци заштитили од даљег оштећења и спојили давно изрезане траке. У Амстердаму је испитивана очуваност платна и састав црног и црвеног мастила. И на крају, заштиту је урадила Мехтилд Флури – Лемберг, најбољи стручњак на свету за растаурирање различитих врста текстила.

Ипак, о Етрурцима треба опрезно. То зна читав научни свет. Да не нестану сасвим.

С. Рељић

Илустровао Драган Јовић

На њихову срећу, „месершмити“, ваљда сигурни да овог пута неће промашити, одлучили су да се мало поиграју: направили су „петљу“ поред балона намеравајући да се сад одозго обруше на Попова и Пенова. Њих двојица су се само згледала и махи-нално кренула према руч-ки падобрана. Ваљда их Немци тада неће гађати, то је противно ратним за-конима. Ал' ко зна, штошта је у овом рату мимо пропи-са.

Одједном, пре него што су повукли ручицу падоб-рана, приметили су да „ме-

НА НЕБУ ИЗНАД МОСКВЕ

ДЕБДЕЊИ КОМАНДАНТИ

Сергеј Попов добио је прекоманду у новем-бру 1941. у време жесто-ких бојева за Москву. Ја-вио се команди Шеснаес-тог одељења ваздухоплов-ног дивизиона за артиље-ријско осматрање. Задатак му је одмах саопштен: из ваздуха ће осматрати по-ложе и покрете неприја-тељских јединица на сек-тору између Лењинград-ског и Дмитровског дру-ма. Немци су надирали из подручја Клине. Без пар-дона.

У одбрани Москве учес-товале су и јединице ае-ростата, балона пуњених плином нечујно би се поди-гли и одозго осматрали непријатеља дајући пре-цизне координате својим артиљеријским јединица-ма. Помогали им код ко-рекције баражне ватре. Да се не би нашли на удару непријатељске противваз-душне одбране, аеростати су углавном узлетали ноћу.

Линија фронта мењала се из часа у час. Немци су напредовали, уз велике гу-битке. Све ближе Москви. Сергеј Попов безмало је сваку ноћ био у балону, уг-рабио би неколико сати сна у току дана. Не увек. Мира му нису давале „ка-ћуше“, вишецевно ракетно оруђе. Овде, на западном делу фронта, видео их је први пут. Песму је одрани-је знао и певушио: „... Ви-ходила на берег Каћуша...”

Туку, не знам откуд!

Шестог децембра ноћу аеростат с Поповим поно-во је кренуо на задатак. Подаци су говорили да Нем-

ци спремају велики офан-зиву, под окриљем мрака. С Поповим у гондоли био је и мајор Пенев, артиље-рац. Његов задатак био је да догледом осматра бле-сак ватре непријатеља и телефоном даје прецизна упутства својим јединица-ма.

Совјети су намеравали да изненаде Немце: крену-ће у напад кад и они, тачно у поноћ.

Попов и Пенев, нао-ружани догледима, на ви-сини од осамсто метара, тресли су се од хладноће. Жива на термометру на земљи се спустила испод 15. подељка, у балону је још хладније. Зурили су у ноћ покушавајући да на-зру светла фарова непри-јатељских возила. Ништа. Само мрак, непрозиран.

Онда су с истока прво чули звук, налик покрету тенкова, затим приметили шкиљаву светлост. Непри-јатељ је кренуо. Мрак је разнео блесак артиљери-ског оруђа. Мајор Пенев брже-боље је из унутраш-њег џепа извадио мапу подручја и батеријском лампом осветлио место откуд је допирала свет-лост. Земљи су хитно от-послате координате циља.

— Подбачај! Поново под-бачај! Десни оријентир 23 — гласом промуклим од мраза викао је у микрофон мајор Пенев. — Тако, тако-оо. Браво!

И заћутао спустивши до-глед. Као да се разданило. Слева, здесна, одасвуд, грмеле су „каћуше“. Чини-ло се да их је на стотине. Музика и блештави ватро-мет. И Попов је занемео.

**ПОПОВ И ПЕНОВ
БИЛИ СУ ХИЉАДУ
МЕТАРА ИЗНАД
БИТКЕ И СВОЈИМ
ЈЕДИНИЦАМА
ДАВАЛИ НЕОПХОДНА
УПУТСТВА. ОНДА ИХ
ЈЕ ОТКРИЛА
НЕМАЧКА
АРТИЉЕРИЈА,
ПОЈУРИЛИ АВИОНИ,
ЗАХВАТИЛА ВАТРА...**

— Гондола, гондола! Шта је с вама? Дајте координате, нове! — пренуо их је глас из слушалице.

Поново је прорадила ве-за између гондоле и зем-ље. „Каћуше“ су биле све прецизније упорно засипа-јући непријатеља убитач-ном ватром. Небо је горе-ло осветљавајући све као на длану. Попов и Пенев могли су из ваздуха да разазнају чак и врсту оружја немачких војника. Међутим, и Немци су ви-дели њих. Беспомоћне да побегну или одговоре рав-ном мером.

Немачка противваздуш-на одбрана узела их је на нишан и отворила ватру. Граната је експлодирала с десне стране, друга с ле-ве. Следеће су биле још ближе.

— Не схватам откуд туку — намрштио се Пенев.

Попов је покушавао да догледом допре до бате-

рије која их је узела на нишан. Узалуд. Свуда само заслепљујућа светлост ек-сплозије.

Долазе „месершмити“

Не баш сасвим. Једини спас, бар за извесно вре-ме, био је да се балон поди-гне. Попов је избацио не-колико врећица с песком и гондола је отишла увис двеста метара. У прави час јер је место где су до ма-лопре били засуто граната-ма. Радост није дуго траја-ла, из куполе балона чуо се пиштав звук. Плин је хрлио напоље. Нека крхо-тина се, највероватније, за-била у куполу.

Уз то, Немци су их, по свој прилици, поново от-крили — сад су гранате ле-теле изнад балона. Брзо ће да их „напипају“, а он-да... Дотад ће јединицама на земљи слати координате положаја немачке арти-љерије, а Попов ће у ме-ђувремену покушати да спусти аеростат што више може. А ту је, за сваки слу-чај, и падобран.

Свитало је а на земљи је и даље текла жестока бит-ка за сваку стопу. У вазду-ху нова драма. Према ае-ростату са Поповим и Пе-новим устремила су се два „месершмита“. Митраљес-ки рафали умало да иски-дају сву ужад која су кор-пу држала за балон. За сваки оборен аеростат, не-мачки пилоти добијали су високу награду. Кренули су у нов напад. Попов је чак успео да види осмех немачког пилота кад је по-ново повукао обарач мит-раљеза.

сершмити“, уместо према њима, јуре ка својој тери-торији. Изнад линије сов-јетског фронта појавила се ескадрила „јакова“. Спас у последњи час!

Не задуго. Немачка ар-тиљерија поново се устре-мила на аеростат. Док је Попов покушавао да, ма-невришући, избегне гранате, Пенев је земљи слао координате нових по-ложаја непријатеља.

— Беже, беже! — викнуо је нагнувши се преко кор-пе верујући да ће га до-чути. — Али, шта је оно та-мо? Тенкови! Тенкови... Лево, лево 0-05. Тако. Сјај-но. Два су у пламену... — сад је већ чврсто држао слушалицу телефона.

Гледајући тенкове у пла-мену, Пенев није могао да види пламен који је захва-тио куполу аеростата. Већ је почео да захвата и ужад. Висина око седам-сто метара. Неће успети да се спусте. Попов безу-пешно покушава да при-ручним апаратом угаси ватру. Мораће да напусте ваздухоплов, скупоцен и тако драгоцен у бици за Москву.

Ал' кажу, срећа прати храбре. Можда. Тек, изне-надан хладан ветар угасио је пожар. Гондола је држало свега неколико ужади. Да л' ће успети да се приземе?

Удар је био силовит. По-пов и Пенев, угрувани по-кушавајући да дођу до да-ха, несвесно су понавља-ли:

— Десно 15... Подбачај... Сад је добро... Тако... Бра-во...

П. М.

ОДМАЗДА НА ФАШИСТИЧ- КИ НАЧИН

После слома старе Југославије у Љубљани се зачео словеначки ослободилачки покрет, одатле су вучени конци већине акција, ту је било седиште Централног комитета Комунистичке партије Словеније, Извршног одбора Ослободилне фронте, Главног штаба партизанских јединица и Варносно обвешчевалне службе – ВОС.

И све то у граду који је врвео од окупаторских војника, опасаном жицом и бункерима, у граду претвореном у концентрациони логор!

Невидљиви борци

Љубљанска „прича“ започиње 11. априла 1941. Тога дана у град су умарширале јединице дивизија Изонанцо и Ре, 11. регимента берсале-ра и формација танкера. Већ почетком маја сва словеначка територија коју су запосели Италијани добила је назив Љубљанска покрајина. Остатак су поделили Немци и Мађари.

Љубљана је постала седиште високог комесара италијанског фашистичког федерала и 11. армијског корпуса. Високи комесар Емилио Грациоли одмах је преузео цивилну власт па је група домаћих издајника на челу са дојучерашњим баном Марком Натлаченом више обављала прљав посао прогањања родољуба него што је имала стварни значај.

Окупацијске снаге биле су толике да је на сваког четвртог Љубљанчанина, рачунајући и децу, долазио по један италијански војник или полицајац!

Словенци су одговорили оснивањем Ослободилне фронте. Организација је била подељена на округе, а ови на рејоне, квартове и терене. Цела Љубљана са околином чинила је један округ. Припадници Ослободилне фронте познавали су само неколико сабораца из своје матичне јединице па је провала полиције у врх организације била искључена.

На сличан начин, али са још строжом опрезношћу организована је Варносно обвешчевална служба (Заштитно обавештајна служба). Ни то није било све: према неким подацима јула 1941. у Љубљани је деловало бар 150 партизанских борбених група са око 600, разуме се „невидљивих“ бораца.

Упоредо је дејствовала и Народна заштита.

Појављивали су се изненада

У Љубљани је владао привидан мир, али је у ствари врло као у котлу. Акције, саботаже и ликвидација злогласних личности постали су готово свакодневна појава. Окупаторски војници морали су да буду у стању приправности сва 24 часа. Улицама су се кретали само у групама, а уз сваког официра стално су се налазила по два војника који су имали дозволу да пуцају на најмањи сумњив покрет пролазника. За сваког убијеног добијали су месец дана одсуства!

25 000 ГОДИНА РОБИЈЕ

ЉУБЉАНА ЈЕ ЖИВЕЛА ОПАСАНА ЖИЦОМ И БУНКЕРИМА, ЦЕО ГРАД БИО ЈЕ КОНЦЕНТРАЦИОНИ ЛОГОР. ТАКАВ СЛУЧАЈ НИЈЕ ЗАБЕЛЕЖЕН НИГДЕ У СВЕТУ ТОКОМ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА.

Илустровао Брана Јовановић

Уследила су хапшења „морално, политички и социјално“ сумњивих особа. Судео је војни суд при Другој армији у Љубљани. За само две године рата изречено је 69 смртних пресуда. Рачуна се да су до капитулације Италије септембра 1943. осуђена 3082 лица на укупну казну од 25 хиљада година затвора! Осуђеници су слати у италијанске логоре и логор на острву Рабу.

Врхунац фашистичке одмазде било је претварање целе Љубљане у неку врсту концентрационог логора. Ова сулуда идеја пала је на памет генералу Роботију који је претходно добио од Мусолинија сагласност да прогласи Љубљанску покрајину окупацијским подручјем чиме је цивилна власт замењена војном.

На стотине италијанских војника размилели су се 19. фебруара 1942. по околини града побијајући у земљу кочеве и разапињући између њих бодљикаву жицу. Тешко је ре-

ћи колико је тона жице утрошено, али је цела Љубљана за само четири дана опасана оградом дугачком око 32 километра. Ни то није било довољно. На извесном одстојању један од другог подигнуто је 69 бункера кроз чије отворе су даноноћно стрчале цеви митраљеза.

Сви излази из града блокирани су. Из Љубљане се могло изаћи, и у град ући, само на неколико места и са нарочитом пропусницом.

Истог дана када је ограда била готова, војска и полиција су започеле акцију темељног претресања Љубљане. План претреса предвиђао је 13 сектора и неколико начина. У такозваним општим претресима прочешљавана је зграда по зграда и легитимисан станар по станар. Време блокаде држано је у највећој тајности. Војска се појављивала кад се најмање очекивало и затварала све прилазе улицама у одређеном подручју града. Често

су се војска и полиција исте вечери враћали у већ претресени сектор рачунајући на изненађење. Постојали су и специфични претреси. Они су обављани на основу пријаве издајника без којих није живела ни Љубљана.

У више од двадесетак дана, колико су трајале масовне рације и хапшења, грађани нису имали ни часа мира. Били су то дани пакла. Није се знало ко ће сачувати главу.

Партијски врх је на време сазнао за италијанску чистку и наложио свим припадницима покрета да се повуку у дубоку илегалност. Неки су се помоћу лажних исправа или посебних водича извукли из града и докопали партизанских јединица у шуми.

Шпански јахач

Захваљујући беспрекорној организацији, партијска техника је остала готово неокрњена. Наставила је тако добро да обавља свој посао да су се, на пример, лажна документа тешко разликовала од правих.

Љубљанчанима су помагали и сељаци који су имали имање с оне стране жице превозећи у колима под сеном или ђубривом штампани материјал, рањенике, оружје...

Иако нису директно припадали ниједној од организација ослободилачког покрета, доприносили су и фабрички радници који су се после посла враћали кући у село. И они су увек понешто кријумчарили за партизана. Помоћ су пружале и пиљарице, млекарице. Железничари су на вагоне лепили лажне товарне листове, па су вагони с вредним материјалом уместо на одредиште стизали у станицу где су чекали партизани.

Италијани су беснели. Жица у коју су се толико уздали није пружила оно што су очекивали. Напротив, бункери су почели да ничу и по граду, чак су митраљесци запосели и раскрснице. Улице су затваране дрвеном препреком – шпанским јахачем. Остављан је само узан отвор да би људи пролазили један по један.

А онда су крајем јула уследиле нове, још жешће рације и претреси. За само недељу дана у италијанске логоре одведено је око три хиљаде грађана, углавном ухапшених на улици!

Кад је Италија капитулирала, у град су 10. септембра 1943. ушле немачке јединице 71. пешадијске дивизије генерала Рапкеа. Пролази у жици били су слободни два дана. Док су се Немци снашли и поново их затворили, Љубљану је напустило и нашло се у редовима партизана око седам хиљада припадника ослободилачког покрета. На оближњем Голем формирана је Љубљанска бригада.

Окупатор и жица нису сломили Љубљанчане.

У жици су се борили и дочекали слободу. Од жице је остала само црна успомена. **Миленко Тодоровић**

11. 4. 1986. ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК 9

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

За читање
наглас

ХЕКТОР МУНРО САКИ

ОТВОРЕН ПРОЗОР

— Тетка само што није сишла, господине Нател — рекла ми је самосвесна млада дама од 15 година. — У међувремену, мораћете да се задовољите мојим друштвом.

Фремптон Нател се упињао да смисли нешто чиме би поласкао нећаки а да при томе нехотично не увреди тетку. У дубини душе све више је сумњао да ће све те формалне посете потпуним странцима ништа помоћи његовим

ослабљеним живцима због којих се и повукао у то мало место.

— Даћу ти писма за све које тамо знам — рекла му је сестра. Иначе ти ћеш да се закопаш и ни са ким нећеш разговарати па ће ти живци постати још напетији.

— Познајете доста света у овом крају? — упитала га је нећака кад је оценила да су одђутали пристојно време.

— Готово никога — рекао је

Фремптон. — Моја сестра је била овде пре четири године и сад ми је дала писма с препорукама.

— Значи да ви не знате малтене ништа о мојој тетци? — наставила је млада дама.

— Знам само њено име и адресу.

— Њој се десила велика трагедија пре три године — рекло је девојче. — Таман по одласку ваше сестре.

— Трагедија? — поновио је Фремптон. Некако му је изгледало да у овако мирном градићу нема места трагедијама.

— Вероватно се питате зашто она баштенска врата држимо отворена у ово позно доба године — казала је нећака показујући на велики француски прозор који је био окренут ка травњаку. — На данашњи дан, тачно пре три године туд су изашли и кренули у лов теткин муж и њено двоје браће. Док су прелазили преко пустаре упали су у мочвару. Њихова тела никад нису пронађена.

На овом месту девојчица је спустила глас.

— Јадна теткица се стално нада да ће се они једног дана сигурно вратити заједно с малим риђим кокер-шпанијелом кога су повели. Уверена је да ће ући кроз она врата. Зато их и држимо отворена све до сумрака. Често ми прича о

свом мужу који је отишао с белим мантилом преко руке. Знате, мирних вечери баш као ове обузме ме језив осећај да ће они ушетати кроз тај прозор.

Сва се стресла и заћутала. За Фремптона је било право олакшање кад је у собу упала тетка с хиљаду оправдања што се толико задржала.

— Надам се да вам не смета што је прозор отворен — рекла је. — Мој супруг и два брата отишли су у лов. Увек се врате тим путем.

Онда је наставила да прича о паткама које је још увек могуће уловити и тако касно у зиму. Фремптон је узалуд настојао да скрене разговор на нешто мање језиве теме, све време свестан чињенице да га домаћица једва слуша. Њен поглед је био прикован за отворен прозор.

— Доктори су ми препоручили апсолутан одмор. Не смем да се излажем ни душевним ни физичким напорима — објавио је Фремптон уверен да ти незнанци желе да му одузму и оно мало снаге што му је остало.

— О? — било је све што је рекла госпођа Саплетон неодређено. А онда се изненада озарила али не због оног што је Фремптон говорио.

— Ево их коначно! — узвикнула је. — Тачно на време, за чај.

Фремптон се најезио и погледао у нећаку с пуно разумевања. Дете је нетремице зурило кроз прозор са ужасом у очима. Фремптон се окренуо и погледао у истом правцу.

У даљини су се оцртавале три фигуре које су нечујно ишле преко травњака. Крај ногу им је трчкарао риђи кокер-шпанијел. Сва тројица су носила пушке а један је имао бели мантил преко рамена.

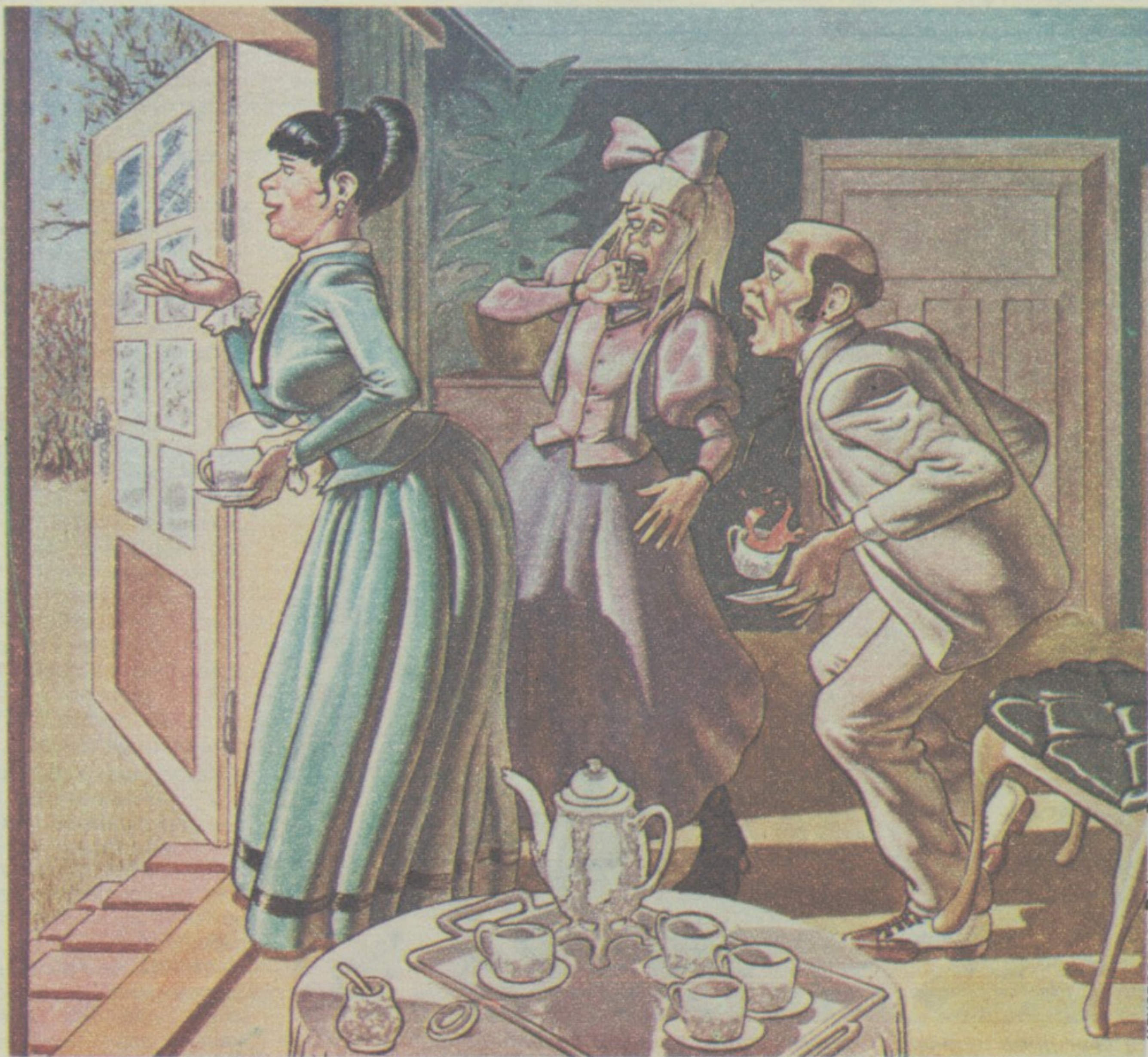
Фремптон је зграбио свој штап и побегао кроз ходник ка улазним вратима колико су га ноге носиле.

— Ево нас, драга — рекао је онај што је носио бели „мекинтош“. — Ко је био тај што је тако нагло излетео из собе?

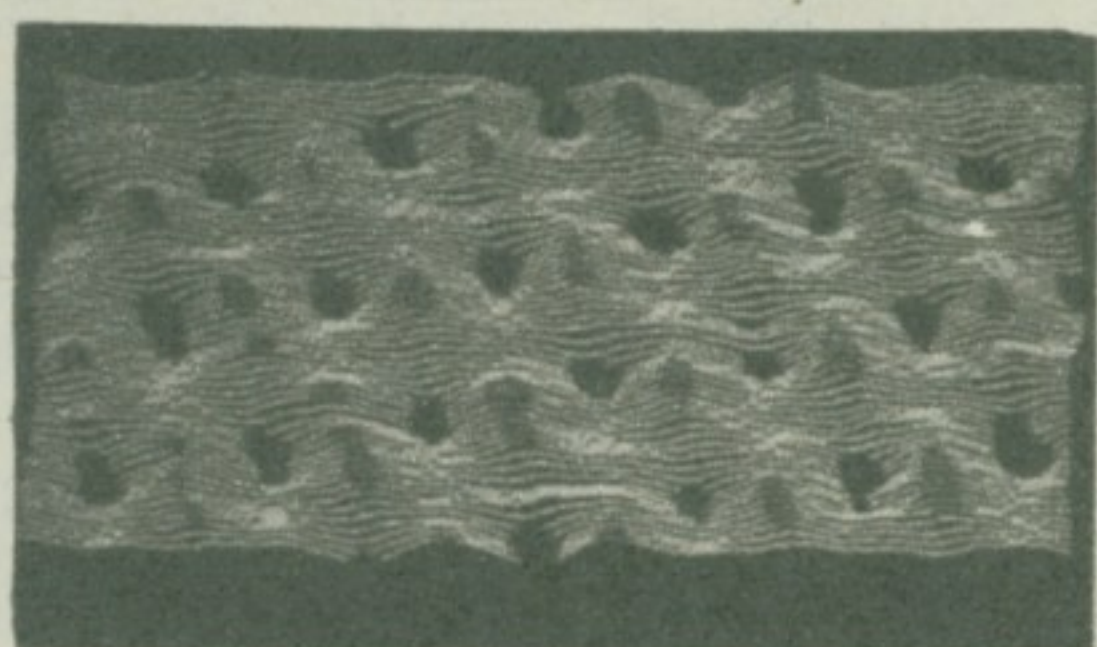
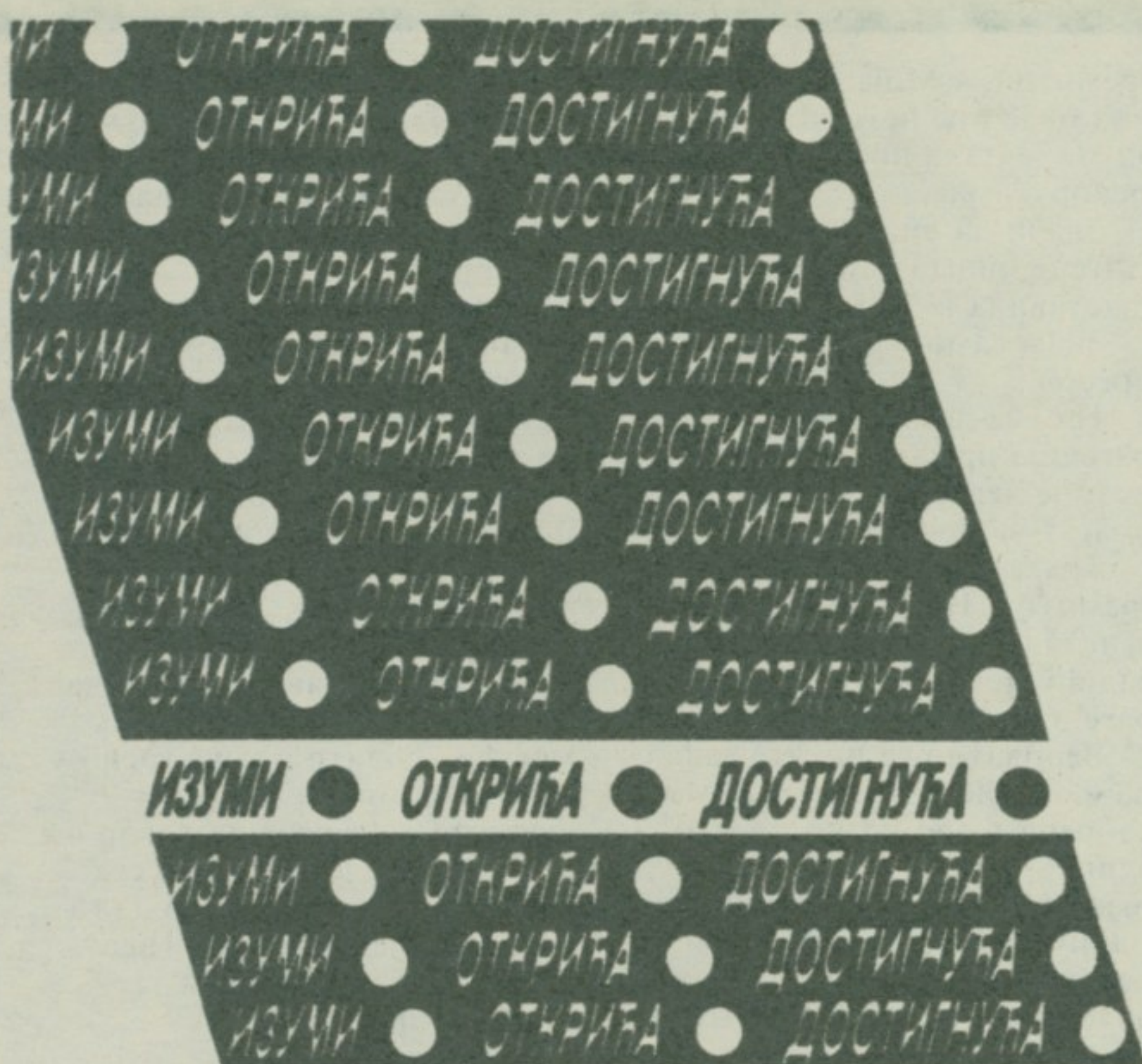
— А, господин Фремптон — рекла је госпођа Саплетон — који је изјурio без речи оправдања баш пре него што ћете ви ући! Човек би помислио да је видео духа!

— Ја мислим да је то због пса — рекла је нећака мирно. — Причао ми је да се ужасава паса. Једном приликом гомила паса сатерала га је уз сам Ганг и није га пуштала. Морао је ноћ да преспава у свеже ископаном гробу док су животиње урлале и завијале изнад његове главе. Довољно да човек изгуби живце!

Нећака је више од свега волела да измишља приче.

илустравао: Војислав Васиљевић

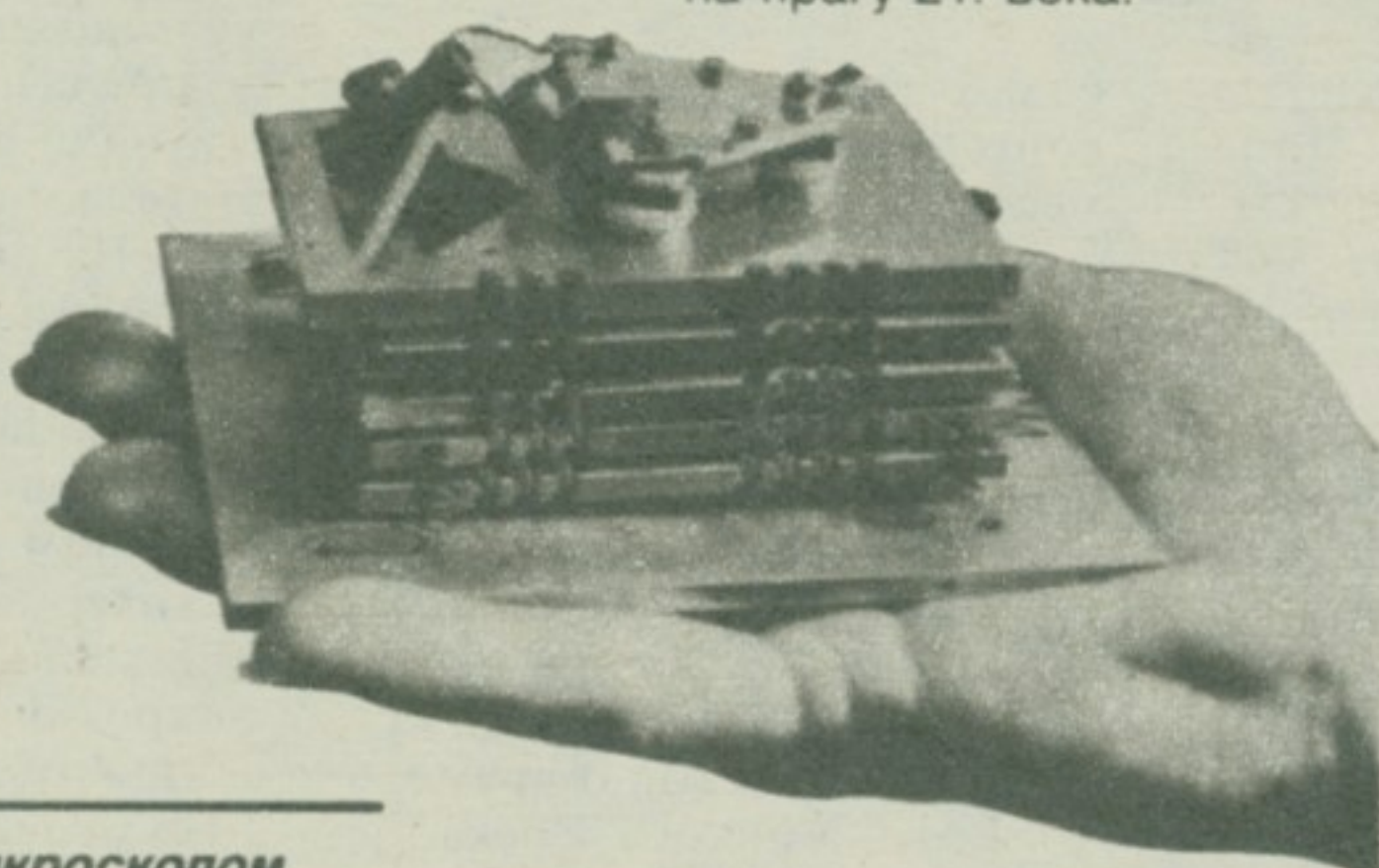

Овако изгледају влакнасти атоми угљеника под скенером СТМ

Молекули хемоглобина виђени Круовим микроскопом

ТАМО ГДЕ МИКРОСКОП ПРЕСТАЈЕ...

Остала је забележена и ова мисао великог писца Виктора Игоа: „Тамо где престаје телескоп, почиње микроскоп. Чији ли је видокруг већи?“ Овај књижевни горостас умро је пре више од деведесет година, а за то време и телескоп и микроскоп толико су се усавршили и до те мере повећали своја видна поља да је то у време Виктора Игоа вероватно било немогуће и замислити. А нека најновија средства која су се тек појавила изненађују и нас, људе на прагу 21. века.

Цео скенер СТМ стаје на длан

Реч је о најновијој генерацији микроскопа. Боље их је назвати средствима за посматрање најситнијих честица материје, пошто она не раде на принципу микроскопа, нити на микроскоп личе!

Као додатак Игоовој мисли ова високо осетљива средства почињу – тамо где микроскоп престаје. Ево зашто: посматрање делова атома или ћелија неког организма под микроскопом уопште и није могуће, пошто он ради помоћу светлосних зрака. А то су зраци чија је таласна дужина неких две хиљаде пута већа од посматраних честица. Било би то исто што и ловити рибу мрежом која има отворе велике колико градска четврт!

Али, наука је као шах, наћи ће потез и за излаз из безизлазне ситуације. Само ако размишља јак ум. Такви умови смислили су инструменте за посматрање невидљиво сићушног

ЧИП ЗА ТАЈНЕ ПОРУКЕ

Језик шифри користи се вековима за преношење тајних порука и зове се криптографија или тајнопис. Незаменљив је не само у рату него и у миру – за заштиту патената или такзованих привредних тајни али и војних, државних и свих осталих. Једно моћно средство, чип за тајне шифре, прорадиће још ове године на најважнијим телефонима Велике Британије. Ова електронска направа названа „Б – крипт“ претвараће речи изговорене у слушалицу у гребање и стругање на линији, а само ће особа којој су намењене на другом крају жице, захваљујући чипу у сопственом апарату, чути праву поруку.

Чип је резултат рада десеточланог научничког тима Британске компаније за телекомуникације (БТ). Сличне чипове производе и Американци који, из разумљивих разлога, не продају ова средства на слободном тржишту. Од евентуалног купца захтевају детаљно образложење за

какову сврху набавља чип – а Британци, опет из разумљивих разлога, под таквим условима нису пристали на посао. Према подацима саме компаније БТ ниједна друга земља не нуди ова средства и тако су одлучили да сами направе чип за тајне шифре. Тако би уједно и заштитили у првом реду сопствене поверљиве податке од „радозналих“ прислушкивача.

Британски математичари који су направили ово

средство истичу да оно ради на истом математичком принципу као и америчко али се ипак довољно разликује да не представља крађу патента. Осим тога, има и једну и те како битну предност: док амерички чип штити податке који се налазе у компјутерским системима, а не њихово преношење телефоном, „Б-крипт“ има управо ту могућност. Значи, никакав компјутерски „геније-манијак“ или шпијун

неће моћи да ухвати ни оне податке који се телефоном добијају из компјутера.

Није тешко схватити колики је значај ове мале али моћне направе. Међутим, тим који је створио Б-крипт отишао је и даље у 21. век: исти научници управо усавршавају још један чип за тајне шифре који су назвали ТАКА. Он ће служити за поверљиве комуникације између Земље и сателита.

Спикер Доњег дома Бернард Ветерил и лорд канцелар Хелшам испробавају телефоне снабдевене чипом који ће им омогућити да и најповерљивије разговоре воде без страха од прислушкивача.

света. Они не раде помоћу сочива, већ електрона, радиоактивних зрака, или звучних таласа...

Један такав „микроскоп“, који посматра површину узорка помоћу струје електрона (негативно наелектрисане честице), изумео је Алберт Кру, професор физике на Универзитету у Чикагу још пре деценију и по.

Кру је тада био први човек на свету који је видео атом (слика се добија на екрану монитора, јер се у његов „микроскоп“ не гледа оком). Тада је то била сензација, а данас је Алберт Кру извео још већу. Усавршио је свој изум толико да њиме може да посматра и делиће атома, велике пола ангстрема – преведено на свима разумљиве мере то је отприлике две милијарде пута мање од центиметра!

Истовремено се појавио још један инструмент и то у земљи прецизне механике – Швајцарској. То је такзовани СТМ (Скенирајући тунел-микроскоп), дело научника из истраживачке лабораторије у Цириху. Мада као ни Круов нема сочива, овај микроскоп велик толико да стаје на женски длан, јасно види бескрајно ситне детаље молекула. Да би показао,

на пример, структуру листића злата, СТМ се стави у вакуум и потпуно заштити чак и од неприметних ваздушних трептаја. Затим се узорку принесе игла од тунгстена и то на растојању од неколико милијардитих делова центиметра. Реакција између тунгстена и злата на таквој близини огледа се у томе што електрони злата почињу да „прескачу“ растојање које их дели до врха игле – то је „тунел“ од струје. Игла се лагано помера преко површине злата и на екрану монитора настаје мапа структуре овог метала у виду „брежуљака“ и „долина“.

Овакве мапе, тврде научници, постаће незаменљиве већ у блиској будућности. Између осталог помоћи ће да се усаврше још мањи микрочипови од ионако минијатурних данашњих, у индустрији електронике.

Ништа мање значајан није један другачији ИБМ микроскоп који се појавио истовремено са СТМ. То је инструмент који је толико нов да још нема ни име. Његов творац је физичар Ралф Федер који је успео да помоћу снопа зрака делује на живу ћелију тако да је „сними“ у милионитом делу секунде пре него што је зраци униште. Ова техника биће од огромне користи микробиолозима. Већ се наговештава да ће на тај начин моћи да посматрају зашто се мајушне ћелије крви, зване крвне плочице, згрушавају – то јест лепе једне за друге – када се крвни суд оштети. Баш ово је кључ за разумевање неких срчаних болести.

Најзад, микроскоп који изазива можда највеће дивљење, посматра не одозго, или споља, него саму материју изнутра! Толико је мален да се може ставити у сам узорак. То је звучни микроскоп који „гледа“ помоћу звучних таласа.

Творац звучног микроскопа је Келвин Квејт, физичар са универзитета у Стенфорду. Да би овај минијатурни сонар радио, узорак за посматрање мора да се урони у течни хелијум, а затим да се „бомбардује“ звучним таласима чија се жижа налази у једном сафирном сочиву. Када звучни талас погоди узорак, он се одбије, а сочиво „хвата“ низ ехоа који тако настају и претвара их у електричне импулсе. Ови стварају слику на екрану. Пошто је сочиво довољно мало и плитко – може се поставити у сам узорак, тако да се његова структура посматра изнутра. Структура материје или кретање ћелија више нису тајна...

СТРУЈОМ ПРОТИВ ДРОГЕ

Мала, црна кутија споља подсећа на „вокмен“, има чак и неку врсту слушалица које се, међутим, намештају иза ушију. Када се окрене прекидач на тој кутији, почиње да делује слаба струја кроз електроде смештене у „слушалицама“. Десет дана пуштања струје из кутије довољно је да се најтежи наркоман излечи зависности од хероина!

Ово звучи баш као обмана, али творац електричне кутије за одвикавање од дроге није неки надрилекар већ хирург са великим искуством, Енглескиња Мег Патерсон. На листи пацијената које је она излечила налазе се звезде рока Ерик Клептон, Пит Таузенд и Кејт Ричардс, као и други непознати несрећници. Али, докторка Патерсон није наишла на признање. Не верују јој у првом реду колеге, па тако њена „неуро-електрична терапија“ (НЕТ) није званично призната. Штавише, њу престано напада Министарство за здравље и социјалну сигурност.

Мег Патерсон са својим изумом и Пит Таузенд који се, захваљујући њему, извукао из понора дроге.

Ни докторка се, међутим, не предаје. Написала је књигу о својој методи коју је усавршавала пуних десет година, па је под-

ја (НЕТ) није званично призната. Штавише, њу престано напада Министарство за здравље и социјалну сигурност.

ршка стигла од неких научних установа из Калифорније које су спремне да у НЕТ уложе средства.

Како је Мег Патерсон дошла на идеју за лечење струјом и то баш иза ушију? Боравила је, каже, девет година у Хонгконгу где има веома много уживалаца дроге. Посматрала је како њен колега неурохирург Х. Л. Вен покушава да лечи наркомане електроакупунктуром. Уместо да користи игле које се забадају у ушне шкољке, докторка Патерсон досетила се да струјом делује на одређене тачке иза ушију. Електрична струја, чини се, подстиче мозак да „командује“ организму лучење одређених хемијских материја које у потпуности замењују потребу за дрогом!

Помоћу НЕТ апарата докторка Патерсон лечи не само зависнике од дроге, већ и алкохоличаре и оне који желе да оставе пушење. Али, справом може да рукује само посебно обучена медицинска сестра. Усавршавање овог јединственог средства изискује огромна средства, али Мег Патерсон је уверена да ће их сада, после успеха који су неоспорни, добити. ■

ЗАНИМЉИВА ИСТОРИЈА

НЕРАЗДВОЈНИ САВЕЗНИЦИ

У време када се први светски рат већ увелико распламсао, у немачком Генералштабу су упорно тражили начин на који би његов исход решили у своју корист. Кажу да је једном приликом неки немачки генерал предложио да се покуша најпре са одвајањем Словена, Срба и Руса, од њихових савезника Француза и Енглеза, а затим да се

направи раздор и свађа међу њима.

Док је образлагао присутнима ову своју тезу, немачки генерал је на табли исписивао, једно испод другог, имена главнокомандујућих савезничких команданата – најпре име српског војводе Путника, затим руског генерала Николаевича, па француског генерала Жофра (пише

се: Joffre) и на крају енглеског фелдмаршала Френча (пише се: French):

**ПУТНИК
НИКОЛАЕВИЧ
JOFFRE
FRENCH**

– Дакле, Словени на једну страну – рекао је генерал и повукао хоризонталну линију испод имена генерала Николаевича, тако да је на табли стајало:

**ПУТНИК
НИКОЛАЕВИЧ
JOFFRE
FRENCH**

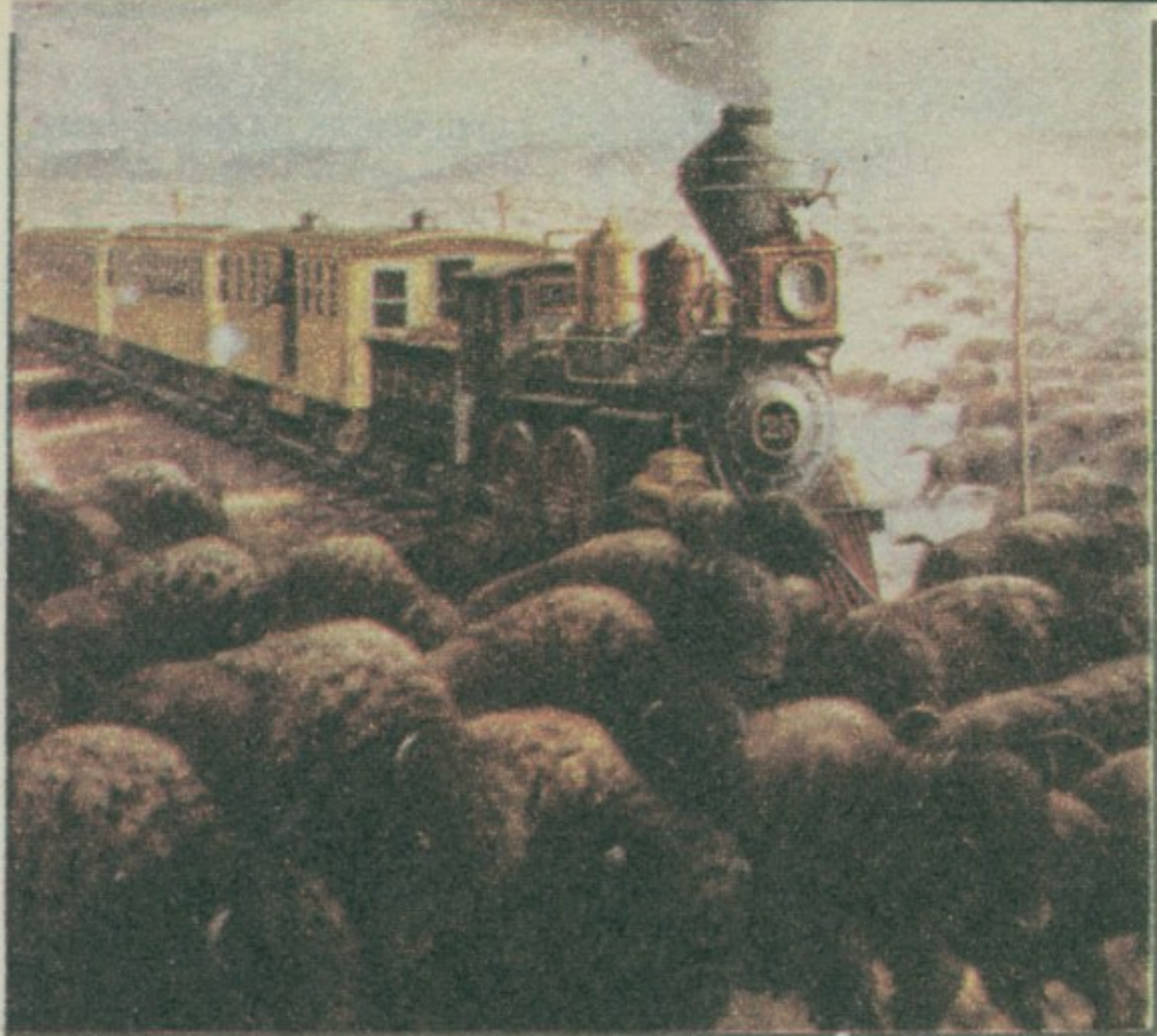
А затим раздор и свађа између свих – додао је категорично, повукавши при том једну вертикалну линију.

На табли је то изгледало овако:

**ПУТНИК
НИКОЛАЕВИЧ
JOFFRE
FRENCH**

Кажу да се у том тренутку, без обзира на тежину проблема о којем се дискутовало, просторијом разлегао смех. Зашто? Читајући сваки квадрант појединачно опет су се добијала имена главнокомандујућих савезничких команданата: Путник, Николаевич, Joffre, French. Тврде да су тада Немци закључили да је савезнике немогуће посвађати и разјединити, и да је неко из Генералштаба рекао да је рат за Централне силе засигурно изгубљен.

К. М.

Генерал Шеридан

**АМЕРИЧКИ
ПРЕРИЈСКИ
БИЗОН:**

**ОД ОКО 60 МИЛИОНА
БИЗОНА КОЈИ СУ
САМО ДВЕСТА
ГОДИНА РАНИЈЕ
НАСЕЉАВАЛИ
СЕВЕРНОАМЕРИЧКИ
КОНТИНЕНТ,
ПОЧЕТКОМ ОВОГ
ВЕКА ОСТАО ЈЕ 21
БИЗОН У САД И
ЈЕДНО МАЊЕ КРДО У
КАНАДИ.**

И ЖИВ, И ЗДРАВ И У ЗАТВОРУ

Убијајмо бизоне, деримо им кожу и продајмо остатке. То је једини начин да се једном за увек реши индијанско питање и обезбеди продор цивилизације на Запад.

Ове сурове речи које је 1875. године пред члановима владе Тексаса изговорио генерал Шеридан биле су у неку руку излишне. У то доба овај мото је за генералове сународнике увелико већ био закон.

Кит Карсон, Били Камсток и Бафало Бил

Још 1825. године, бизони су истребљени источно од Мисисипија. По преријама западних територија и даље су се кретала милионска крда, али су у тим областима ницала и прва упоришта надируће цивилизације белог човека: трговачке постаје и војна утврђења. Ту је и рођен мит професионалних ловаца на бизоне.

За Кита Карсона, скаута Форт Бента, тврдило се да са шест хитаца из пушке острагуше убија седам бизона. Истим занатом се можда још успешније ба-

вио Џим Бриџер који је 1854. године предводио једну од највећих приватних ловачких експедиција Запада. На крају једногодишњег лова, Бриџер је лично убио четрдесет гризлија и преко три хиљаде бизона.

Да би цивилизација заиста продрла на Запад, било је неопходно изградити железницу, а ту су се животиње које је по сваку цену требало истребити показале изузетно корисне. Компаније „Балтимор енд Охајо рејлроуд“ и „Унион пацифик“, рецимо, поставиле су своје пруге на деоницама од Омахе до Стеновитих планина тачно дуж стаза које су у потрази за пашњацима, следећи најкраће и најлакше путеве, бизони вековима крчили и утабавали.

Године 1867. „Канзас пацифик рејлроуд“ почео је радове на деоници пруге

којом се пут на Запад дефинитивно отварао. Пругу је градило хиљаду и двеста радника, а питање њихове исхране у дивљини могло је да се реши само на један начин. Компанија је одлучила да у ту сврху запосли професионалне ловце на бизоне.

Један од првих био је бивши извиђач америчке војске и бивши курир „Пони експреса“, Вилијам Фредерик Коди. За замашну своту од 500 долара месечно, Коди се бацио на тамањење дванаест до двадесет бизона дневно колико су послодавци по уговору тражили од њега. За осамнаест месеци постигао је заиста фантастичан учинак од 4200 бизонских глава и тако зарадио надимак с којим ће ући у историју: Бафало Бил.

Како се истим послом с подједнаким успехом истовремено бавио и Били

Комсток, питање првенства морало је да се реши. За организацију се побринуо „Канзас рејлроуд“ који је из оближњих градова посебним вагонима пребацио у Форт Шеридан стотине оних који ни по коју цену нису намеравали да пропусте велики догађај.

Возите се нашим возовима, припуцавајте из вагона у покрету!

Пошто су ондашњи новинари обавестили преостали део нације да се у Форт Шеридану одржава „светски шампионат у лову на бизоне“, надметање је могло да почне. То што листа такмичара светског шампионата сводила на два имена никога, изгледа, није доводило у недоумицу.

Пропозиције су биле крајње једноставне. Коди и Комсток имали су на располагању по коња, пушку и рок од осам сати да поубијају што више бизона могу. По истеку осам часова, пало је сто петнаест бизонских глава. Победио је Бафало Бил са резултатом сто петнаест према четрдесет шест (одстрељених бизона).

Последњих деценија прошлог века, покољ је попримио одлике индустрије. Једна компанија из Сент Луиса откупила је 1871. године 250 хиљада бизонских кожа. У игру су ушле и железничке компаније које су уз карте путницима нудиле и несвакидашњу забаву: лов на бизоне са прозора возова. Припуцавање из вагона у покрету постало је преко ноћи ударни рекламни слоган многих железничких компанија. У једном таквом дуелу између „гвозденог коња“ и крда које се кретало дуж пруге за Доџ Сити за два сата убијано је пет стотина бизона.

По принципу забаве и узбуђења никад доста, и војска је у то доба организовала велике ловове, често у част уважених гостију владе САД. Без премца је ипак био онај који је 1872. организован у част сина руског цара Александра II, принца Алексеја. Припомот коњицом и предвођен искусним Бафало Билом, Алексеј је дао свој скромни допринос коначној цифри од неколико хиљада бизона убијених током вишедневног лова.

Навика „чешкања“ о стабла представљала је опасност за прве телеграфске стубове на Западу и задавала силне муке људима задуженим за њихово одржавање.

У потрази за пашњацима савладавале су се и реке. Године 1867. пароброд извесног капетана Ла Баржа нашао се усред огромног крда које је прелазило Мисури. Капетану су била потребна четири сата да ослободи брод.

Под старе дане Бафало Бил се латио нешто мање напорног посла. Основао је путујући циркус „Вајлд вест шоу“. Врхунац програма представљао је лов на бизоне, тачка која Билу по правилу није задавала никакве потешкоће све док му једног дана 1883. нису запалили бизони. Успео је да их набави тек пошто је један приватни зоолошки врт из Филаделфије пристао да му позајми пар и можда тек тада схватио размере покоља коме је и сам подоста допринео.

Последње крдо у САД

Америчка нација свестила се нешто касније када се почетком века сазнало да је на читавој територији

САД преостало још само једно крдо слободних бизона: двадесет и једно грло у Националном парку Јелоустоуну. Да је поживио мало дуже, генерал Шеридан могао је да буде више него задовољан. Од око 60 милиона бизона који су само двеста година раније насељавали северноамерички континент, поред двадесет и једног бизона из Јелоустоуна, покољ је преживело још само једно мање крдо у Канади.

Амерички конгрес је 1902. године коначно изгласао закон којим се лов на бизоне забрањује, а за прекршиоце предвиђа казна принудног рада. Влада је чак организовала и попис свих бизона који се на-

лазе у приватним резерватима и узгајалиштима. Бројка до које се на крају дошло није много охрабривала: тачно 969 бизона у власништву приватника и зоолошких вртова.

У Њујорку је 1905. основано Америчко друштво за заштиту бизона чији је почасни председник постао председник САД, Теодор Рузвелт. Друштво је у веома кратком року прикупило преко 50 хиљада долара и на територијама Монтане, Канзаса и неколико других држава основало резервате. Године 1933. број бизона попео се на четири и по хиљаде. Тридесет и две године касније, 1965, било их је 12 хиљада.

Данас се може рећи да је *bison americanus* поново жив и здрав. Толико здрав да су у Јелоустоуну принуђени да величину крда одржавају на бројци од две хиљаде тако што се једном годишње, првог децембра, отвара ловна сезона која траје тачно 36 сати. За то време сваки од сто претходно одабраних ловаца има права да убије по једног бизона.

Живи, здрави и никад више слободни. **М. Илић**

КИНЕСКЕ ВЕШТИНЕ КУВАР — МАЂИОНИЧАР

Кин
Јинг
Марк
показује
своје
веште.

КИН ЈИНГ МАРК
ПРАВИ 2048
РЕЗАНАЦА ЈЕДНИМ
ПОТЕЗОМ РУКУ.

Кинеска загонетка: како од обичне лопте теста добити 2048 резанаца танких као влас?

Кин Јинг Марк, Кинез који живи у САД, краљ је резанаца званих „змајева брада“. Он је кувар, али и мађионичар. За ту древну пекиншку вештину потребна је прилична спретност. Данас се на прсте могу избројати кувари који су у стању да направе те резанце. Треба у року од 15 минута претворити лопту теста у 2048 резанаца танких као влас.

Та вештина настала је у 16. веку, за време владавине династије Минг. Кин Јинг Марк ју је научио од једног сународника из Пекинга који је дошао на изложбу у Њујорк. Признаје да му је било потребно три месеца упорног вежбања да то савлада. Неколико мерица брашна, једна и по чаша воде, мало соли, мрвица соде бикарбоне, и тесто је готово. Марк га меси обема рукама, развлачи као гуму, увија, прави ласо од њега, непрекидно га прскајући водом да би омекшало. Затим омота траку теста око средњег прста десне руке и развуче је, тако да буде двоструко дужа. Онда поново... И тако даље... У његовим спретним рукама, после сваког „пресавијања“, добија се два пута више ре-

занаца. Марк иде до 12 „пресавијања“, што је рекорд. Ако би ишао даље, резанци би се покидали. Реч је о правој хемијској прецизности. Та кулинарска егзибиција могућа је, наравно, захваљујући пре свега изванредној пластичности молекула теста.

В. И.

ИСТОРИЈА УМЕТНОСТИ

ПОНОВО НА
ТРЖИШТУ ТОЛИКО
ТРАЖЕНА КЊИГА

H. W. Janson ИСТОРИЈА УМЕТНОСТИ

Фототипско издање допуњеног и
проширеног V издања!
Неопходан уџбеник студентима уметности, а
пријатна лектира свима онима који воле
уметност.

Писана стручно, а истовремено и
информативно.

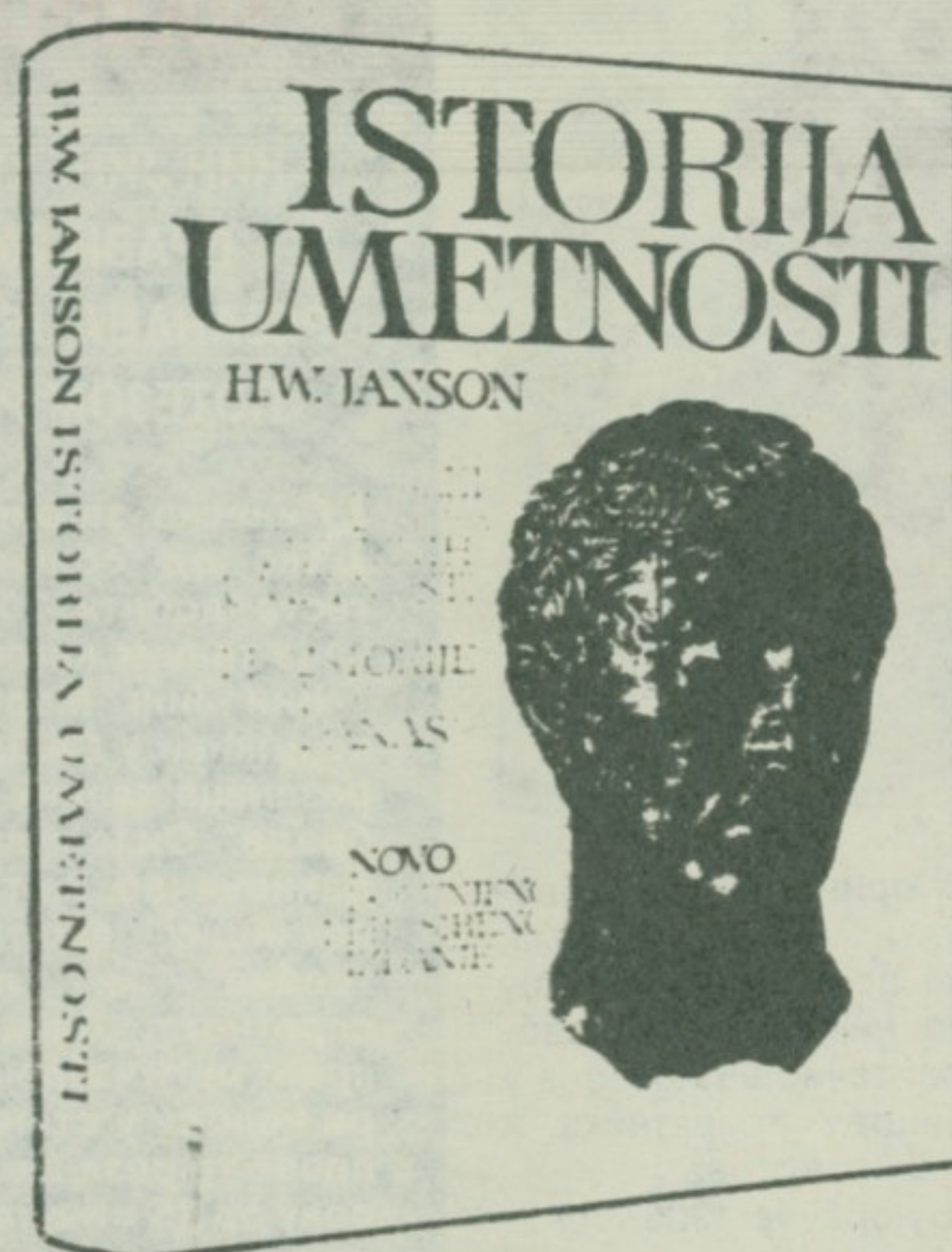
То је историја сликарства, архитектуре и
скулптуре.

Ово дело је у свијету издато на више од 11
језика и давно премашило милионске тираже.

Формат 22 x 29 cm. 611 страна текста, 970
илустрација, 88 репродукција у боји, тврди
платнени повез са златотиском, пластифицирани
омот у боји, писмо латиница.

ПРВА ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА 10.000.-
ДИНАРА

КЊИГА ИЗЛАЗИ ИЗ ШТАМПЕ У
СЕПТЕМБРУ 1986. ГОДИНЕ!

просвета

Непотребно прештати
ПОЛ ЗАБАВНИК, 11 4 1986
Поруџбени купон 474

ИРО „ПРОСВЕТА“ ООУР Издавачка делатност
11001 Београд, Добричина 30
Поштански факс 555, телефон 180-749, 642-772

Претплаћујем се на:

1. H. W. Janson ИСТОРИЈА УМЕТНОСТИ	10.000.-
2. ДЕЛА СТАРЕ СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ (Првих 6 књига)	10.000.-
3. МАЛА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ПРОСВЕТА	30.000.-
4. М. Бенсон СРПСКОХРВАТСКО-ЕНГЛЕСКИ РЕЧНИК	4.900.-

Износ од _____ динара обавезујем се исплатити:

а) Одмах, у року од 8 дана по пријему „Просветине“ уплатнице, са 20% попушта.

б) У _____ једнаких месечних рата (најмања рата 800 – динара, највише 10 месечних рата), почев од наредног месеца, увек са уплатницама добијеним од „Просвете“.

У случају спора уговорена је надлежност V општинског суда у Београду.

(Презиме, име оца, име и занимање)

(Назив, адреса РО и телефон на радном месту)

(Број поште, место, адреса и телефон у стану)

(Својеручни потпис, бр.л.к./СУП)

Књиге слати на: СТАН – РАДНУ ОРГАНИЗАЦИЈУ

САЧЕКАЈТЕ „ПРОСВЕТИНЕ“ УПЛАТНИЦЕ!
НЕПОТПУНЕ ПОРУЉБЕНИЦЕ НЕЋЕМО УЗЕТИ У ОБЗИР!

2. ДЕЛА СТАРЕ СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ У 24 књиге

Заједничко издање „Просвете“ и „Српске књижевне задруге“

Списи се објављују интегрално и
пренети су на данашњи језик!

ПРВИХ 6 КЊИГА

- СВЕТИ САВА
- ЈЕФРЕМ, СИЛУАН, МАРКО ПЕЋКИ, ГРИГОРИЈЕ РАШКИ, ЈАКОВ СЕРСКИ
- РОМАН О ТРОЈИ, РОМАН О АЛЕКСАНДРУ ВЕЛИКОМ
- ДУШАНОВ ЗАКОНИК
- СТАРИ СРПСКИ ЗАПИСИ И НАТПИСИ
- КОНСТАНТИН ИЗ ОСТРОВИЦЕ, ТУРСКА ХРОНИКА ИЛИ УСПОМЕНЕ ЈАНИЧАРА

Формат 13 x 20 cm. повез тврд, писмо ћирилица

ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА 10.000.- ДИНАРА
КЊИГЕ ИЗЛАЗЕ ИЗ ШТАМПЕ У ЈУНУ
1986. ГОДИНЕ!

3. МАЛА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ПРОСВЕТА У 3 ТОМА

– 20% текста и илустрација више но у претходном издању
– око 3.500 страна, формата 19 x 27 cm, ћирилицом
МАЛА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ПРОСВЕТА У
НОВОМ ИЗДАЊУ ДОНОСИ:

- последњу реч науке у приступачном облику
- најновије податке из свих области људског стваралаштва и активности о свим значајним личностима и појмовима
- са посебним акцентом на историји и култури свих народа и народности Југославије

ЧЕТВРТА ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА 30.000.-
ДИНАРА
ИЗЛАЗИ ИЗ ШТАМПЕ У ДРУГОЈ
Половини 1986. ГОДИНЕ!

4. Мортон Бенсон СРПСКОХРВАТСКО- ЕНГЛЕСКИ РЕЧНИК

Фототипско издање другог допуњеног
издања из 1980 године!

Речник садржи преко 60.000 речи и више од 100.000 израза и идиома, те представља први идиоматски речник српскохрватског језика са тумачењем на енглеском. Посебна пажња посвећена је у овом издању политичко-економским терминима који су почели да се употребљавају после усвајања Устава 1974 године.

Формат 16,5 x 24 cm. повез цело платно, страна 870, писмо латиница

ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА 4.900.- ДИНАРА

ИЗЛАЗИ ИЗ ШТАМПЕ ПОЛОВИНОМ 1986.
ГОДИНЕ!

ПРЕТПЛАТОМ НА НАША ИЗДАЊА ОБЕЗБЕЂУЈЕТЕ СВОЈ ПРИМЕРАК ПОД НАЈПОВОЉНИЈИМ УСЛОВИМА!

И ТО СЕ ЗБИЛО

Био је 19. мај 1780. године – датум који је остао доброупамћен у Новој Енглеској, познат и данас под називом „Најмрачнији дан“. Ево шта је у свом дневнику забележио Езра Стајлс, веома учен човек, председник универзитета Јел:

„Тог јутра је лила киша праћена удаљеном грмљавином. Око десет сати пре подне спустио се мрак који је око једанаест постао изузетно и неуобичајено густ, а пола сата доцније могао се сматрати нечим што у овим пределима Америке, никада није виђено.“

Дакле, ноћ усред дана!

Та невероватна појава обухватила је већи део Нове Енглеске: државе Конектикат, Масачусетс, Вермонт и Њујорк, затим области Род Ајленд и Њу Хемпшир. Настала је права пометња. Људи су били збуњени, уплашени, запрепашћени, већ у зависности од тога колико је ко владао живцима. Слику смркавања у подне употпуниле су животиње које су се понашале – баш како „треба“. Кокошке су се распоредиле на седала, стока ситна и крупна упутила се са пашњака кући, огласиле су се жабе својим вечерњим кречетањем. Њихово „нормално“ понашање још је и повећало панику код многих људи...

Ручак уз светлост свећа

Неко би могао помислити како се тог 19. маја пре 206 година догодило помрачење Сунца, али није тако. Ова је претпоставка одбачена већ онда, пошто је Месец био у положају који је искључивао тако нешто.

Са прецизношћу метеоролога, један харвардски студент, Натан Рид, бележио је тог дана временске промене из сата у сат. Ни из његовог дневника не може се назрети узрок изненадног и преурањеног смркавања. Овако је писао ревносни Натан:

5,00 – Облачно... Сунце се управо помолило кроз црвенкасту измаглицу.

Око 8 – Почела је киша али не обилна и падала око сат времена.

Око 10 – Облаци се нагомилавају изузетно нагло из правца југозапада.

10,30 – Неуобичајен степен смркнутости који нагло расте. Зеленило, нарочито трава, постаје тамније зелено, што се више смрква. Остали објекти добијају жути тон.

11,00 – Помрчина се појачава. Г. Виглсворт није у стању да чита из Библије великог формата иако седи крај прозора. Г. Генет не успева да обавља свој редовни посао око писама, у просторији с три прозора. Певци се оглашавају као предвече...

Постоји забелешка величасног Ебенезера Паркема из Вестбороа у Масачусетсу:

„Нисам могао да читам нигде у кући. Били смо приморани да ручамо уз светлост свећа. Било је то ужасно и изненађујуће!“

Хладним научничким језиком проговара и дневник Самјуела Вилемса, професора математике и природних наука на универзитету Харвард:

„Мрак је био тако густ да људи нису могли да читају ни напољу, и то неколико сати.“

Правници тумаче „Судњи дан“...

Судећи по овим извештајима очевидаца човек би помислио да су у том делу света становници мање-више хладнокрвни људи који се баве превасходно читањем. Није то ни толико далеко од истине. Нову

Енглеску населили су колонисти са Британских острва почетком 17. века, али међу досељеницима били су махом високообразовани људи. Многи су полагали на учење, па су у новој домовини поред библиотека и школа основали и два најелитнија америчка универзитета, Јел и Харвард. Сви ти научници ипак нису успели да разјасне необичну појаву. Ни тада, ни данас!

Ако су професори настојали да пронађу објашњење које би било у складу с природним наукама – било је учених људи који су се тог „судњег“ дана препустили „у божије руке“. Тако је уважено чланство Легислатуре (Врховног законодавног тела) Конектиката, које се налазило на седници, донело закључак: седница се мора наставити. Образложење: „Ако ово није Судњи Дан, значи нема разлога за узбуну. Ако пак јесте, нека нас Бог затекне на нашој дужности. Стога неск се унесу свеће.“

Када је узбуђење достигло врхунац, рано по подне, мрак је почео да се разилази! Око четири, небо је постало светло онолико колико је и уобичајено за облачних дана попут овог. Остатак дана протекао је нормално.

... а свештеник природу

Неуобичајени мрак није пао у заборав. Тадашњи научници изнели су низ могућих тумачења. Сматрали су да је Сунчеву светлост могло да заклони мноштво изузетно тамних облака нагомиланих у неколико слојева. Или, испарења (чега?) велике густине. Нашао се ту и памфлет једног фармера из Масачусетса који је појаву протумачио као упозорење разљућеног Бога и позив људима да се покају, јер ће „дан божији да замени помрчина“.

Међутим, у новинама се појавила и занимљива теорија једног „слуге божијег“, величасног Џона Лантропа, заснована на веома логичним и опипљивим доказима:

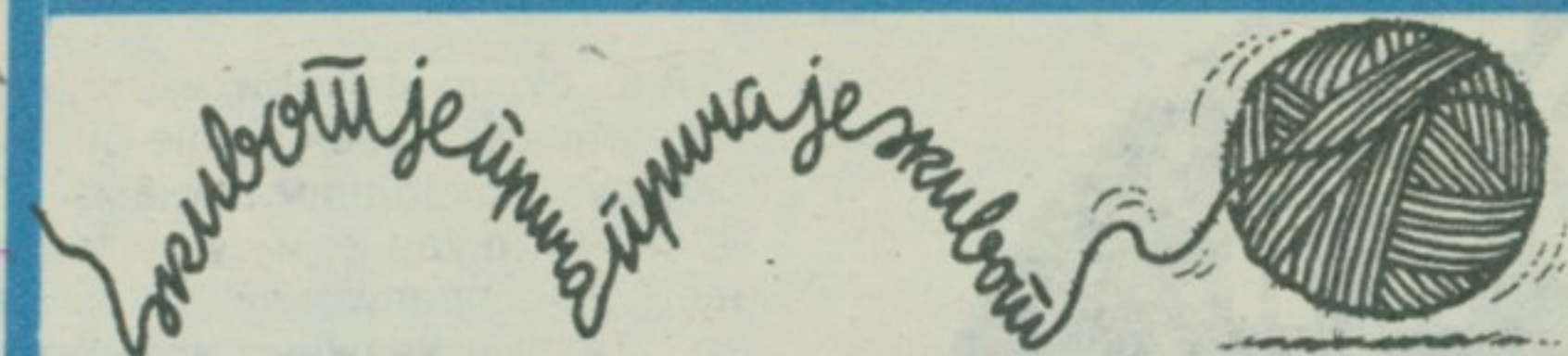
„Испитујући кишницу у резервоару приметио сам танку скраму на њеној површини. Када сам је протрљао међу прстима увидео сам да она потиче ни од чега другог већ од пепела изгорелог лишћа. Сама вода одавала је необичан мирис који се осећао и у ваздуху и који ме је учврстио у уверењу да потиче од дима упаљених шума које су гореле неколико дана. Сматрам да је ово могло произвести изненађујуће помрачење.“

Мада догађај ни данас није разјашњен, научници су склони да се приклоне управо снажном резону парова Лантропа. У то време одиста је букнуо велики шумски пожар у областима око Тикондероге, у Њу Хемпширу и Њу Џерсију, који је трајао чак недељу дана. Мешавина дима и магле с морске обале, ношена западним ветром, могла је заклонити сунчане зраке до те мере да помрчина буде иста као ноћ.

М. К.

Илустровао Босиљка Кићевац

РИЂА ЈЕ

БИЛА

БРЖА

Сурдук је лепо сремско село. Рат га је изменио. Људи су одлазили у поља само кад су морали, а с првим мраком закључавали се у куће. Без страха једино су ходали керови.

Тих ратних година Сурдук је крио тајну. Велику и опасну. Безмало свака кућа у селу саградила је једну или више база. И све под земљом. Немачке и усташке кажњеничке експедиције биле су чести гости. Никад ништа нису открили. Бесни, хватали су изнемогле сељане и везане одводили у логоре.

Крајем маја 1943. стигао сам из одреда у село, да обиђем родитеље, штогод им помогнем око стоке. Са мном су стигли и Милан Вукелић и Ранко Кариман. Партизани из Крчедина. Желели смо и мало да предахнемо после свакодневних борби, дугих маршева.

Ваљало је, уз то, узети и материјал из базе која је била скривена у шупи, испод воловских кола, плугова и дрљача. Пуне две корпе поверљивог материјала чекало је прилику да буде упућено друшкогорским партизанима. Ту су, за сваки случај, били један карабин, пиштољ, неколико бројева партизанских новина „Истина“.

Посебно драга била ми је велика црвена застава са звездом петокраком. Данима, под шкиљавом светлошћу петролејке, везли су је моја бака и мајка. Изнад петокраке, не баш највештијим рукописом, исписале су слова „Смрт фашизму – Слобода народу“. Хтеле су да кад стигне слобода прве у селу извесе заставу.

Кундацима у врата

Стигли су неочекивано. Са свих страна. Са псима. Нас тројица били смо у дворишту кад смо их приметили како се приближавају. Брже-

**ОКО ГЛАВЕ СУ МИ ВЕЗАЛИ ЦРВЕНУ
ЗАСТАВУ СА ЗВЕЗДОМ А ПРЕДВОДНИК
КАЖЊЕНИЧКЕ ЕКСПЕДИЦИЈЕ ЈЕ,
ДРЖЕЋИ МЕ ЗА ГРУДИ, ПРОПИШТАО: –
ОВУ ЂАВОЉУ ЗВЕЗДУ ЋУ ТИ
КУРШУМИМА ЗАКОВАТИ ЗА
БАНДИТСКО ЧЕЛО!**

– Овде има нечег, овамооо!

Репетирао сам пиштољ, нећемо живи у њихове руке. Кундацима су разбили врата. Обема рукама стегао сам пиштољ циљајући у изненадан талас светлости.

– Излазите, иначе бацамо бомбе! – чуо се промукао глас.

И изишли смо, боље рећи извукли су нас. Без иједног испаљеног метка. Ни данас не умем да објасним због чега нисам пуцао. Ко зна, можда због оне варљиве наде која постоји у сваком човеку да ће се нешто непредвиђено догодити, да ће однекуд, неочекивано, стићи спас.

Чим су нас извукли, уплашене и обневиделе од дневне светлости, почело је кундачење праћено најгорим псовкама. Па онда шамари, један за другим. Што не повукох обарач кад сам већ репетирао пиштољ, а не да нас овако по-

– Ову ђавољу звезду ћу ти куршумом заковати за то бандитско чело... Пази, не шалим се. Дајем ти два минута да откријеш остале комунистичке базе – чуо сам глас уз само уво.

Заставу нису чврсто свезали па сам, крајичком ока, могао да видим шта се око мене догађа. Око нас тројице било је десетак усташа и Немаца, остали су и даље трагали и претурали по дворишту. Ваљда у нади да ће открити још нешто. Стресао сам се кад ми се приближио немачки агент Шилт, родом из Вуковара. Сремци су га упамтили по злу. Одмеравао ме је смејући се.

– Доста је било – наредио је неки високи немачки официр. – Стрељаћемо их поред тог сена, већ ће мрак. Ставите им лисице.

Два пара су шкљоцнула. Милан Вукелић и Ранко Кариман били су везани. Трећи пар лисица нису имали при себи. Можда је то шанса да умакнем?! Двојица усташа одјурили су према штали не би ли нашли какав конопац да ме вежу. Вратиће се за час. Сад!

Такву снагу, верујем, може да добије само осуђени на смрт. С неколико корака већ сам био у башти. Усташе и Немци још се нису снашли. Докопао сам се јабучњака кад су одјекнули први пуцњи. Вика и хајкање. Кренули су за мном. Јест', ал' ја сам боље од свих њих познавао сурдучке стазе и богазе. А ноге ми окрилатиле.

Не предају се ни зликовци. Трче и пуцају. Застава везана око главе често ми запиње за шибље, ал' немам времена да је скинем. Од куће Жике Дроњка утрчим, с душом на носу, у авлију Драге Предојевића. Нигде људи, ко зна кад су се и где посакривали. И боље је, гонитељи свој бес могу на њима да искале.

Дахћем ослоњен на плот покушавајући да уграбим што више ваздуха. Њега, уинат, нема. И онда чујем њиску коња. Драгина кобила Риђа се узјогунила ваљда преплашена долазећом пуцњавом и виком. Везана је. То је прилика.

Одјурио сам до ње, у брзоплетости је одвезао и бацио се кобили Риђој на леђа. Била је мирна, као да је знала да ови што издалека хајкају не мисле добро ни њој. И онда се дала у галоп. Једва сам се, мада сам добар јахач, држао на голим леђима. Човек и животиња постали су једно. Вика се губила у даљини.

Више је нисам чуо. Риђа је догалофирала до новокарловачког атара. Предахнули смо украј једног пропланка. Кад сам дошао до даха, нисам више успевао да задржим нагомилани страх. Мада је то било прилично опасно, јер ко зна ко се све ноћу креће, викнуо сам колико ме грло носи:

– Људи, остао сам жив. Жиив...

Благоје Блага Дукић, који нам је ово испричао, после јурњаве докопао се Фрушке горе, одреда. Данас живи у Батајници, пензионерски.

Забележио:
Љубомир Тешић

Побегавши испред пушчаних цеви, Благоје Дукић је касније стигао до радње месног фотографа

Илустровао Драгутин Њежић

–боље сјурили смо се у базу. Шћућурени, ћутали, смо слушајући повремене пуцње, лавез и псовке. На немачком и нашем. Кукњава жена ледила нам је крв у жилама. Немци и усташе педантно су обављали своју крваву работу.

Чули смо их, стигли су и у наше двориште. Неколико пута били су изнад нас преврћући камаре сена, ударајући кундацима у зидове шупе. Ох, како ми се тада кашљало! Чинило ми се да ће суздржавање кашља расцепати плућа. Пола чемпера стрпао сам у уста. Помогло је. Можда ћемо и овог пута имати среће.

Нисмо је имали. Следио сам се кад сам чуо ударце кундаком у импровизована враташца наше скривнице. Као да су се ти ударци спуштали право на моју главу. Онда узвик:

нижавају?! Из базе су убрзо изнели и сав онај скривени материјал. И заставу.

Кад су видели петокраку, као да су побеснели. Двојица усташа, запањени, извукли су ножеве из корице и кренули према мени. Ваљда због тога што сам био најмањи растом. За тренутак ме је спасао један подофицир:

– Оставите га – рекао је злобно се церећи. – Прво да нам каже за друге базе у селу, онда ћемо да видимо шта ћемо... Ако не каже, каомом ћемо, парче по парче да му кидамо...

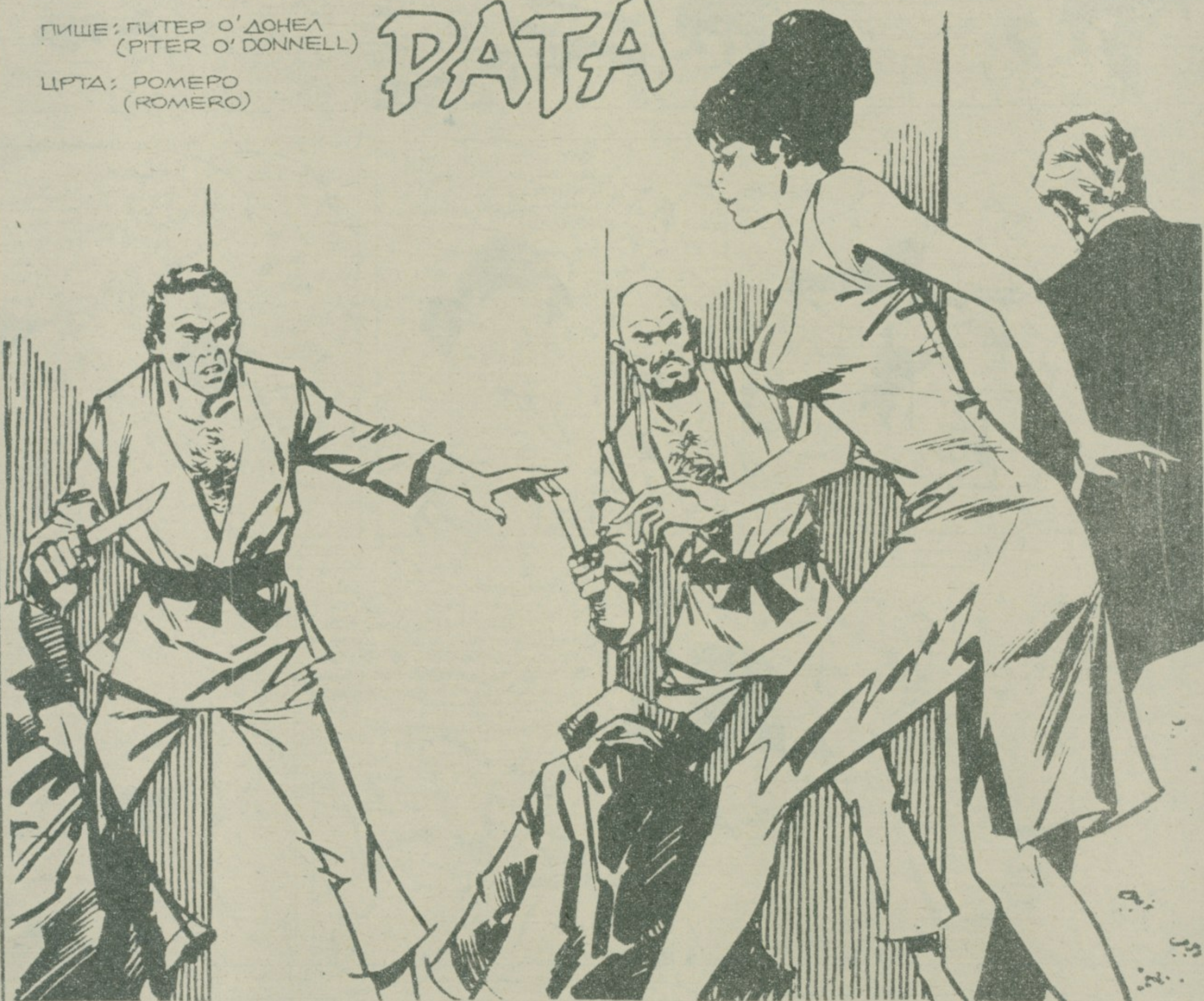
Лисице нису шкљоцнуле

Једном од њих пала је на ум сулуда идеја: око главе су ми везали заставу и случај је хтео да ми извезена звезда дође право на чело.

МОДЕСТИ БЛЕЈЗ: ФЕННКСОВИ ГОСПОДАРИ РАТА

ПИСЕ: ПИТЕР О' ДОНЕЛ
(PETER O' DONNELL)

ЦРТА: РОМЕРО
(ROMERO)

МЕСЕЧИ-
НА
ОВАСЈА-
ВА СКУП-
ТУРЕ
ДРЕВНИХ
БОГОВА,
ДЕМОНА,
ПРАИСТО-
РИЈСКИХ
ЧУДО-
ВИШТА
И ИСТОЧ-
ЊАНКИХ
ХРАМОВА...

СВЕ ЈЕ БИЛО СПРЕМНО ЗА ФЕСТИВАЛ...

НЕ, АСАДА!
НЕ!

2048

У ТАМИ
ЈЕ ЗА-
СВЕТЕЛА
ОШТРИЦА
НОЖА...

ТИ... ТИ
СИ ЛУД,
АСАДА!

НАПРОТИВ...
ЈА САМ ПОТ-
ПУНО НОРМА-
ЛАН,
КИМИ!

МОЖДА
САМ
ТУЖАН
ШТО МОРАМ
ДА ТЕ УБИЈЕМ,
АЛИ ЛУД НИ-
КАКО!

2049

УХВАЂЕНА У ЗАМКУ, ДЕ-
ВОЈКА СЕ ПОПЕЛА НА ЈЕД-
НУ ОД ЛЕДЕНИХ СКУПТУРА...

АСАДА,
НЕ! МО-
ЛИМ
ТЕ!

А НЕДАЛЕКО ОДАТЛЕ...

ОВО ЈЕ АЗЕН
МИО-О, БОГ ЛУ-
БАВИ! ДВЕ ОД
ЊЕГОВИХ ШЕСТ
РУКУ ДРЖЕ
ВАЏУ!

НИ-
САМ
БАШ
ТА-
КО
ЗАМИШ-
ЉАЛА
АМО-
РА!

ВАЏА, ЈАВАРА,
ПАЛИЦА, КОНГО
- СВЕ ЈЕ
ТО ИСТА
СТВАР!

ДА... СТАРИ
БУДИСТИЧКИ
СВЕШТЕНИЦИ
ИЗМИСЛИЛИ СУ
ТО ОРУЖЈЕ КО-
ЈЕ ВИ ТАКО
ДОБРО КОРИСТИ-
ТЕ, МОДЕСТИ
-ЧАН!

2050

ОДЈЕДНОМ...

НЕМОЈ!
МОЛИМ
ТЕ, НЕ!

ХЕЈ!

ДОПИРЕ
ИЗ ОНОГ
ПРАВЦА...

ЧИНИМ
ОНО ШТО
МОРАМ,
КИМИ...

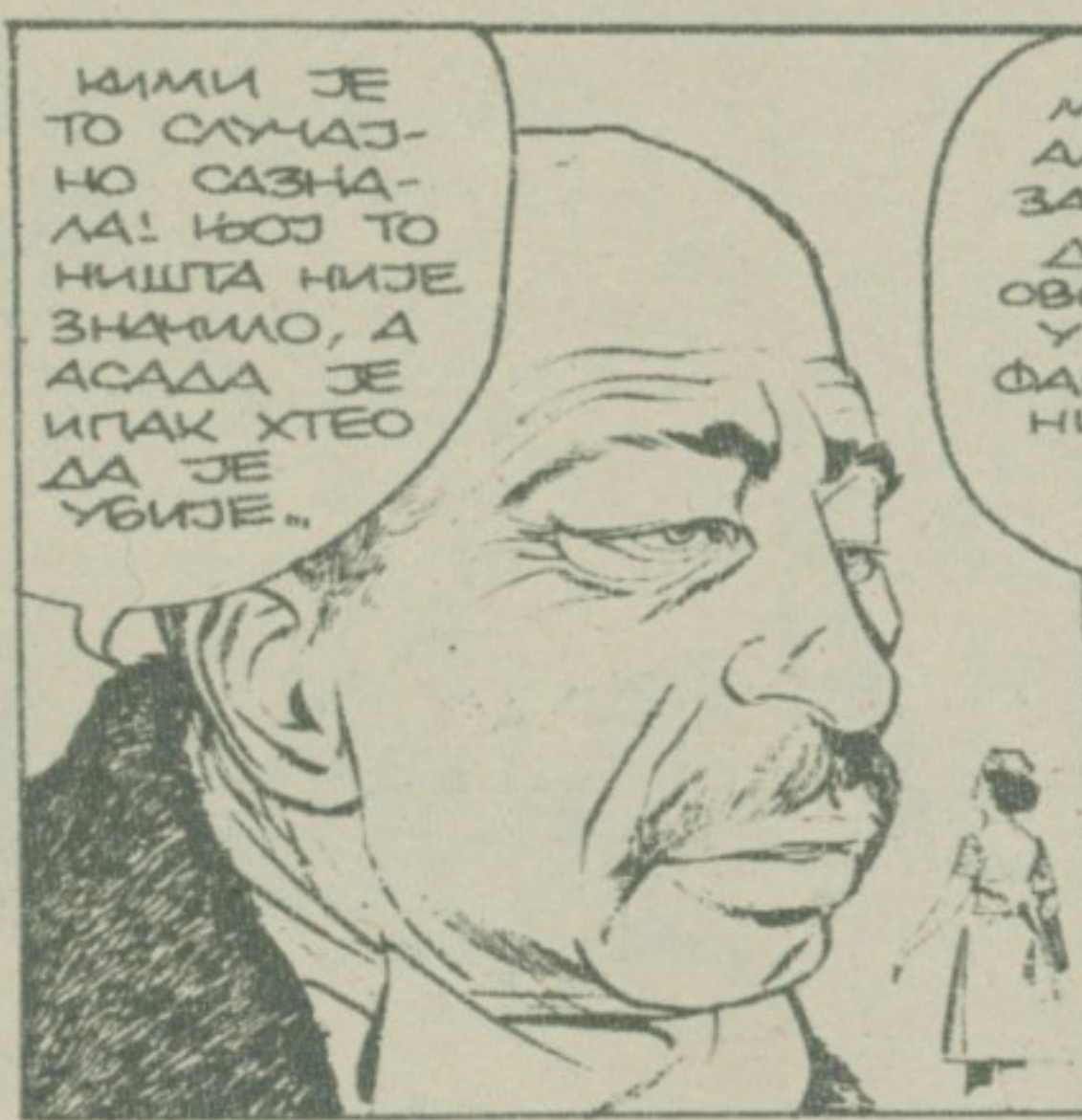
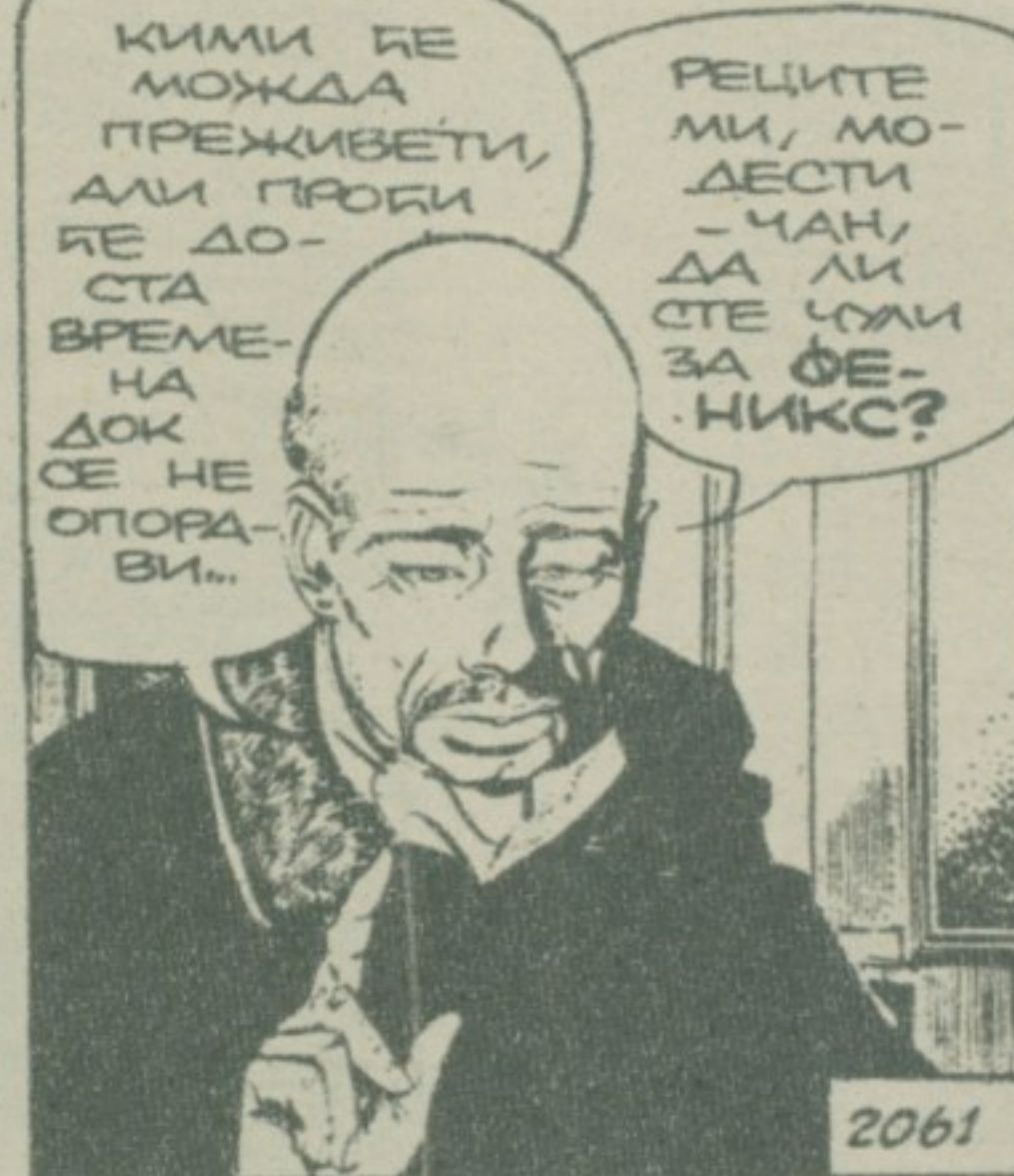
ОХ!

2051

У ТОКИЈСКОМ
ХОТЕЛУ...

СТИГЛА ТИ ЈЕ
ХАЊИНА СА
ПЕГЛАЊА, ПРИН-
ЦЕЗО!

ДО-
ДАЈ
МИ
ЈЕ,
МОЛИМ
ТЕ!

НЕ ЛИМИ
НА ТЕБЕ ДА
ОВОЛИКО ВРЕМЕ-
НА ПРОВОДИШ СА
МНОМ, УМЕСТО ДА
СКИТАШ УНАОКО-
ЛО!

НЕ
БУДИ ЗА-
ЈЕДЉИ-
ВА... НИСАМ
РАСПОЛО-
ЖЕН...

НЕ МОГУ ДА
ЗАБОРАВИМ
ДОГАЂАЈЕ
ИЗ СА-
ПОРДА!

НИ
ЈА...
АЛИ ШТА
МОЖЕМО
КАДА
КАЗУМИ
НИЈЕ
ЖЕЛЕО
НАШУ
ПОМОЋ!

2064

ХОЋЕМО ЛИ
ВЕЧЕРАС У КАБУКИ ПО-
ЗОРИШТЕ, ВИЛИ?

ХМ...
СВАКА-
КО!

НИСИ
БАШ
ОДУШЕВ-
ЉЕН...

ЖАО МИ ЈЕ,
АЛИ НЕ МОГУ
ДА СЕ НА-
ВИКНЕМ НА
МУШКАРЦЕ У
ЖЕНСКИМ УЛО-
ГАМА!

ТО ЈЕ СТАРО ЈА-
ПАНСКО ПОЗОРИШТЕ
ЈОШ ИЗ ДОБА ФЕУДА-
ЛИЗМА!

ИПАК
МИ СЕ
НЕ
СВИЂА...
ХЕЈ, ВИДИ
КАЗУМИЈА!

2065

КАКО
ЈЕ
КИМИ?

ДОКТОРИ
ВЕРУЈУ
ДА ЈЕ ПРЕ-
БРОДИЛА
КРИЗУ!

ДА ЛИ ВАМ ЈЕ ПРИ-
ЈАТЕЉ ИЗ СПЕЦИЈАЛ-
НЕ ПОЛИЦИЈЕ РЕКАО НЕ-
ШТО О ФЕНИКСУ?

НЕ МНОГО,
ТО ЈЕ ТЕК
НЕШТО ВИШЕ
ОД ИМЕНА
У ПРАЗНОЈ
ФАЈЛИК-
ЛИ...

ПОСТОЈЕ
ГОВОРКАЊА
ИЗ ПОДЗЕМ-
ЉА КОЈА ПО-
ВЕЗУЈУ ТРИ
НЕРЕШЕНА
СЛУЧАЈА
УБИСТВА
СА ИМЕНОМ
ФЕНИКС!

ТО ЈЕ НАШ ТЕРЕЊ,
КАЗУМИ-САЊ!

2066

ЗАШТО НАМ НЕ
ДОЗВОЛИТЕ ДА ВАМ
ПОМОГНЕМО?

ОПРОСТИТЕ
МИ, МОДЕСТИ-ЏАН,
АЛИ МИСЛИМ ДА
ТО ШТО ВИ РАДИТЕ
НИЈЕ... ЖЕНСТВЕ-
НО...

БИЛО БИ НЕЧАСНО ДА ТО ПОД-
СТИ-
ЧЕМ!

ДОБРО... ШТЕ-
ТА ШТО СТЕ
АСАДИ СЛОМНИ
ВРАТ! МОЖДА
БИ РЕКАО НЕ-
ШТО О ФЕ-
НИКСУ!

ТАЧНО,
АЛИ МИСЛИМ
ДА БЕ ПОКУ-
ШАТИ ДА СЕ
ОСВЕТЕ! СА
СЛЕДЕЋИМ
БУ БИТИ
ПАЖЉИВИ-
ЈИ!

2067

МАЛИ БРОД ГЛОВОИ ЈЕ
ЈУЖНОМ ОБАЛОМ ЈАПАНА...

У ЈЕДНОЈ
ОД КАБИНА...

ХАЈДЕ,
ВИЛИ,
ПРОБУДИ
СЕ! У
НЕВОЉИ
СМО! УСТАЈ!

УО...

2080.

ПРЕ-
СТАНИ
ДА МЕ
ДРМУ-
САШ,
ПРИНЦЕ-
ЗО, ИНА-
ЧЕ ЋЕ МИ
ОТПАСТИ
ГЛАВА!

ОТЕТИ
СМО!
МЕНЕ
СУ ПОКУ-
ПИЛИ НЕКИ
ЛАЖНИ
ПОЛИЦАЈ-
ЦИ!

И
МЕНЕ!
РЕКИ СУ
ДА СИ У
БОЛНИЦИ...
ПОВРЕЂЕНА...
УШАО САМ
У КОЛА...
НЕШТО
СЕ ДОГ-
ДИЛО...

ГАСНИ
ПИШТОЛО?

КО
ЛИ ЈЕ
ТО
УЧИНИО,
И ЗА-
ШТО?

2081

ИЗГЛЕДА
ДА НЕ ЖЕ-
ЛЕ ДА НАС СЕ
ОТАРАСЕ... ТО СУ
ВЕГ МОГЛИ
ДА УРАДЕ...

ШТА
ТВОЈА
ПАМЕТ-
НА
ГЛАВИЦА
МИСЛИ
- ГДЕ
СМО?

ПРЕТ-
ПОСТАВЉАМ
НА ПАЦИ-
ФИКУ!

ЈОЈ...
МОЈ
СТОМАК
КАЖЕ ДА
СМО ПРЕ-
СКОЧИЛИ
ТРИ ОБРОКА...
ХОРЕШ ЛИ
ДА ПРОВА-
ЛИМ ВРА-
ТА?

САМО ИХ
ОБАВЕСТИ ДА
СМО БУДНИ!
ЖЕЛИМ ПРВО
ДА ИЗ-
ВИДИМ
СИ-
ТУА-
ЦИ-
ЈУ!

2082

ХЕЈ,
ВИ!
МОГЛИ
БИТЕ
ДА НАМ
ДА-
ТЕ
ДОРУ-
ЧАК!

СОК ОД ПОМО-
РАНЋЕ, ЈАЈА СА СЛАНИ-
НОМ И ЦРНУ КАФУ ЗА
ДВОЈЕ!

ВАША ПОРУЋБИНА
ЈЕ ЗАПИСАНА! БИ-
ЋЕТЕ ПОСЛУ-
ЖЕНИ!

ДОДАЈТЕ И
ПРЕПЕЧЕНИ
ХЛЕБ!

2083

МОЖЕТЕ
СЛОБОДНО ДА СЕ
КРЕБЕТЕ ПО БРО-
ДУ...

...АЛИ МИСЛИ-
ТЕ НА СВОЈУ ПРИ-
ЈАТЕЉИЦУ ТАМАКО...
ИЊУ ОД СМРТИ СПА-
САВА САМО РАДИО
-ПОЗИВ УПУБЕН
СВАКИХ ДВАДЕ-
СЕТ ЧАСОВА!

СВАКИ
ЧОВЕК НА
ОВОМ БРОДУ
ЈЕ ИЗВЕЖБАНИ
РАТНИК! ЧАК И
ДА НАС СВЕ
САВЛАДАТЕ,
ТО ЋЕ САМО
ЗНАЧИТИ
ДА ЋЕ ДЕ-
ВОЈКА УМРЕ-
ТИ...И ТО ПО-
ЛАКО!

2088

ЦЕРЕМОНИЈАЛНО ПО-
ГУБЉЕЊЕ... ПРИМЕ О
РАТНИЦИМА И ЧАСТИ...
СТАРИ БАНЗАИ ФАНА-
ТИЗАМ...

ОВО,
СВАКА-
КО,
НИЈЕ
ОБИЧАН
КРИМИ-
НАЛ...

АЛИ ШТА ЈЕЗ НИКО
НЕ ОСВАЈА СВЕТ
ОД САМУРАЈСКИМ
МАЧЕВИМА И КАРА-
ТЕ-УДАРЦИМА! БАР
НЕ ДАНАС!

СУТРА
ЋЕМО
САЗНАТИ
О ЧЕМУ СЕ
РАДИ! А СА-
ДА, ХАЈДЕ-
МО НА ДО-
РУЧАК! ГЛАД-
НА САМ!

2089

НА ЈЕДНОМ ОД
ОСТРВА...

ОВО
ЈЕ
ЦИО
НАШЕГ ПУ-
ТОВАЊА
-ОСТРВО
КИБА!

ТУ ЈЕ СЕМЕ
ИЗ КОЈЕГ ЋЕ
ЈЕДНОГ ДАНА
НИЈИ НОВИ
СВЕТ!

НЕ БИ
СЕ РЕКЛО
НА
ПРВИ
ПОГЛЕД!

СЕМЕ ЈЕ ПОД ЗЕМ-
ЉОМ, ПОСПОДИНЕ ГАР-
ВИНЕ! ИСПОД КИБЕ ЈЕ
НАПУШТЕНА ФАБРИКА
ДВИОНА...САДА ЈЕ
ПРЕУРЕЂЕНА У
СЕДИШТЕ ФЕ-
НИКСА!

2090

УМИНО,
РАТНИК
ДРУГОГ
СТЕПЕНА
ЈАВЉА
ДА ЈЕ
ИЗВРШИО
ЗАДАТАК!

КАМУФИРАНА ПЛАТФОР-
МА СЕ СПУСТИЛА...

МОРА
ДА НЕГДЕ
ИМАЈУ
СКРИВЕН
МИКРОФОН...

СВИМ
УРЕЂА-
ЈИМА
СЕ
УПРАВ-
ЉА
ОД
ОДЗ-
ДО...

2091

2092

2093

2094

2095

ПРЕ НЕГО ШТО
СЕ УТО УПУСТИМО,
МОЖЕМО ЛИ СА-
ЗНАТИ ШТА
ЈЕ ТО
ФЕНИКС?

НАРАВНО... МОЈ БРАТ
И ЈА ВЕЋ ДУГО ВЕРУЈЕМО
ДА ЋЕ ЗА СЛЕДЕЋИХ НЕКО-
ЛИКО ГОДИНА СВЕТ БИТИ ОПУ-
СТОШЕН АТОМСКИМ РАТОМ
И ВРАЋЕН У ДОБА
ВАРВАРИЗМА...

ТАДА
ЋЕ ИЗ
ПЕПЕЛА
ИЗ-
НИЋИ
ФЕНИК-
СОВЕ
МАЛО-
БРОЈНЕ
АЛИ СПО-
СОБНЕ,
ДИСЦИПЛИ-
НОВАНЕ
И ЗАКЕ-
СНАГЕ...

2096

ФЕНИКС
ФИНАНСИРАМО УЗ ПОМОЋ
НАШЕГ ИНДУСТРИЈСКОГ
ЦАРСТВА! ИМАМО НОВАЦ,
РЕКРУТОВАЛИ СМО
ЉУДЕ...

... КОЈЕ
ОБУЧАВАМО
ОВДЕ! НЕКИ ОД-
ЛАЗЕ У СПОЈНИ
СВЕТ И ПОВРЕМЕНО
СЕ ВРАЋАЈУ НА ОБУ-
КУ... И СВЕ ВРЕ-
МЕ СУ СПРЕМНИ
ДА ИЗВРШЕ
БИЛО КОЈИ
ЗАДАТАК!

ПО-
СЛУШНОСТ
ЈЕ ПОТ-
ПУНА!

ТАЈНОСТ
АПСОЛУТ-
НА!

ЗАТО ЈЕ
АСАДА
ХТЕО ДА
УБИЈЕ
КИМИ...

2097

И МИСЛИТЕ
ДА ФЕНИКС
МОЖЕ ДА ЗА-
ВЛАДА СВЕТОМ
ПОСЛЕ АТОМС-
КОГ РАТА?

НЕ
БАШ...
ЗАР
МИСЛИТЕ
ДА СМО
ЉУДИ?

ПРВО ЋЕМО
ЗАГОСПОДАРИ-
ТИ ЗАПА-
НОМ!

БИЋЕ
ПОТРЕБНО
НЕКОЛИКО
ГЕНЕРАЦИ-
ЈА ДА СЕ
ФЕНИКС
ПРОШИРИ
НА ЦЕО
СВЕТ!

А НАС
ЖЕЛИТЕ ЗА
ИНСТРУКТО-
РЕ БОРБЕ-
НИХ ВЕШ-
ТИНА?

ДА,
АКО
ПРЕЖИ-
ВИ-
ТЕ ТЕСТ!

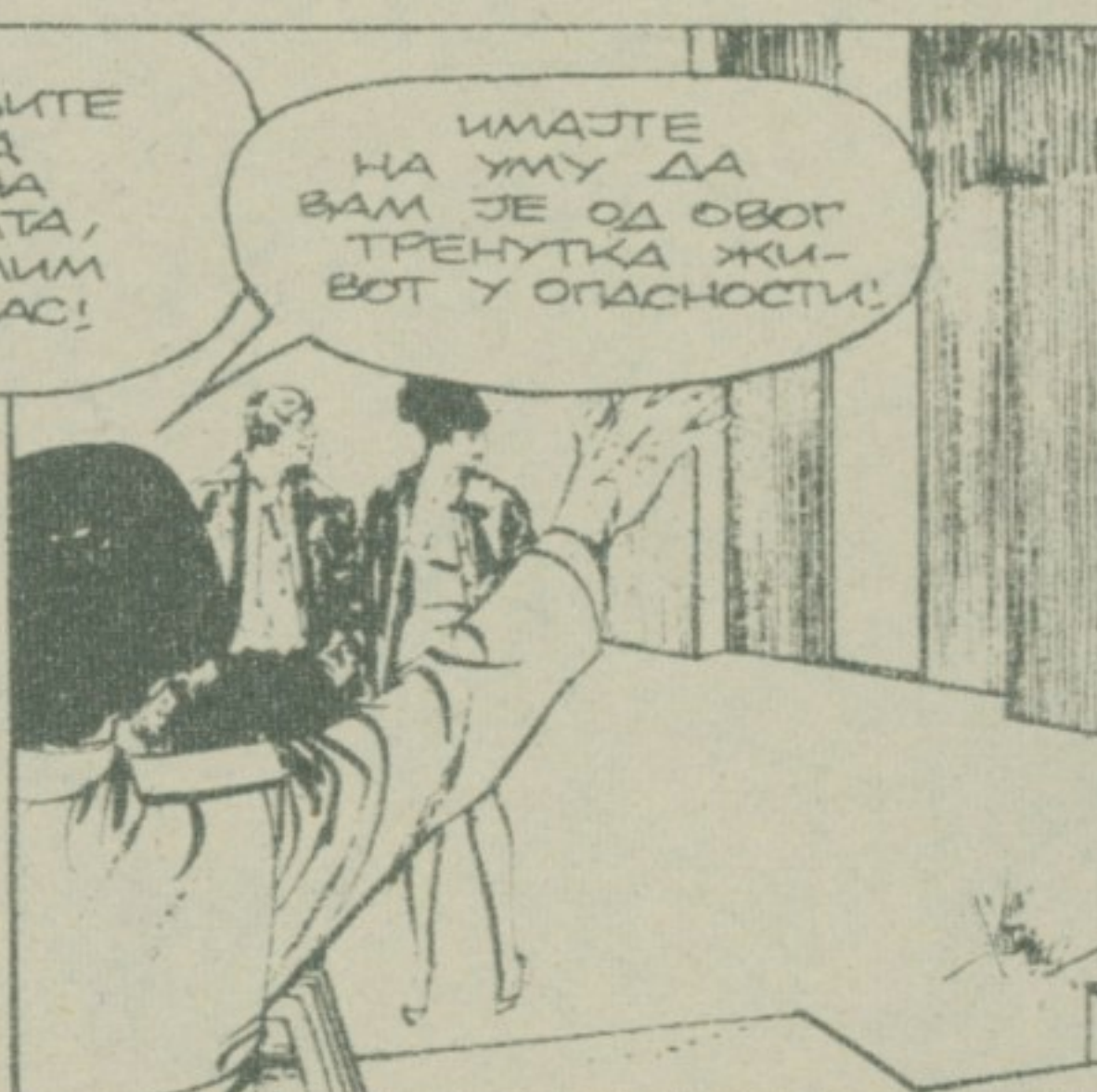
2098

КАДА ТАЈ ТЕСТ
ПОЧИЊЕ?

ОДМАХ!

ПРОЊИТЕ
НА
ОНА
ВРАТА,
МОЛИМ
ВАС!

ИМАЈТЕ
НА УМУ ДА
ЗАМ ЈЕ ОД ОВОГ
ТРЕНУТКА ЖИ-
ВОТ У ОПАСНОСТИ!

ПА... ДА КРЕНЕМО, ВИЛИ?

ПОСЛЕ
ЋЕМО
ЈОШ
МАЛО ПО-
ПРИЧАТИ,
ЗАР НЕ?

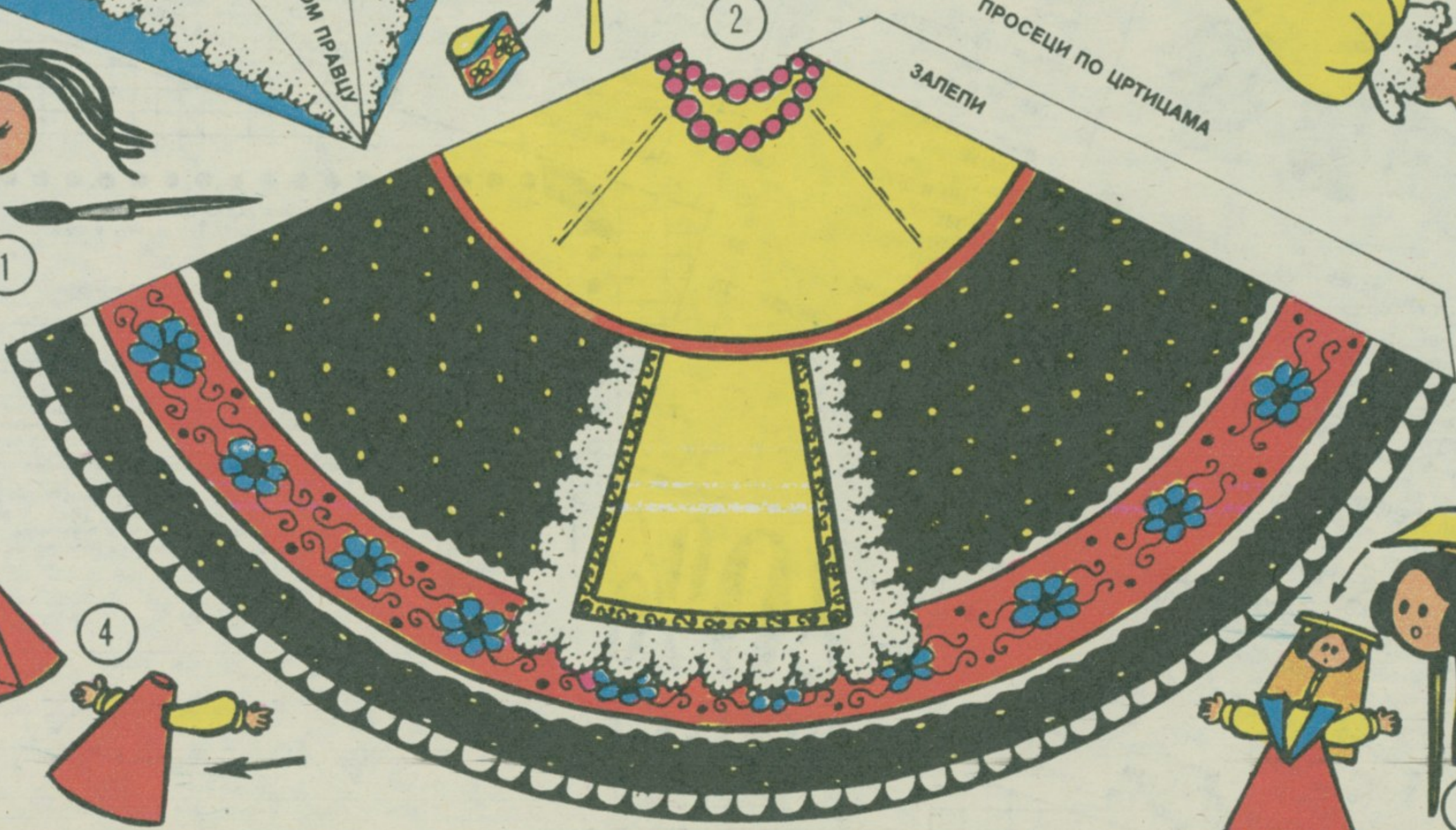
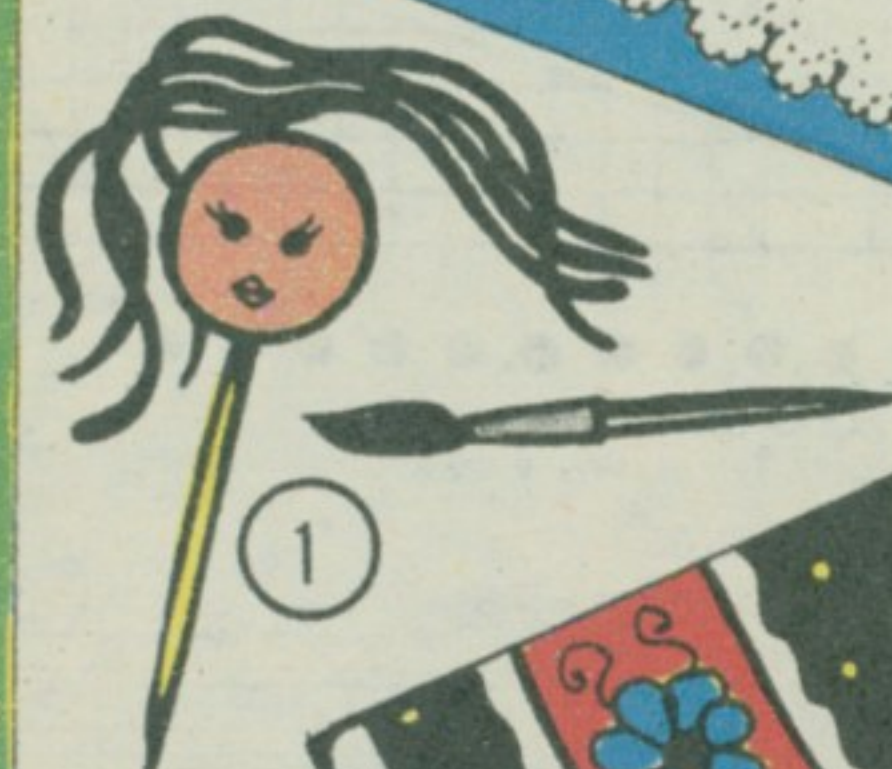
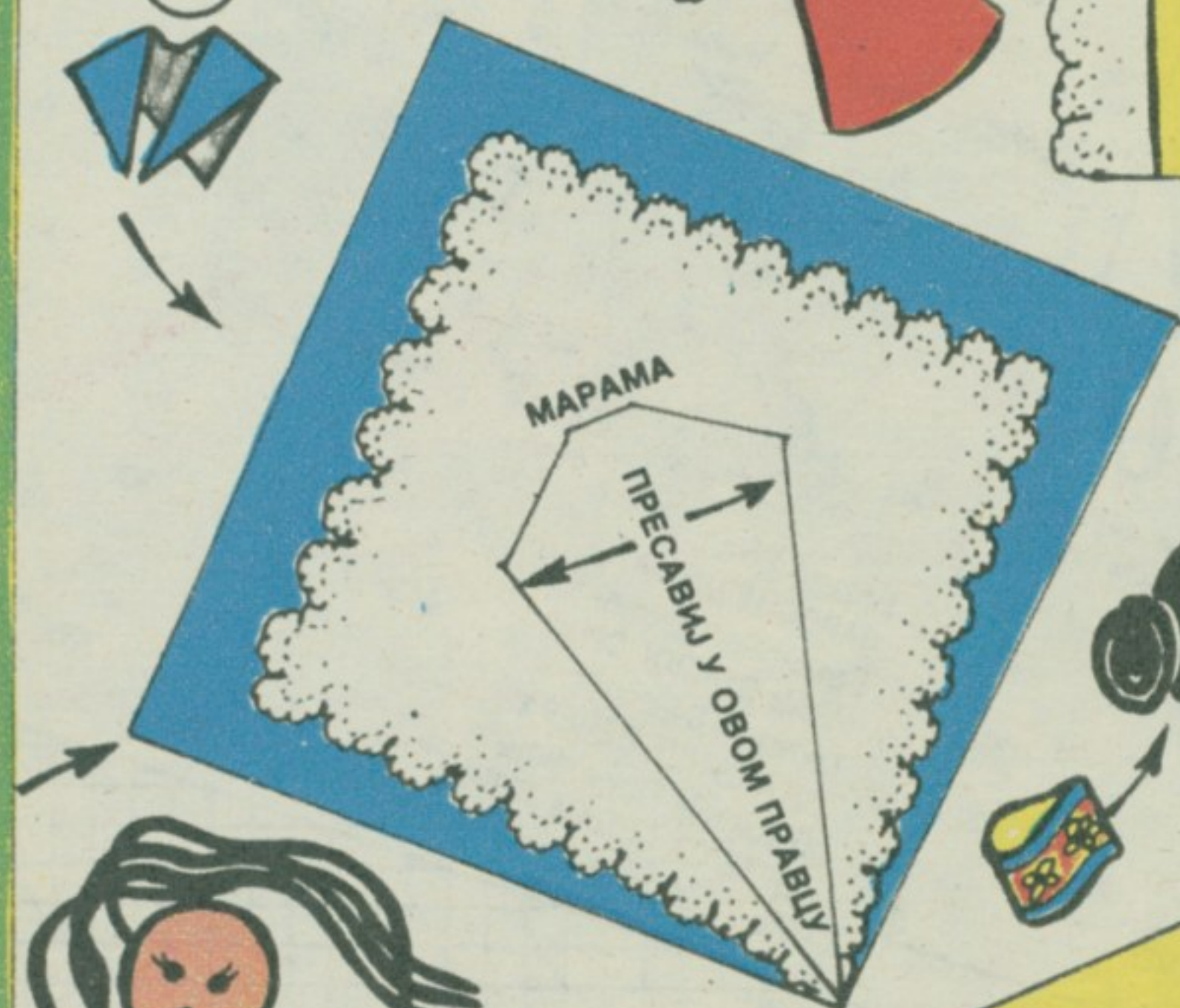
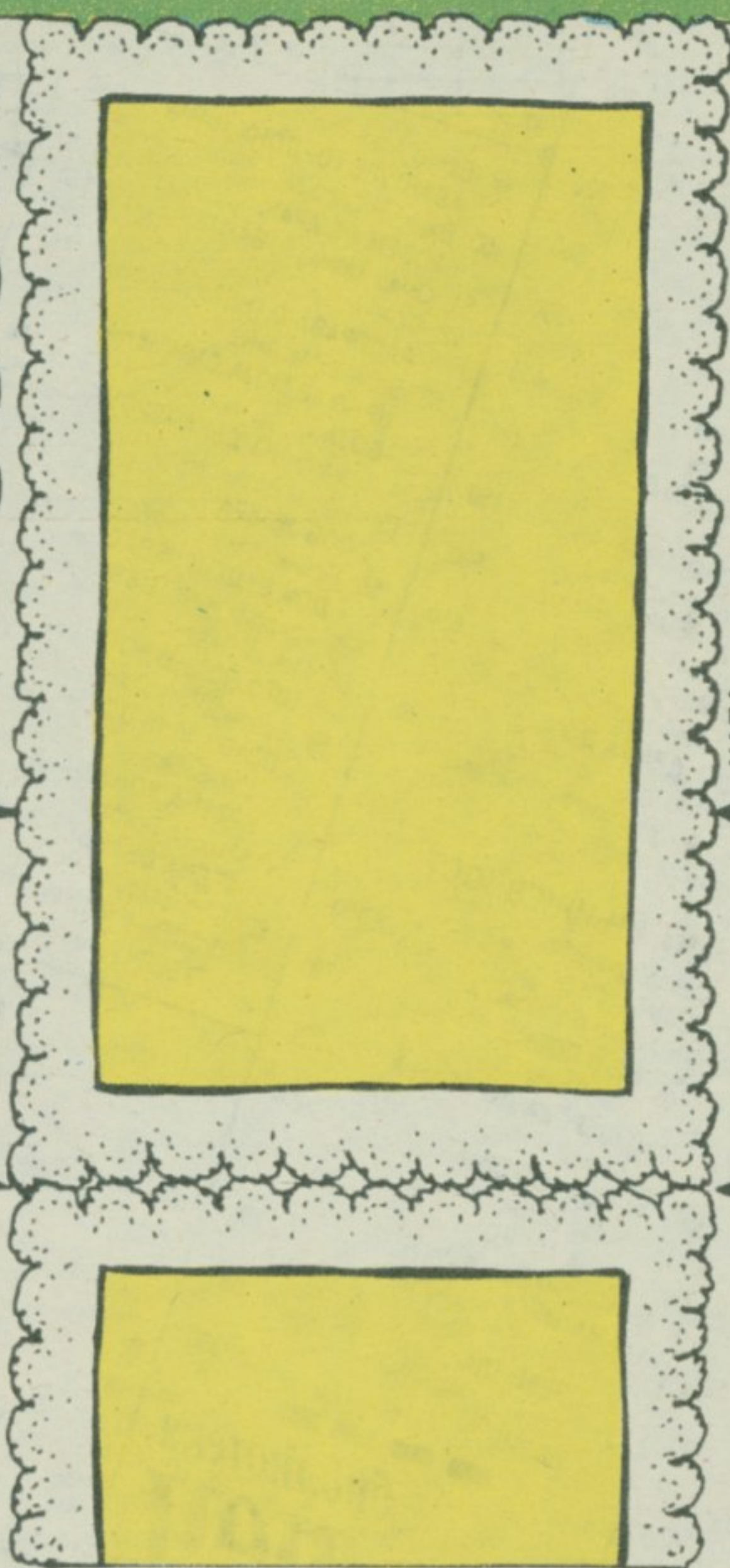
2099

РИМЉАНКА ЋИНА

Ћина је луткица у ношњи из околине Рима. Изрежите делове са цртежа и то тако да ћете руке и тело залепити на картон, а мараму и капу на папир. Треба вам и пинг-понг лоптица, коју ћете обојити розе, нацртати лице лутке и залепити косу од црне вунице (црт. 1). Косу очешљајте у две пунђе на ушима, па иза пунђи залепите масне као на црт. 2. Капу пресавијте као на црт. 3. и залепите на врх главе. Кроз лоптицу направите рупу и натакните чачкалицу. Савијте тело и залепите по означеном месту као на црт. 4. Просеците тело по цртицама и провучите руке (такође црт. 4). Мараму савијте тако да добијете облик као на црт. 5, па је ставите на тело (црт. 6). Чачкалицу са главом утакните у тело на црт. 7. Готова лутка види се на црт. 8.

библиотека ДОМ И ШКОЛА

ЈУГОСЛОВЕНСКА
КЊИЖЕВНОСТ
намењена првенствено средњошкол-
ској омладини као лектира уз наставу
књижевности, доноси дела најистак-
нутијих писаца југословенске и стране
књижевности.

1. Силвије Страхимир Крањчевић:
ПЕСМЕ 50
2. Иван Гундулић:
ДУБРАВКА 70
3. Доситеј Обрадовић:
ЖИВОТ И ПРИКЉУЧЕНИЈА 80
4. Иван Горан Ковачић:
ЈАМА И ДРУГЕ ПЕСМЕ 80
5. Иван Мажуранић:
СМРТ СМАИЛ АГЕ ЧЕНГИТА 120
6. Јован Дучић:
ПЕСМЕ 130
7. Милан Ракић:
ПЕСМЕ 130
8. Александар Вучо:
ПЕТ ПЕТЛИЦА, ХРАБРИ КОЧА,
ХУМОР ЗАСПАЛО 140
9. Вук Караџић:
ИЗАБРАНИ СПИСИ 140
10. Владислав Петковић - Дис:
ПЕСМЕ 150
11. Бранко Радичевић:
ПЕСМЕ 150
12. * * *:
НАРОДНЕ ПОСЛОВИЦЕ 150
13. * * *:
НАРОДНА БАЈАЊА 170
14. Ранко Маринковић:
РУКЕ 180
15. Десанка Максимовић:
ПЕСМЕ 200
16. Вељко Петровић:
ПЕСМЕ И ПРИПОВЕТКЕ 220
17. Светозар Марковић:
ПЕВАЊЕ И МИШЉЕЊЕ 220
18. Сава Немањин:
ЖИВОТ СТЕФАНА
НЕМАЊЕ 230
19. Бора Станковић:
КОШТАНА И ДРУГЕ
ПРИПОВЕТКЕ 240
20. Иван Цанкар:
НА КЛАНЦУ 240
21. Владан Недић:
ВУКОВИ ПЕВАЧИ 270
22. Богдан Поповић:
ОГЛЕДИ О КЊИЖЕВНОСТИ 250
23. Милован Глишић:
ПРИПОВЕТКЕ 300
24. Стефан Митров Љубиша:
ПРИПОВИЈЕСТИ 300
25. Младен Поповић:
ЦЕТИЊСКИ БОНИК 300

СТРАНА КЊИЖЕВНОСТ

37. Александар Блок:
ПЕСМЕ 150
38. Владимир Мајаковски:
ПЕСМЕ И ПОЕМЕ 170
39. Џонатан Свифт:
ГУЛИВЕРОВА ПУТОВАЊА 170
40. Вилем Шекспир:
РОМЕО И ЈУЛИЈА 200
41. Оноре де Балзак:
ЧИЧА ГОРИО 260
42. Максим Горки:
МАТИ 300
43. Шарл Бодлер:
ЦВЕТЕ ЗЛА 350
44. Сергеј Јесењин:
ПЕСМЕ 350

библиотека реч и мисао

доноси најбоља класична и савремена
остварења југословенске и светске
књижевности.

45. Волтер:
КАНДИД 100
46. Николо Макијавели:
ВЛАДАЛАЦ 120
47. Иво Андрић:
ПРОКЛЕТА АВЛИЈА 120
48. Гијом Аполлинер:
ИЗАБРАНЕ ПЕСМЕ 120

рад

СРПСКА ПОЕЗИЈА ЗА ДЕЦУ

90. Бранко Ћопић:
ЧАРОВНА ШУМА 350
 91. Бранислав Црнчевић:
МРАВ ДОБРОГ СРЦА 300
 92. Милован Данојлић:
ШТА СУНЦЕ ВЕЧЕРА 300
 93. Љубивоје Ршумовић:
ДЕТЕ СА СЕДАМ ЈЕЗИКА 300
- Књиге су штампане ћирилицом, у тврдом повезу.

РАД - ИЗДАВАЧКА РАДНА ОРГАНИЗАЦИЈА
11000 Београд, Моше Пијаде 12, Тел.: 404-765 и 422-517

НАРУЧЕНИЦА - ПЗ/39

Овим неопозиво наручујем - упишите бројеве књига које наручујете:

.....

ЗА ГОТОВО - Вредност наручених књига уплатићу поузећем (приликом преузимања од поште), **С ПОПУСТОМ од 20% (поручбине испод 1.500.- динара не испоручујемо)**, или

НА ОТПЛАТУ - Вредност наручених књига уз годишњу камату од 34% отплатићу у редовних месечних рата по пријему књига, рачуна и уплатница, с тим што ћу преу рату уплатити поштару приликом пријема. Књиге се могу отплативати највише у 10 месечних рата, а најмања рата је 1.000 дин. Купци на отплату оверавају нарученицу у организацији где раде, а пензионери прилажу претпоследњи чек од пензије. У случају спора надлежан је Пети општински суд у Београду.

.....
(Презиме и име)
.....
(Име оца) (Место и година рођења)
.....
(Занимање) (Број личне карте и место издавања)
.....
(Број поште, место и адреса стана)
.....
(Радна организација и место где је купац запослен)
.....
(Датум) М.П. (Овера о запослењу и потпис овл. лица) (Потпис купца)

20% попуст

библиотека ЗМАЈ

74. Тоне Селишкар:
ДРУЖИНА СИЊИ ГАЛЕБ 400
 75. Чедо Вуковић:
ТИМ ЛАВЉЕ СРЦЕ 450
 76. Александар Дима:
КАПЕТАН ПАМФИЛ 400
 77. Александар Дима:
ВИТЕЗ ОД АРМАНТАЛА 700
 78. Р. Л. Стивгчсон:
ОСТРВО С БЛАГОМ 500
 79. Џ. Ф. Купер:
КОЖНА ЧАРАПА 600
 80. Шарл де Костер:
ТИЛ УЛЕНСПИТЕЛ 700
 81. Емилио Салгари:
ЦРНИ ГУСАР 700
 82. Емилио Салгари:
КРАЉИЦА КАРИБА 1.200
 83. Кристина Еренстрале:
ПЕТИ УГАО 800
 84. Жил Верн:
ПУСТОЛОВИНЕ КАПЕТАНА ХАТЕРЕ 800
 85. Жил Верн:
ПУТОВАЊЕ У СРЕДИШЊЕ ЗЕМЉЕ 900
 86. Жил Верн:
МИХАИЛ СТРОГОВ 1.200
 87. Марк Твен:
ДОЖИВЉАЈИ ХАКЛБЕРИ ФИНА 1.200
 88. Данијел Дефо:
РОБИНСОН КРУСО 1.400
 89. Капетан Фредерик Меријет:
ПОМОРСКИ КАДЕТ ЦЕК ИЗИ 1.400
- Књиге су штампане латиницом у тврдом повезу.

ЧУДНО СРОДСТВО - ПРИЈАТЕЉ

На школској приредби коју је приредила једна средња школа из Шривпорта из америчке државе Луизијане, матене сви родитељи појавили су се са оваквим текстом на мајицама: „Лусилина мајка“, „Билијев отац“, „Церијев старији брат“. Међу присутнима била је и „Кетина мајка“. Крај ње је седео човек, на човеку мајица, на мајици текст: „Пријатељ Кетине мајке“.

МОЈ НАСЛЕДНИК ЦИК-ЦАК

Бразилски законодавци недавно су одузели родитељима право да деци дају имена која би касније могла да им задају муке у животу. На листи прописаних налазе се, између осталих, и: Репа, Цик-Цак и Хосе се Оженио у Кратким Панталонама. ■

СЕНТИМЕНТАЛАН ЛОПОВ

Пошто му је без говора предао сав новац који је имао, Њујорчанин Марк Коан замолио је нападача да му остави ручни сат:

– Сентиментално сам везан за њега – покушао је да објасни.

– Будите без бриге – гласно је одговорио – ја сам врло сентименталан човек. ■

ПРАВО НА КРАЉЕВСКО „МИ“

Ево једне изјаве Марка Твена: „Само краљеви, уредници и људи с пантљичарама имају право да употребљавају заменицу ми“. ■

Поштовани читаоци, љубитељи добре и узбудљиве књиге!
Представљамо вам комплетно ПРВО КОЛО библиотеке „ДРУГА СТРАНА СВЕТА“ које је изашло из штампе. То су:

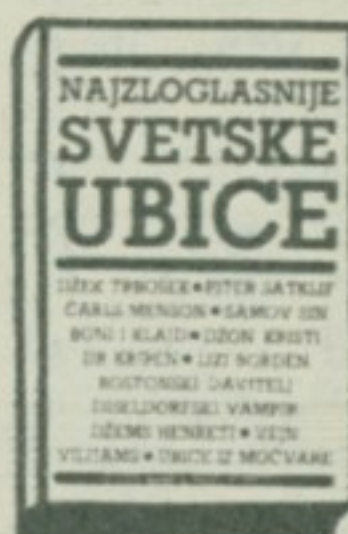
1. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ НЕСРЕЋЕ XX ВЕКА

Књига о највећим светским катастрофама у којима су изгубили животе милиони људи. Земљотреси, ерупције вулкана, поплаве, оркани, бродоломи, авионске несреће...

2. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ ПОГРЕШКЕ И ЗАБЛУДЕ

Познате су грешке које су измениле историју човечанства, заблуде које су коштали много новца, људских части и људских живота. Ова књига доноси избор највећих светских погрешки и заблуда.

3. НАЈЗЛОГЛАСНИЈЕ СВЕТСКЕ УБИЦЕ

Најкрволочније убице из свих крајева света нашле су своје место у овој књизи која још једном подсећа на ужасавајуће приче о најзлогласнијим злочинима који су икада извршени.

4. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ ВАРАЛИЦЕ И ЛОПОВИ

Читава галерија најразличитијих ликова из света криминала може се наћи на страницама ове књиге – од симпатичних малих скитница и превараната, па све до криминалаца светског калибра.

5. НАЈВЕЋИ СВЕТСКИ ЕКСЦЕНТРИЦИ И ОСОБЕЊАЦИ

Изванредан избор најчуднијих ексцентрика, особењака, чудака, фанатика и занесењака које је свет икада упознао у књизи која ће вас засмејати до суза.

6. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ САБЛАСТИ И ДУХОВИ

У овој књизи су сакупљена најјезивија људска искуства са духовима, утаварама, аветима, вампирима и другим сабласним појавама.

7. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ МИСТЕРИЈЕ

Границе људског знања се свакодневно проширују. Међутим, на сваку тајну коју решимо дође нека нова. Наука непрестано помера хоризонте сазнања, иако на многа питања још увек нема праве одговоре.

8. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ МИСТЕРИЈЕ НЛО

Милиони људи на Земљи тврде да су видели НЛО-е. Многи од њих су имали блиске сусрете са посадама тих необичних светлуцавих тела. Упркос многим „неверним Томама“, који тврде да такве ствари не постоје, НЛО-и су виђани и виђају се широм света.

9. НАЈВЕЋЕ СВЕТСКЕ НАКАЗЕ

Још од памтивека мало ко је побуђивао толико интересовање јавности као што су то чиниле људске наказе. Књига доноси невероватан избор прича о људима који су одувек били у центру пажње.

10. ЧУДНО АЛИ ИСТИНИТО

Необични догађаји имају у новинама третман једнак ратним или политичким збивањима. Њихову суштину је тешко одредити: најчешће је то комбинација реалног и неочекиваног...

Књиге које Вам представљамо су превод са оригиналних енглеских издања и први пут се појављују у Југославији. Преведене су на 28 светских језика и издате у преко 60 земаља, на свих пет континената. Број штампаних књига у свету премашује 100 милиона примерака. Књиге су луксузно опремљене, тврд повез, пластифициране корице у боји и штампане на најфинијем офсет-папиру. Латиница, формат 21x15 cm. Обиле аутентичних фотографија и илустрација.

Цена једне књиге 1.200 динара. Испорука одмах поузећем.

Купци који поруче комплетно I коло библиотеке „ДРУГА СТРАНА СВЕТА“ (10 књига) добијају на поклон украсну заштитну кутију за те књиге. Кутија је израђена од чврстог картона и штампана у колору.

НАРУЧЕНИЦА ПОЛ. ЗАБ.

Овим неопозиво наручујем следеће књиге под редним бројем 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 (заокружити број)

(Име и презиме)

(поштански број и место)

(улица и број)

Наручите на адресу: „ДРУГА СТРАНА СВЕТА“, 34000 КРАГУЈЕВАЦ, Поле Рибара 8

Књиге можете наручити и директно телефоном 67-940 (034)

БИЛО ЈЕДНОМ НА ДИВЉЕМ ЗАПАДУ

С НОЖЕМ

Тексашани су у суштини фини људи, једино што не пате од превелике скромности. Кад говоре о Сједињеним Државама, обично кажу: „То је велика земља која се састоји од Тексаса и неколико других државица...”

Можете замислити колико је необична јуначина био Дејви Крокет, рођен у густим шумама Тенесија, кад су га Тексашани прихватили као свог највећег „националног” хероја после битке у тврђави Аламо, где је пао у борби против мексиканског диктатора генерала Санта Ане 1836. године.

Сам Дејви је о себи за живота причао ствари које су биле уживање за свачије уво, а да ли ће ко у њих и веровати, он није бринуо. Не може му се замерити. Није то чинио зарад неког одређеног себичног циља, већ, рекло би се, из неке веселе и безазлене дрскости. Тај високи, плећати човек, обучен увек у траперско одело од јеленске коже, са шубаром од ракуна и својом омиљеном пушчином, коју је ко зна зашто звао као да је живо чељаде – Бетси, родио се 1786. године код Лимстоуна као син досељеника из Ирске. Од малих ногу, пошто је породица била врло сиромашна, служио је код боље стојећих колониста. Помагао сточарима да терају своја крда на велике пијаче и тако, уз њих, научио све оне вештине које су чиниле правог Западнака. Читао је трагове као Индијанац, гађао непогрешиво из ватреног оружја, а умео је да улови било коју звер, од медведа, до веверице. Кад су се 1813. побунили Крик Индијанци, Дејви се јавио у војску као добровољац и у тим тешким и суровим борбама, стекао углед који ће касније достићи легендарне размере. Рат са Крик Индијанцима завршио је у чину – пуковника. Занимљиво је да су његову храброст ценили и Индијанци, а посебно особину да држи задату реч, па су му и поглавице најрационалнијих племена били лични пријатељи.

Начин живота, сличан животу пастрмке у брзој реци, суочио га је 1820. године са политиком. Те године се населио на пространу и плодну земљу коју су донедавно држали Чикезо Индијанци. Али, како је сам Дејви касније писао, „међу досељеницима се сјатило толико неваљалаца да смо морали да створимо неку привремену власт, јер закона није било. Власт је савршено функционисала против оних који, рецимо, нису враћали дугове, или су присвајали туђе свиње. Кривци су, на лицу места, били

ОВО ЈЕ ПОМАЛО НЕВЕРО ВАТНА АЛИ ИСТИННИТА ПРИЧА О ДЕЈВИЈУ КРОКЕТУ, АМЕРИЧКОМ НАЦИОНАЛНОМ ХЕРОЈУ. I

кажњавани глобом или батинањем, али ред је успостављен. За Дејвија, невоље су почеле када је у ове крајеве стигао прави закон.

„Казали су ми да све налоге морам да дајем у писменој форми и са својим потписом” сећао се касније судија Крокет. „Морао сам и да имам књигу у коју треба да уписујем све што радим. То ми је било тешко, јер сам једва умео да се потпишем, а да још пишем налоге, то је превазилазило моје снаге. Срећом, мој пандур је био писменији, па ми је служио и као ћата.”

Трапер у Вашингтону

Кад је 1821. године покренута предизборна кампања за Законодавну скупштину, насељеници су наговорили Дејвија да се кандидује за посланика. Прихватио је с поносом и уверењем да ће тако најбоље заступати интересе својих људи. И, као што је био ред, кренуо је на агитаторску турнеју. Већ на првом митингу са бирачима појавио се у свом омиљеном траперском оделу, са шубаром од ракуна и Бетси под пазухом и не знајући шта би друго рекао о својим политичким циљевима, почео је овако:

– Ја сам жива ватра и шумско чудо, пола коњ, пола алигатор, а има у мени и нешто од циновске корњаче! Могу да прегазим Мисисипи, да пливам даље и да роним дубље и да опет изроним сувљи од било ког другог човека. Могу да зауздам муњу на небу и да је узјашем, а погледом могу да згулим кору са дрвета. Умем да разговарам са свим животињама у шуми, а рукама могу да ишчупам дрво дебело као мој струк!

Људи су га слушали и аплаудирали му са одушевљењем. На његове зборове долазили су као на најбоље забаве. Једном приликом Крокет је свој говор започео речима:

– Пре три месеца, неколико дана пошто сам у лову поубијао пет стотина гризли-медведа...

И – био је изабран.

„Угрувао сам свога противкандидата”, написао је касније у аутобиографији, „добивши на изборима двоструко више гласова и још девет приде. Ускоро се затим нађем у Пуласки с пуковником Полком, који је као и ја био изабран за посланика Законодавне скупштине. У једном великом друштву рече ми:

– Е, пуковниче, изгледа да ћемо имати радикалну промену у

У КОНГРЕС

јурисдикцији на следећем заседању!

— Лако је могуће, господине — одвратим му ја и истог часа не-станем без трага, јер сам се упла-шио да ме неко не упита шта је то јурисдикција. Ја на то питање не бих тада умео да одговорим, па таман да ме секу на парчиће!

Кад се појавио у Вашингтону, изазвао је опште запрепашћење у дворани Конгреса. О ловачком но-жу који је држао за појасом да и не говоримо. Намргођен, пра-вио се да не види како се значај-но подгуркују и искашљавају у његовом присуству, али га је бла-гим очајањем испуњавало то што готово уопште није разумео префињени језик градских поли-тичара. Заузврат, ни они њега нису разумели кад је говорио, његов језик је обиловао ловач-ким изразима и индијанским ре-чима. Једино је било јасно да се заузима за своје бираче са грани-це, чије је потребе и жеље знао боље него ико у Вашингтону. Кад би осетио да га аудиторијум не прихвата, умео је и да подвик-не и запрети врло сочним изрази-ма, тако да га је председавајући често опомињао.

Како је време одмицало, тако се Крокет све чешће сукобљавао са својим углађеним колегама, па се на крају посвађао и рази-шао од свог старог пријатеља ге-нерала Ендрју Цексона, са којим је заједно ратовао против Крик Индијанаца.

Кад је Цексон изабран за пред-седника САД, генералове приста-лице су се обрушиле на Крокета и повеле жестоку кампању оп-тужујући га за „издају“ некадаш-њег пријатеља и партије. Али упркос томе, људи са границе би-рали су Крокета у још два мандата. Заиста, тврдоглав и без длаке на језику, Дејан је био пра-ва кост у грлу Конгреса.

Доктор, дридош или дрипац

Године 1835, Цексонове при-сталице су успеле да га разним формалним удјурмама спрече да буде и трећи пут изабран. То га није много погодило. Неко време је лутао источним државама сву-да бурно поздрављан и дочеки-ван од обичних грађана који су чули за његове ловачке и ратнич-ке подвиге. Свестан да је за-вршио политичку каријеру, вра-тио се у шуме у Тенесију и живео као и пре: ловио је медведе, јагу-аре, ракуне и јелене, а саградио је и воденицу у којој је млео жито колонистима. Повремено би јахао с Индијанцима кроз не-прегледне прерије, играо и весе-лио се на свадбама, појављивао се на такмичењима стрелаца и учествовао у понекој тучи. У ме-

ђувремену, писао је своје успоме-не. Из њих се види колико је то био једноставан човек, неупот-ребљив као политичар:

„Нека господа позову ме да идем у Кембриџ где је онај вели-ки универзитет у коме већ имају потпуно израђене титуле које по-клањају разном свету. Нисам хтео да одем из страха да ме неће пустити док ми не прилепе не-ко „др“. Нисам желео да своју титулу „члан представничког до-ма Сједињених Држава“ промен-им за скраћеницу коју би моји бирачи одмах протумачили као „дридош“ или „дрипац“, знајући да никад нисам полагао никакав докторат и да једино могу да по-лажем право на оно мало соли у глави...

...Једном из Тенесија (председ-ник Ендрју Цексон је, такође, био из Тенесија) већ су дали титулу „доктор“, па нисам желео да и од мене направе будалу. Сетам се приче о неком човеку који је по-што-пото хтео да постане нека величина, па је испред свога име-на крупним словима ставио скра-ћеницу П.Н.И.С. што је значило „помоћник начелника интендан-тске службе“, али су његове ком-шије на опште весеље, а на њего-ву бруку и срамоту то протума-чиле као „прави никоговић и си-воња“...

Крајем 1835. године, кад је мексички генерал Санта Ана оп-колио Тексашане у Аламу, Кро-кет је сматрао својом људском дужношћу да се придружи бра-ниоцима независности Тексаса. Обукао је ново траперско одело, нове мокасине, напунио Бетси и пошао на далек пут.

Уз пут су му се придружила још три чудна човека: бивши гу-сар под чувеним Лафитом, про-фесионални коцкар којег су називали Чашичар, јер је варао лако-верне са три металне чашнице ис-под којих је требало открити зрно грашка, и момак по имену Ед-вард који се представљао као ло-вац на пчеле. И они су, као и Крокет, сматрали да прави човек не може бити равнодушан према борби Тексашана за независност.

Надомак Алама пресрело их је двадесетак мексичких коња-ника и доскорашњих робија-ша које је Санта Ана пустио из затвора под условом да му се придруже против Тексашана. Крокет и његови другови су без речи отворили ватру и оборили неколико коњаника, а онда у пу-ном галопу појурили према тврђави. Браниоци, који су са бе-дема видели шта се дешава, отво-рили су капију и четири добро-вољца су угалопирали у Аламо.

— Ја сам пуковник Дејви Кро-кет! — рекао је трапер командан-ту одбране, пуковнику Тревису. — Дошао сам да се борим с вама као обичан борац!

Вест да им се придружио ле-гендарни ловац на медведе сил-но је обрадовала сто педесет бра-нилаца Алама.

Остало је познато. Кад је по-сле три месеца крвавих борби као један од последњих преживе-лих пао под сабљама Санта Ани-них официра, Дејви Крокет је имао педесет година.

Д. Брандон

Илустровао Брана Јовановић

ХИТ

МИНИ
БИОГРАФИЈА

ЖИВОТ У УМЕТНОСТИ

ПРАВИ СВЕТСКИ УСПЕХ „СИМПЛ МАЈНДС” („SIMPLE MINDS”) СУ ПОСТИГЛИ ТЕК СВОЈИМ ДЕВЕТИМ АЛБУМОМ „ЈЕДНОМ, ПРЕ ИЗВЕСНОГ ВРЕМЕНА” („ONCE UPON A TIME”). ПЕВАЧ И ВОЂА ГРУПЕ ЦИМ КЕР (JIM KERR) ОДЈЕДНОМ ЈЕ ПОСТАО ЈЕДАН ОД НАЈЗАНИМЉИВИЈИХ САГОВОРНИКА ИЗ СВЕТА МУЗИКЕ. ПРОЧИТАЈТЕ ОВАЈ ТЕКСТ И РЕЋИ ЋЕТЕ: „САСВИМ РАЗУМЉИВО.”

Цим Кер је рођен пре двадесет и шест година. Отац му је електричар, мајка предрадница у продавници колача. Рођен је у Глазгову, а детињство је проживео у згради од двадесет и два спрата. Па ипак, данас се не стиди да каже: „У тим зградама је постојао један диван осећај заједништва који тешко да се може још негде наћи. Сећам се да бих се увече, у кревету, пре него што заспим, забављао тако што бих се преслишавао да ли знам све станаре из своје зграде. Било је то нешто као бројање оваца којим се забављају други људи. Знао сам апсолутно све становнике из сто тридесет и два стана, децу, пензионере, апсолутно све и то је било напросто дивно.”

Са једанаест година, Цима су родитељи уписали у локалну католичку школу. Ту је срео Чарлија Бурчила (Charlie Burchill) – гитаристу групе „Симпл Мајндс” и Брајана Мекгија (Brian McGee) – бубњара оригиналне поставе. Са овим првим се толико зближио да то пријатељство и данас траје. А школа, у чије је основе на почетку врло снажно веровао, убрзо му је постала незанимљива: „У почетку ме је религија привукла, а онда сам постепено почео да схватам да нешто није у реду са тим Богом чији је ауторитет заснован на општем страху и кажњавању. Почео сам да размишљавам о томе да је све то неко измислио и негде са четрнаест година, одласци у цркву почели су да ме замарају, нисам налазио ништа узвишено у томе. Мајка је имала обичај да ме наговара да ипак идем, а отац ми је стално говорио како је то једна велика глупост, што сам и ја почео да осећам. Уопште, и наша кућа је одувек била таква, на једном зиду је била слика

Исуса Христа, на другом Лењинова а на трећем Цона Кенедија.”

Отприлике у то време, Цим и Чарли су чули једну од оних ствари које су пресудно утицале на њихов развој. Први албум групе „Рокси Мјузик” не спада у ствари које се тако лако заборављају, нарочито ако их први пут чујете са непуних шеснаест година. Цео један нови свет се отворио пред двојицом другова.

Уметност пре свега

„Сећам се да ме са шеснаест година, за разлику од мојих вршњака, нису ни најмање привлачиле забаве, девојке и аутомобили. Само уметност. По завршетку школе имао сам прилику да ступим у војску, што се у средини из које сам потекао сматрало сасвим пристojним, па и више од тога. Али онда је дошао распуст и Чарли и ја смо одлучили да пођемо ауто-стопом у Лондон на концерт „Секс Пистолса” („Sex Pistols”).

Три недеље касније двојица младих Шкотланђана били су прилично далеко од Лондона, завршили су своје стопирање у Милану. Никада нису стигли на концерт „Секс Пистолса”, али су научили много тога о животу и људима. „Током целог тог путовања имао сам осећај сазревања и самосталног стварања, одлучивања и рушења везаности за Британију. Европа је тако велика. Британија је острво и зато ми који живимо ту, имамо осећај супериорности, надмоћи у односу на континент. Потпуно неоправдано, рекао бих.”

По повратку, заражени духом тада доминирајућег панка, Цим и његов, већ тада нераз-

двојни друг Чарли, оснивају своју прву групу „Џони Енд Д Селф Абјусерс” („Johnny And The Self Abusers”). Бубњеве је, наравно, свирао трећи члан дружине – Брајан. Група је објавила један сингл, крајем 1977. године, али то није био типичан панк – тај покрет је на њих утицао превасходно на нивоу идеје.

Почетак почетка

„Звук панк музике ме није привукао. Више је то била енергија, борбеност и замисао покрета. Али не политичка замисао, будући да сам ја као личност прилично позитивног карактера, тако да ми речи као што су „уништење” и „анархија” никада нису посебно пријале.”

Мешавина утицаја које је група упила пре појаве панка и тада актуелних музичких струјања показале су се довољно занимљивим да група дође до уговора са великом кућом „Ариста” и под својим садашњим именом „Симпл Мајндс” објави деби албум „Лајф Ин А Деј” („Life In a Day”), а недуго потом и други „Риал Ту Риал Какофони” („Real To Real Cacophony”). Публика тада није била претерано одушевљена.

„Тада смо заиста превише били зависни од утицаја са стране, а своје ставове смо потпуно занемарили – било је ту јако много нашег личног скривања. Данас се са таквим наступом у јавности пропада, ми смо на неки чудан начин опстали.”

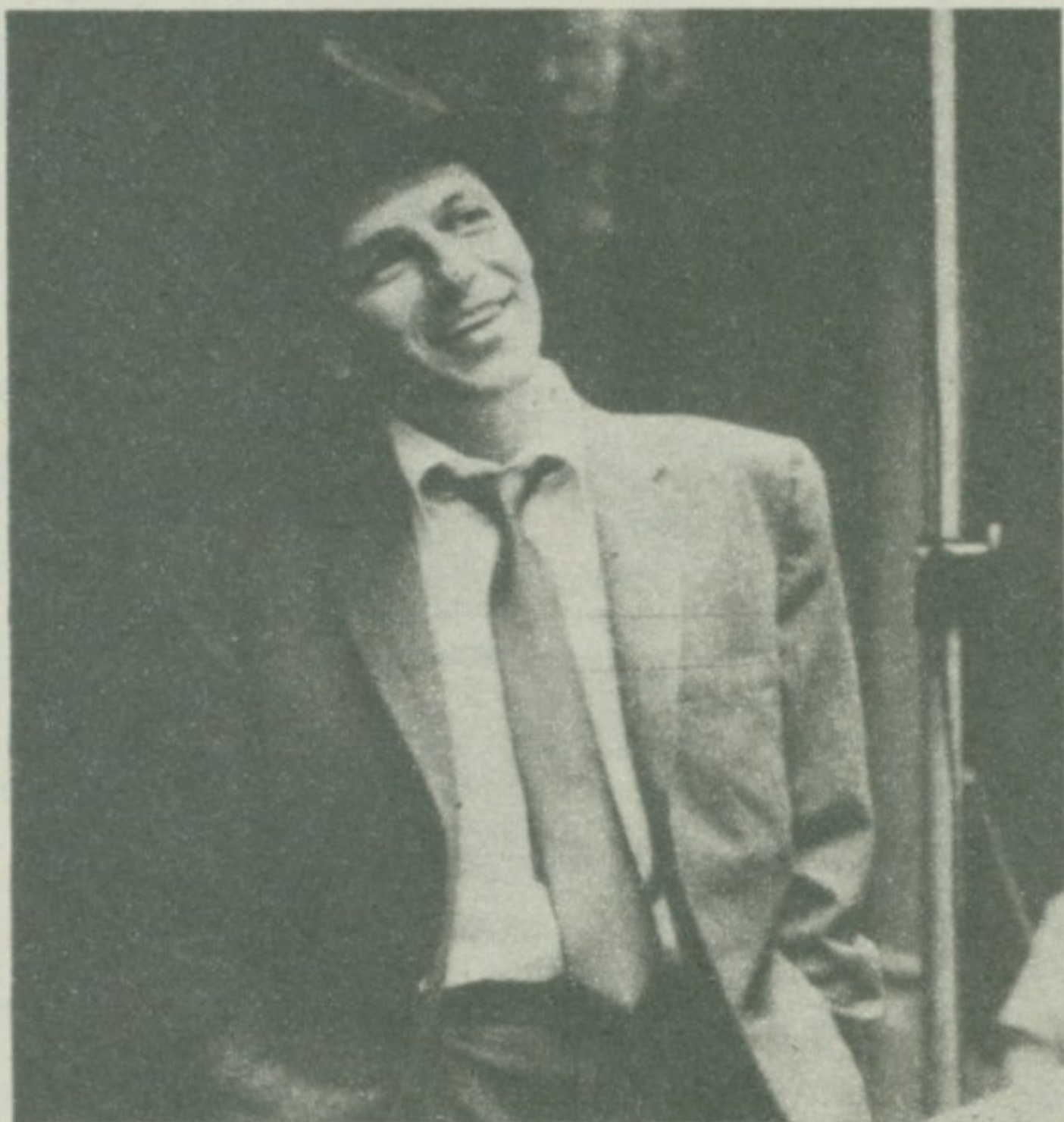
Па ви после кажите да Цим Кер није занимљив. На крају крајева, кажите, ако вам се то свиђа, али нипошто не покушавајте да друге убедите у то. Нећете успети.

РЕКОРДИ

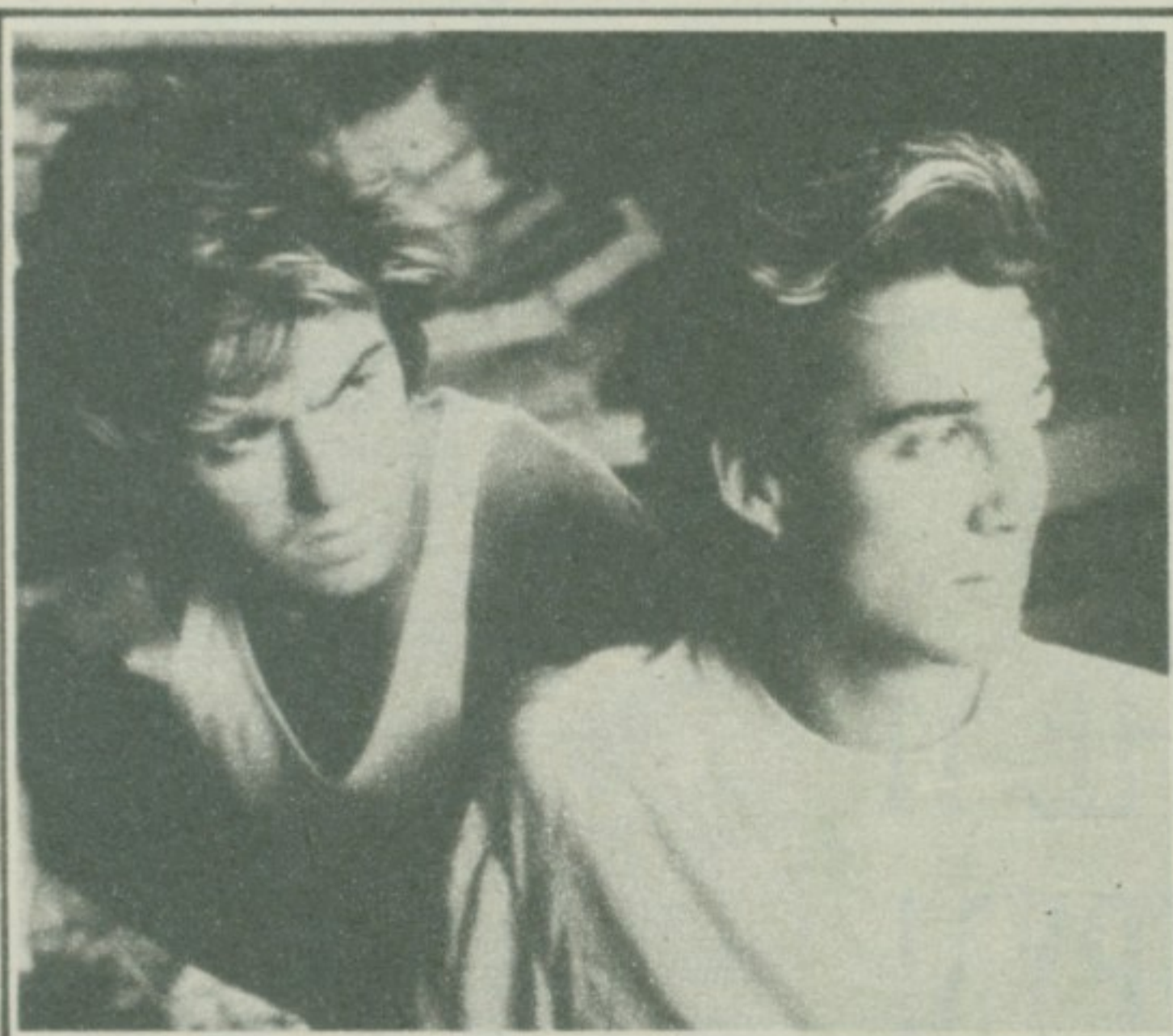
ЊУЈОРК, ЊУЈОРК

Њујорк је убедљиво најчешће помињани град у америчкој популарној музици, помиње се у преко пет стотина наслова различитих песама од којих су дванаест биле и британски хитови. Најдаље је догурала група „Дартс“ која је са песмом „Дечак из Њујорка“ („Boy From New York City“) била друга 1978. године.

И сада се на британској листи налази једна песма у чијем се наслову помиње Њујорк – песма „Тим Фром Њу Јорк, Њу Јорк“ („Theme From New York City, New York“) из филма „Њујорк, Њујорк“. Занимљиво, ова песма је оригинално објављена 1980. године и тада је стигла до педесет и деветог места британске листе, а скоро шест година после тога, појавила се поново на листи и то међу првих педесет.

ПЛАНОВИ

СТАДИОН РОК

Супер-популарни дуо „Уем!“ („Wham!“) решио је да у овој години почне да одржава концерте на просторима огромних капацитета. Добро обавештени кругови тврде да ће током лета одржати један велики наступ у Лондону на „Вембли“ стадиону на који може да стане око сто хиљада људи, а могуће је да одрже још неколико великих наступа о којима за сада не желе превише да говоре, али може да се очекује да ће то бити догађаји који ће се дуго памтити.

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

ЈОШ УВЕК ТЕ ВОЛИМ

Време, потребно је време
Да ме поново заволиш
Бићу ту, бићу ту
Љубав, само љубав
Ми може једног дана вратити твоју
Љубав
Бићу ту, бићу ту

Борићу се, мала, борићу се
Да ме поново заволиш
Бићу ту, бићу ту
Љубав, само љубав
Може једног дана срушити зидове
Бићу ту, бићу ту

Ако почнемо поново
Скроз из почетка
Покушаћу да променим
Ствари које су убиле нашу љубав
Својим поносом си изградила зид
Кроз који не могу да прођем
Зар заиста нема шансе
Да почнемо поново
Волим те

Покушај, мала покушај
Да поново поверујеш у моју љубав
Бићу ту, бићу ту
Љубав, наша љубав
Не сме бити одбачена
Бићу ту, бићу ту

Ако почнемо поново
Скроз из почетка
Покушаћу да променим
Ствари које су убиле нашу љубав
Својим поносом си изградила зид
Кроз који не могу да прођем
Зар заиста нема шансе
Да почнемо поново

Ако почнемо поново
Скроз из почетка
Покушаћу да променим
Ствари које су убиле нашу љубав
Да, повредио сам твој понос, знам
Кроз шта си прошла
Пружи ми шансу
Ово не може бити крај
Још увек те волим
Још увек те волим, потребна ми је
Твоја љубав
Још увек те волим

STILL LOVING YOU

Time, it needs time
To win back your love again
I will be there, I will be there
Love, only love
Can bring back your love someday
I will be there, I will be there

I'll fight, babe, I'll fight
To win back your love again
I will be there, I will be there
Love, only love
Can break down the walls someday
I will be there, I will be there

If we'd go again
All the way from the start
I would try to change
The things that killed our love
Your pride has built a wall, so strong
That I can't get through
Is there really no chance
To start once again
I'm loving you

Try, baby try
To trust in my love again
I will be there, I will be there
Love, our love
Just shouldn't be thrown away
I will be there, I will be there

If we'd go again
All the way from the start
I would try to change
The things that killed our love
Your pride has built a wall, so strong
That I can't get through
Is there really no chance
To start once again

If we'd go again
All the way from the start
I would try to change
The things that killed our love
Yes, I've hurt your pride, and I know
What you've been through
You should give me a chance
This can't be the end
I'm still loving you
I'm still loving you, I need your love
I'm still loving you.

Текст: Клаус Мајне (Claus Meine), изводи група „Скорпионс“ („Scorpions“)

НА ГРАНИЦИ СНОВА

**НИЈЕ ИСКЉУЧЕНО ДА
ВЕЋ ДАНАШЊА
ГЕНЕРАЦИЈА ЛЕТИ
ПУТНИЧКИМ
АВИОНОМ КОЈИ БИ
РАСТОЈАЊЕ ОД
ЕВРОПЕ ДО
АУСТРАЛИЈЕ
ПРЕВАЉИВАО ЗА
САМО 30 МИНУТА.**

Игледа невероватно, али је истина: док се становници неких нама познатих градова буду пробијали кроз саобраћајну гужву с једног на други крај града, путници будућег суперсоничног авиона стићи ће за исто време из Европе у Аустралију!

Вест о летелици која ће растојање од Франкfurта у Савезној Републици Немачкој до Сиднеја у Аус-

тралији преваљивати за само 30 минута обишла је недавно свет. Помиње се и време од часа и часа и по. Противречно је још неколико података. Све то не мења причу о величини људског ума. Разноликост података је разумљива, јер сваки од три највећа светска произвођача путничких авиона – Боинг, Мекдонел Даглас и Локид нуде свој пројект. Нико од њих, међутим, нема толико новца да сам изгура пројекат до краја. Јер, да први, такозвани нулти примерак таквог авиона стане на точкове потребно је 15 милијарди долара, што одговара износу целокупног дуга иностранству једне мање развијене земље, а више је од њених државних резерви!

На сву прилику, највећи новчани терет пашће на плећа америчке владе јер она у појави тог авиона види питање престижа Сједињених Америчких

Држава. Ипак, наивно је веровати у то. Но, о том потом. За почетак, Конгрес је већ одобрио суму од 500 милиона долара.

Богатство за карту

Стручњаци су јединствени у мишљењу да путнички авион према којем је постојећи суперсонични конкорд играчка – није тешко направити. Ако би се одмах засукали рукави, а експериментисање с материјалима започето је, путничка летелица из снова примила би прве путнике за 15 година!

Али, коме треба авион, каже већина, ако путник за лет од Франкfurта до Сиднеја треба да плати карту 350 милиона старих

динара! Цена је израчуната у пару и у сразмери је с трошковима лета и одржавања авиона. Наводи се пример конкорда. Када се појавио, био је техничко чудо. Убрзо се показало да је са 100 седишта, а права је реткост да сва буду продата, крајње неекономичан. Његови мотори гутају за час летења 24 хиљаде литара керозина. Шта тек рећи за путнички авион из снова који ће за час попити и 30 хиљада литара горива!

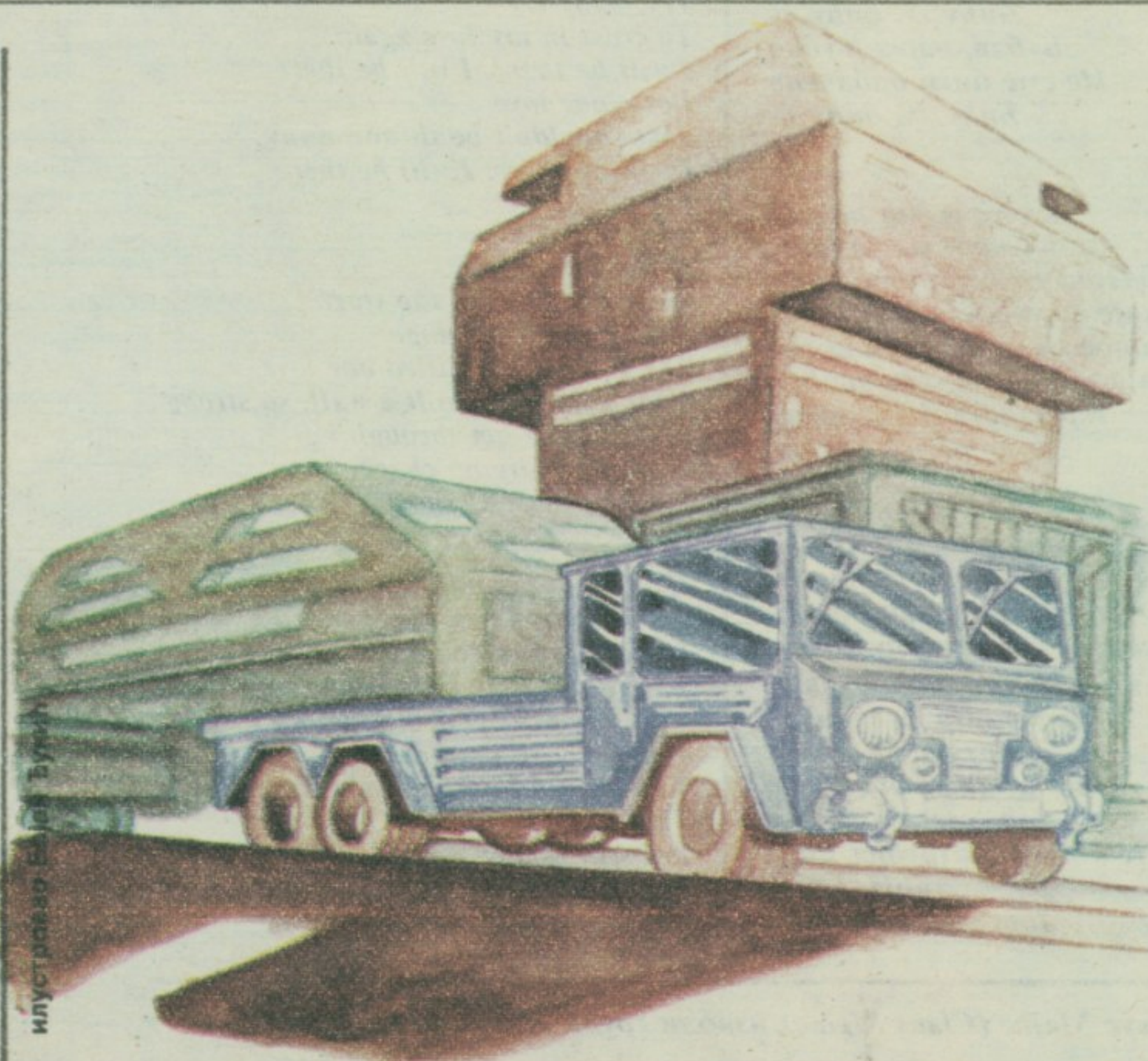
Истина, будући суперсонични авион имаће од 300 до 500 седишта, зависно од верзије, али ће се због превелике брзине користити искључиво за прекоокеанске летове, па ће се за баснословно скупу карту

тешко наћи свих триста платиша. Зато је мало вероватно да ће га ико купити.

Иако је летелица, због велике брзине кретања названа хиперсонична, намењена путничком саобраћају, не треба бити много довитљив па закључити да америчка влада није одшкринула благајну уверена да ће је ваздухопловне компаније куповати гурајући се у реду. Очигледно је да ће материјали и конструкциона решења на том авиону одмах бити примењени у војне сврхе и за стратегијске потребе.

Брзином од 29 махова

Од трију понуђених верзија, Локидова је најближа остварењу. Конструктори

Прочитај, проскитај

И ЗА ШИНЕ И ЗА ДРУМ

Британске железнице уводе у саобраћај ново возило за које је тешко наћи име. То је некакав „шинокамион“ – теретни вагон предвиђен да се може причакити као приколица и на камион! За три оваква возила британске железнице платиле су 82 хиљаде фунти једној фабрици из Бата. Изумитељ „шинокамиона“ је

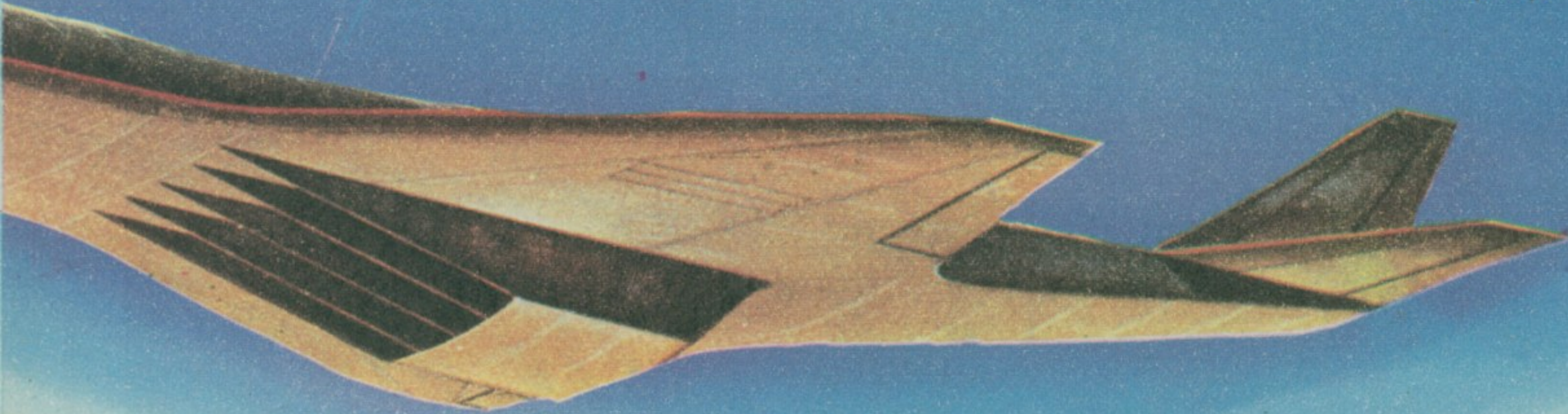
инжењер Доријан Бејкер који је раније радио на железници и добро познаје њене потребе. Дакле, када се терет доведе пругом, а на овим новим вагонима, више неће бити прекрцавања на камионе, па одвожења до одредишта: једноставно, причакиће се за „друмску крстарицу“ и са шина прећи на ауто-пут...

Инжењер Бејкер каже да је већ одраније било покушаја да се конструише неко „хибридно“ возило, али се право решење није налазило због тога што се пошло обрнутим редом: да се друмско возило прилагоди шинама. Требало се, дакле, досетити – вагон прилагодити камиону. Ово већ и због тога што терети дужи део пута преваљују железницом, а само краћи, онај од станице до места истовара, скупљим друмом.

Још се не зна како ће ова возила изгледати. Али, неће се дуго чекати па да поред разних амфибија, хидроавиона, гусеничара, возила која могу и преко степеништа, копног крену и „шинокамини“.

О ТОМЕ НИ ЖИЛ ВЕРН НИЈЕ МАШТАО

Позната фирма Локид понудила је овакву верзију хиперсоничног авиона и најближа је његовом остварењу.

те фирме су и најдаље одмакли у истраживањима.

Уопште, будућа хиперсонична летелица имаће сјајна техничка решења. Конкорд је данас појам брзине јер лети брзином од око 2 маха. Локидов авион ће, међутим, достићи брзину од 29 махова. Запањујуће, ако се зна да 1 мах одговара брзини звука и износи 1200 километара на час. За сада се експериментише путничком летелицом брзине 5 махова, али то је тек први степен. Поређења ради, само неколико типова сав-

ремених ратних ловаца постиже брзину од 3 маха!

Појава конкорда дочекана је протестима због буке коју ствара изнад насеља. У већини земаља света ни сада му не дозвољавају приступ. Будући путнички авион ће радом снажних мотора изазивати буку и вибрације само приликом узлетања. Кад се вине, невоље становника ће престати јер су конструктори предвидели да лети на висини од око 100 километара, чак изван атмосфере.

Узлетање, лет у атмос-

фери и улазак у Земљину орбиту захтевају одговарајући погон и он задаје највише муке конструкторима. У свакој од тих етапа кретања летелица мора да има другачији погон. Експериментише се с комбинованим погоном, хибридни мотором „ертурбо-рамџетс“. При нижим брзинама мотор ће користити турбине за компресију ваздуха пре његовог мешања с горивом у комори за сагоревање, а при великим брзинама сама суперсонична ваздушна струја постаје компресор. За ула-

зак у Земљину орбиту брзином од 29 махова биће активирани ракете.

Неопходно је „измислити“ и брзосагоревајуће гориво за рад мотора и беспрекорно прецизан компјутер који ће обављати савршену контролу суперсоничне ваздушне струје. Омане ли компјутер „за длаку“, летелица ће се распрснути у хиљаде комада!

Да би се лакше савладао отпор кретању, крила су потпуно закошена.

Конструкторима задаје далеко мање муке материјал спољашње површине авиона. Премда ће се на крилима, трупу и репу стварати температура и до хиљаду Целзијусових сте-

пени, авион се неће „истопити“ као Снешко Белић на пролећном сунцу. Стручњаци НАСЕ (Америчке националне управе за ваздухопловство и васиону) успели су да начине материјал мале специфичне тежине од такозваних синтерованих стаклених влакана која одолевају температури и до хиљаду и по Целзијусових степени!

Ни са аеродинамичким обликовањем не иде лако. У постојећим аеродинамичким тунелима може да се симулира брзина од највише 12 махова. Неопходно је, дакле, направити нов тунел.

Путници ће одиста брзо и удобно путовати. Једино ће бити лишени задовољства да са огромне висине баце поглед кроз прозор. Напросто, прозора неће бити. Разнео би их спољашњи притисак.

М. Тодоровић

10 × 10

ИЛИ
ПРОНАЈДИТЕ
ГРЕШКЕ

У свакој реченици погрешно је по једно слово.

1. Херкулову чудесну снагу Грци су објашњавали његовим босанским пореклом.

2. Статуа „Млада Војвођанка“ веома је добро урађена са банатске стране.

3. Веза са свемирском станицом одржава се искључиво преко нишких фреквенција.

4. Кад радничко дете заврши школу, пред њим су два аута.

5. Рекла сам му да не желим никакве скупе поклоне – само један мали опел да ме подсећа на њега.

6. Обећао је мајци да се више неће возикати очевим стојадином и да ће мислити само на шкоду.

7. Ако аутори буду раније слали радове, жири ће имати више времена да их уцењује.

8. Грашак сипајте у кључалу воду, држите 10 минута на благој ватри и имате одличну супу од парадајза.

9. Вратио се из иностранства као покојник и замолио да га приме на старо радно место.

10. Вечери је присуствовао и Н. Н., један од најгладнијих представника београдске сликарске школе.

РЕШЕЊА:

1. босанско, 2. завеза, 3. нишких, 4. пута, 5. опел, 6. школу, 7. опел, 8. грашак, 9. парадајз, 10. хијинавијен.

Илустровао Зоран Петковић Петко

Илустровао Михаило Ђоковић Тикало

КАКО САМ УХОДИО КОМШИЈУ

Д. Р.
МИМСТОУН

Драги, стигле су нове комшије! – зачуо сам Мартин глас чим сам крочио у кућу. Најзад, моја жена поново цвркуће. Али, пођимо од почетка...

Марта и ја живимо у овој кући већ петнаест година, још откако смо се венчали и ја се запослио у банци у оближњем месту. Живот ми је текао монотono: путовање до банке, тамо увек иста лица и папири, затим пут назад. А код куће – Марта са својим увек истим причама о измишљеним болестима.

Кућа до наше, од које нас дели само врт, често је мењала станаре, а од тога је углавном зависило Марино расположење. Кад је кућа била празна, Марта просто није знала шта ће са собом и бежала је у своје болести. Чим би нови станари били на видiku, заборављала је на све и заузимала своје место поред прозора који гледа на њихов врт.

– Како је твоја мигрена? Јутрос ниси могла да подигнеш главу са јастука – покушао сам да будем пажљив муж.

– Шта?... А, да, добро ми је. Него, знаш да ми нови станари не делују нимало приступачно. Нису прихватили моју понуду да им помогнем

око усељења. Она је врло млада, можда су се тек венчали. Он је нешто старији, али је у одличној кондицији.

– Кондицији? Побогу, Марта, кад си и то успела да докучиш?

– Како да не докучим кад је за трен ока сам унео сав намештај? Све је било у кутијама, које је касније изнео из куће.

Одшкринута врата

Знао сам да се Марта неће смирити док не сазна и последње детаље о комшијама. Сматрала је својим поразом што се одмах није зближила с њима и терала ме да ја предузмем следећи корак.

Прошло је неколико недеља од тада, кад сам једног јутра остао сам код куће, што се врло ретко дешава. Видео сам комшију како нешто петља око кола, па сам помислио да би било лепо да му понудим помоћ, пошто имам иста таква.

Обукао сам се и изашао, али он више није био тамо. Дошао сам до улаза у кућу и видео да су врата одшкринута. Не знам зашто сам ушао у хол, можда је и на мене прешло нешто од Мартине радозналости.

Већ сам хтео да се вратим, кад сам зачуо јак звук, као неки испрекидани

сигнал. Пошао сам за звуком и нашао се у полузамраченој соби у којој сам разазнао само неки пулт са екраном и десетином тастера. Прво што ми је пало на памет било је да је комшија инжењер који се бави компјутерима, што је за мене увек било недостижно.

Док сам тако, заинтересован, стајао пред пултом, на њему се упалило црвено светло и из једног прореза је искочила картица, коју сам, онако уплашен и изненађен, ухватио. Тада су се чули кораци на спрату и, као дете затечено у нечем недозвољеном, излетео сам и из те просторије и из куће и у трену се нашао у својој дневној соби. Свалио сам се у фотељу, док ми је срце лупало.

Кад сам се мало смирио, схватио сам да ми је она картица још у руци. Погледао сам је и видео да садржи неколико речи:

„СЕРВИС 5. НОВИ БЛОК БРОЈ 457. Сутра је ваше време за преглед и замену делова. Плаћено за ову годину. Понесите картицу!”

Савест ми је говорила да треба да вратим комшији његову картицу, али тиме бих признао да сам био у његовој кући, као лопов. Не, то никако!

Бациху картицу и он за ово никад неће сазнати.

А да одем ја уместо њега сутра на ону адресу? Као што сам већ рекао имамо исту марку кола. Баш ме интересује какав је тај савремени сервис који овако обавештава своје муштерије.

Кад сам чуо Мартине кораке, стрпао сам картицу у џеп. А она се огласила још пре но што сам стигао да јој се јавим:

– Хенри, кажи својој женици шта си опет скривио. Зашто си се ућутао?

Одговорио сам да сам само уморан, а она, зачудо, није инсистирала.

Целе ноћи нисам ока склопио, нешто због гриже савести, а нешто из страха како ћу проћи у сервису. Ујутро сам, кришом од Марте, телефонирао шефу да ћу закаснити на посао.

Девојка у белом

Требало ми је добрих пола сата да нађем Нови блок број 457, али кад сам угледао зграду металног сјаја без прозора, с металним вратима поред којих је био прорез као на комшијин пулту, знао сам да сам стигао.

Убацио сам картицу и врата су се отворила. Прошао сам колима и вра-

та су се бешумно затворила за мно-
м. Решио сам да не стајем, јер би ме то
одало да сам први пут овде. Возио
сам дугим ходником, управљајући се
према светлећим стрелицама. Тада
сам зачуо глас:

– Овде оставите кола и уђите у че-
каоницу.

Сад је то већ почињало да ме за-
бавља. У овом аутоматизованом сер-
вису мали су изгледи да неког срет-
нем. Значи, нећу бити откривен.

Ушао сам у чекаоницу и сео у
удобну наслонячу. Док сам пијуцао
пиће које сам затекао на столу и лис-
тао часописе, размишљао сам како је
то код Дика, где данима неће да ми
погледају кола, а камоли да ме по-
служе нечим.

Из размишљања ме је пренуо при-
јатан глас девојке у белом, која је ис-
крсла однекуд. Помислио сам: „Го-
тово је, игра је завршена”.

Насмешила ми се и рекла:

– Немојте се чудити што ме не зна-
те, ја сам скоро прешла из сервиса 2.
Пођите за мно-м.

И ја сам се њој насмешио и кренуо.
Имала је ноге као из снова...

Следеће чега се сећам била је та ис-
та чекаоница, ја у истој наслонячи, а
наспрам мене девојка у белом која се
смешка. Помислио сам да сам задре-
мао, али нисам био нимало мамуран.
Напротив.

Пружила ми је коверат и рекла:

– Ваша кола вас чекају напољу.

Изашао сам у ходник. Кола су би-
ла тамо где сам их и оставио. Тек кад
сам се нашао на улици сетио сам се да
погледам на сат. Немогуће! За-
држао сам се три сата, а не знам шта
сам за то време радио.

Зауставио сам мало даље и отво-
рио коверат. Тада сам схватио да ни-
сам ја чекао кола, већ она мене. Ту је
писао:

„Данаšnjим систематским прегле-
дом робота 3-723 нашли смо извесне
промене на систему уграђеном пре
две године. Спадају у групу промена
такозваног хуманизовања органа.
Стављен привремени систем док се
извађени не испита. Обавезан дола-
зак за 25 дана, кад истиче рок привре-
меног система. Картица ће бити упу-
ћена на време. Сервис 5”.

Почео сам да дрхтим, грло ми се
стегло. Пожелео сам да је ово само
сан. Јер ако није, то би значило да је
мој комшија робот, а да ћу ја живо-
том платити своју радозналост.

Не знам како сам возио до банке и
шта сам радио до краја радног вре-
мена. Био сам као изгубљен. Тек кад
сам се приближио кући, мало сам се
сабрао. Решио сам да кријем од Мар-
те шта ми се догађа док не смислим
неки излаз. То јест, ако излаз уопште
постоји.

Као лудак

Не могу да вам опишем како су ми
пролазили следећи дани и ноћи. За-
висио сам од једне обичне картице
која ће опет онако искочити, али ја
нећу бити тамо да је узмем. Све сам
више пропадао због неспавања и
страха, па сам двадесетог дана ре-

шио да одем лекару, јер је сад почела
да ме прогони мисао да ће ми ти при-
времени органи отказати и пре рока.

Чекао сам да ми доктор Рост саоп-
шти најгоре, кад је он узвикнуо:

– Браво, Хенри! Па ти си као деч-
ко! Признај да си послушао мој савет
да свакодневно трчиш.

Климнуо сам главом, али нисам
могао да прозборим ни реч. Кад би
он знао да ми је остало још пет дана
живота...

Следећих дана сам се понашао као
лудак, па је Марта рекла да ће ме во-
дити психијатру. Већ сам је гледао
као удовицу. Шта бих сад дао за још
неки дан с њом, макар и оваквом!

Двадесет четвртог дана нисам мо-
гао да се скрасим на месту. Сваки час
сам излазио у башту и бацао поглед
према комшијиној кући, замишљају-
ћи картицу како искаче из прореза уз
испрекидани сигнал.

Кад је Марта почела да више да
уђем већ једном, одговорио сам да
хоћу само да видим има ли поште.

Онда сам стварно отворио сандуче
и у њему угледао бели коверат, а у
коверту моја картица! Зурно сам у
њу не верујући, кад из коверта испале
неки папир. Подигох га и прочитах:
„Добро дошли. Тако сам и ја почео”.

Поглед ми је пошао према комши-
јином врту. Крај оградe је стајао он.
Кад сам га погледао, учинило ми се
да је намигнуо.

Значи, мој комшија је некада био
човек као и ја. Али, како је дошао до
прве картице? Да ли ју је и он украо,
или работи тако привлаче људе да
касније немају избора?

Три пута дуже

Ставио сам коверат у џеп и пошао
право у своју собу, не обраћајући
пажњу на Мартино гунђање. Закључа-
о сам се, да средим мисли. Сазна-
ње да сам постао робот није ми било
баш пријатно, али живећу.

Сутрадан сам поранио. Мој сервис
ме је чекао. Опет иста девојка у бе-
лом, и на крају обавештење да сам
добрио нови систем органа из најно-
вије серије, с продуженим веком тра-
јања.

Неколико дана касније нашао сам
у сандучету писмо са појединошћима
мог новог живота. За мене је било
најважније сазнање да ћу живети три
пута дуже него да сам остао човек. Ту
је била и наруџбеница за компјутер
преко кога ћу добијати обавештења и
картица са ценом услуга и висином
годишње чланарине, која није била
мала.

Последња реченица писма је гласи-
ла:

„Вама препуштамо избор с ким ће-
те провести свој нови живот, односно
да ли ћете уписати и чланове своје
породице”.

Замислио сам се над овом рече-
ницом, кад је из куће допрла Мартина
вика:

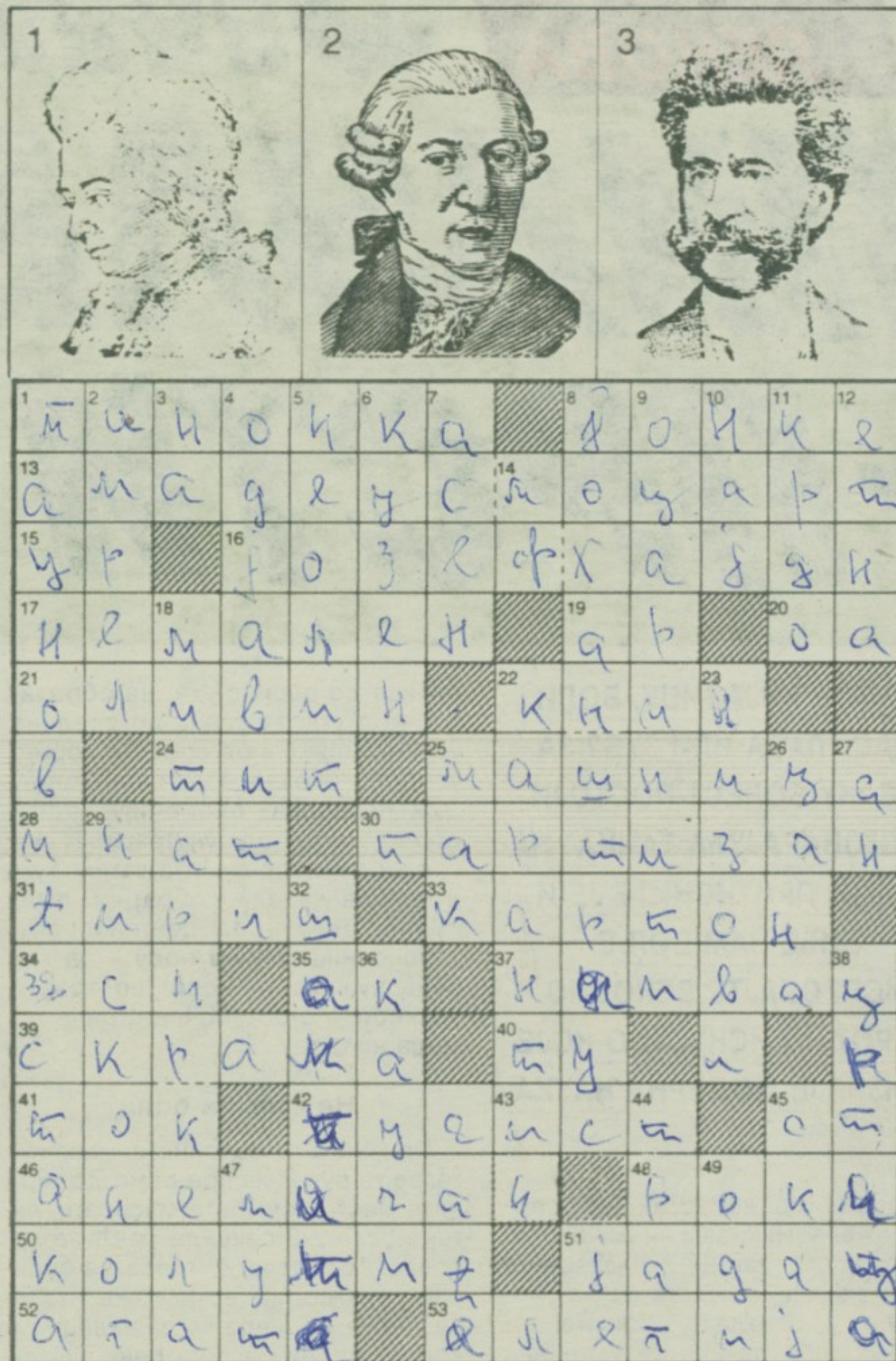
– Докле ћу те звати на ручак? До-
ста ми је живота са чудакoм!

Само сам се осмехнуо.

Ко зна колико ћу још Марти има-
ти у свом животу!

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

(ТРИ АУСТРИЈСКА КОМПОЗИТОРА)

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: 1) баракан, 7) ушато, 12) анатом, 13) ратлук, 14) Цетињани, 16) апта, 17) амонити, 18) афион, 19) њива, 20) Ел, 21) Хенри, 22) еја, 23) гра-
ната, к, 25) кањони, 27) ујаци, у, 29) ерозија, 31) ЗП, 33) гт, 35) магацин, л, 38)
лук, 40) Амон, 41) Ката, 43) Ерол, 45) Савин, 46) скок с мотком, 50) околина,
51) радар, 53) засадити, 54) вино.

ЛЕЧЕЊЕ БЕЗ ЛЕКОВА

УМЕСТО

ПИЛУЛЕ

-ПРСТИ

**ИМАТЕ КИЈАВИЦУ, БОЛИ
ВАС ГЛАВА ИЛИ ЗУБ? ЗА
СВАКУ БОЛЕСТ ПОСТОЈИ
„ОДГОВАРАЈУЋА ТАЧКА“ НА
ЛИЦУ, ПРИТИСНИТЕ ЈЕ И
БИЋЕ ВАМ БОЉЕ.
ИСПРОБАЈТЕ ВЕКОВНО
НАРОДНО ИСКУСТВО КОЈЕ
ПРИЗНАЈЕ МОДЕРНА НАУКА.**

Уморни сте, нервозни, нерасположени. Није вам ни до школе, ни до посла, чак ни до изласка с пријатељима, чешљате се не гледајући у огледало. Уопште не желите себе да видите у таквом безвезном стању. Погрешно! Управо онда кад се осећате лоше или вам „није ни до чега“, пажљиво погледајте своје лице. Јер, једно је одавно утврђено, оно је огледало нашег здравља. Ево кратког практичног упутства да сазна-те шта вам је и како да сами себи помогнете.

Десет тачака и два слова

Ако су вам се на лицу појавиле бубуљице, а кожа посивела – нешто није у реду с вашим органима за варење. Црвенило око ноздрва сигнал је да треба да проверите како вам функционишу слезина и гуштерача (панкреас). Кад кожа на лицу постане груба и храпава, изгуби еластичност, а доњи капци поцрвене, вероватно је да сте зарадили хронично запаљење мокраћне бешике. Понекад у оваквим случајевима или, рецимо, кад вас заболи глава, немојте журити с аспиринама, боље измасаирајте лице. Јер, масажа биолошки активних тачака и зона лица сређује рад унутрашњих органа. А ове важне тачке распоређене су око очију, носа, уста и ушију (погледајте шему).

Виталне линије лица у правцу којих се масира лице протежу се овако: **на подбратку** – од његове средине на обе стране, дуж доње

вилице до ресице уха; **на образима** – од углова усана до средине ушне шкољке и од средине горње усне до бразда које се спуштају дуж ноздрава; **око очију** – дуж обрва и то од унутрашњег ка спољњем делу лица, а затим дуж доњег капка, али у обратном смеру; **на челу** – од центра према слепоочницама; **на носу** – од корена дуж носне кости до врха и од корена с обе бочне стране до краја ноздрва.

Не сме да боли

Пре но што започнете масажу, загрејте руке. Најпре само додирните место које ћете масирати, па тек после 2-3 секунде пређите на посао. То у почетку треба да буде само лак додир јер је кожа на лицу танка, а нервни завршеци и крвни судови распоређени су одмах испод њене површине, па их је лако повредити. Ова врста масаже изводи се само кажипрстом и средњим прстом који увек стоје вертикално у односу на место које се масира, али тако да лице додирују јагодицама.

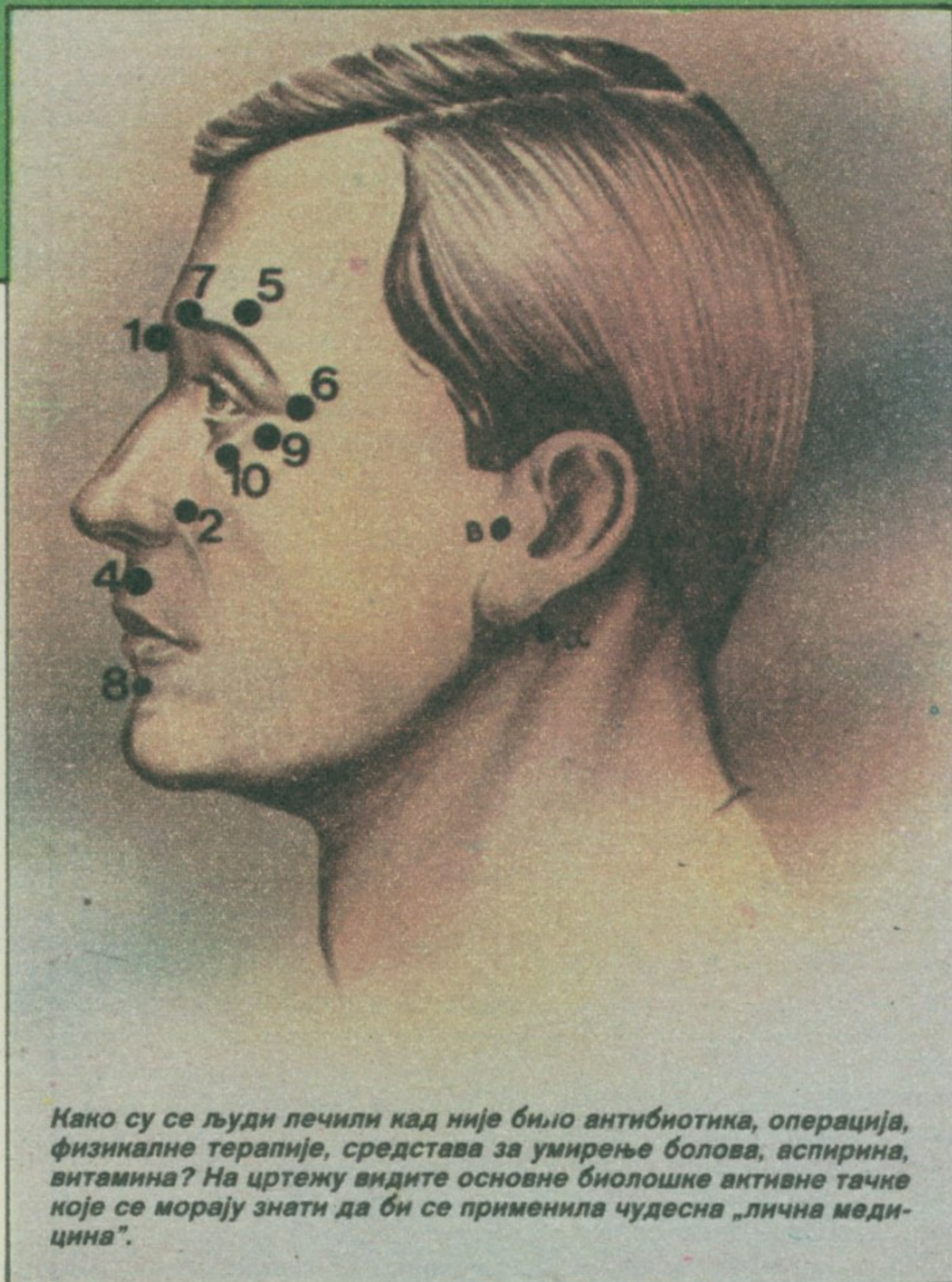
На биолошки активне делове лица најбоље делују вибрације: 5-10 секунди лупкајте прстом или са неколико прстију по одређеној тачки. Затим 3-5 секунди лако масирајте то место. Онда поново вибрације. И тако укупно 1-2 минута.

Кад хоћете да подигнете општи тонус организма, да се разбудите или останете свежи за учење дуго у ноћ, можете да примените „енергичнију“ масажу: притискајте лице длановима или прстима приљубљеним један уз други, трљајте у разним правцима или гњечите између прстију.

Само у једном случају масирање лица сме да боли, а то је ако се нађете у ситуацији да некога враћате свести и тад му притиска-те зоне 4 и 8. У свим осталим случајевима резултат може бити супротан од очекиваног.

Алергија неће проћи

Ако сте се прехладили, осећате језу, измасаирајте зоне 2, 7 и „b“. Масирање носне кости кружним покретима избавиће вас од кија-

Како су се људи лечили кад није било антибиотика, операција, физикалне терапије, средстава за умирење болова, аспирина, витамина? На цртежу видите основне биолошке активне тачке које се морају знати да би се применила чудесна „лична медицина“.

вице, главобоље а помаже и кад су вам очи уморне. Ако вам се очи брзо умарају, а морате да учите или цртате, стручњаци за „личну медицину“ препоручују вам следеће, с времена на време: топле прсте положите на спуштене капке и масирајте неколико минута. Али, пазите: притисак треба да буде тако лаган да се једва осећа. У противном може се дојети да вам се смрачи пред очима или вам се по-ремети срчани ритам.

Масирање зона 5, 6, 7, 9 и 10 које су распоређене око очију помоћи ће вам да престане вртоглавица, главобоља, очи ће вам мање сузити.

Зоне 1 и 2 које се налазе око носа масирају се кад је дисање кроз нос отежано, код алергијских стања или напада астме. Ако спадате у оне који су склони такозваној „поленској алергији“ (изазива је цветни прах кад доспе у дисајне органе), чим почнете лоше да се

осећате, кружним потезима измасаирајте носну кост, а затим истрљајте обе зоне 2, врхове ноздрва и симетричне тачке „a“ испод ресица ушију. Јагодицом кажипрста или средњака правите у исто време са обе стране кружне покрете, седам пута у једном, па седам пута у обратном правцу. Све заједно не треба да траје дуже од три минута. У току дана можете то поновити три-четири пута и алергија „неће проћи“.

Ако вам је отекло лице, боли вас зуб, појавио вам се тик или имате сметње у говору, примените масажу зона које се налазе око уста – 3, 4, и 8.

Сваку вежбу завршите лаким плескањем у правцу виталних линија лица и масирањем главе са обе руке: од средине чела и слепоочница према затиљку.

Пробајте, не може вам шкодити, а многим је помогло.

В. М.

МУШКА ГЛАВА - ЋЕЛАВА

ОВА ПРЕДНОСТ НИЈЕ НА ЦЕНИ

Откако је човек почео да се посматра у огледалу, опадање косе или „алопеција“ постао је проблем који је мучио многе генерације. По свему судећи, то није само питање лепоте већ у себи носи и дубоко психолошко значење везано за типично људску жељу да се не остари. Уосталом, ево и доказа:

„Докторе, помозите! Глава ми је глатка, као лустер, с неколико власи којима су, изгледа, дани одбројани...!“

„Тек ми је педесета а већ чујем како ми добацују – ево, иде онај матори ћелавко... Ако ми вратите бар мало косе, позваћу вас на своје треће венчање и бићу вам захваљан до гроба!“

„Више ми се не живи кад помислим да ћу за коју годину остат без косе. Имам само двадесет и две. Туга ме обузима кад видим да сам ћелавији од оца – педесетогодишњака. Не питам колико кошта...“

Наполеон који је почео да губи косу у 23. састао се једном с руским царем Александром да поразговара о судбини Европе и завршио састанак разговором о ћелавости...

А како то изгледа свима је познато. Прво се јављају залисци који се све више издужују, чело „расте“, коса нестаје и на темену, док се не добије пространа гола површина по средини. Нешто косе и даље расте у облику потковице – на задњем делу и са стране. То је типична ћелавост код мушкараца.

Статистике кажу да у свету 40 до 80 од сто мушкараца остаје без косе, потпуно или делимично. Значи,

ови проценти подразумевају различите степене ћелавости. Од сваких пет особа једна почиње да губи косу још у двадесетој, друга успева да је заувек сачува, док преостале три такође ћелаве, али полако. Има и жена које су веома подложне губитку косе, мада се њима никада неће догодити да потпуно оћелаве.

Широко отворено чело знак је високе интелигенције, али мушкарци више воле да сачувају косу и да своје интелектуалне способности истакну на други начин.

Легенда каже да је дугокоси Самсон био толико снажан да је сам могао да се бори са стотинама противника... Кад му је Далила одсекла косу, остао је без тунчице снаге – немоћан и утучен.

Аристотел је сматрао да опадање косе има директне везе с човековом сексуалном активношћу. Наше маме, опет, имају своју теорију: рећи ће да је за све крива капа... Неки психијатри – нећете веровати – за све окривљују смех! Кажу да фацијални нерв има огранке који активирају мишиће главе и кад се они

(НЕ) ТРЕБА ВЕРОВАТИ

Из Француске је стигла вест да се најновија нада за ћелаве зове миноксидил, препарат који се иначе употребљава за смањење крвног притиска. Откривено је, кажу, да од њега расте коса, мада нико не уме да објасни зашто. Резултати експеримента очекују се тек 1988. Дотле остаје нада...

затегну, смањује се доток крви у корен косе... Но, ово треба заборавити јер је непоуздано, баш као и мамина теорија о потпареној глави.

Квалитет косе зависи од опшег здравственог стања, нарочито од рада нервног система и жлезда са унутрашњим лучењем и сагоревања хранљивих материја. Није, дакле, капа крива за ћелавост а ни поремећаји у крвотоку. Масажа, на жалост, неће учинити да коса порасте. Лоша исхрана такође не мора да изазове опадање косе. Има земаља и крајева у којима људи оскудевају у храни, а ипак нису ћелави.

Медицина још каже да опадање косе може да буде последица дуготрајних високих температура, неког хирушког захвата, већих губитака у тежини или емоционалних стресова. И загађеност ваздуха може да буде кривац за неповрат-

ло, мислила сам да нису!“ Једно је сигурно – ако немате довољно косе, немате ни могућност да њоме покријете клемпаве уши. Али зато, ако вас изненада позову на неку забаву, можете себи да уштедите не

ЗАШТО?

Познати ТВ спикер Миодраг Здравковић пронашао је чешаљ који спречава опадање косе. У питању је у ствари чешаљ кроз чије шупљикаве зупце лековита течност натапа кожу главе. Прсналазак је патентиран, али никада није пуштен у продају.

баш мали труд око прања косе и њеног дотеривања.

Иако пословне људе најчешће замишљамо као ћелаве, утврђено је да они који нису ипак имају више изгледа за напредовање, тврди амерички психолог Ден Карлински. И наводи пример директора једне фабрике кекса из Северне Каролине који је својим трговачким путни-

АКО ВАШ НЕ МОЖЕТЕ ДА СЕ ПОМИРИТЕ СА СУДБИНОМ ОНДА БАР СХВАТИТЕ ДА ЈЕ ГУСТА КОСА ЗАГАРАНТОВАНА САМО ЕВНУСИМА. А ВИ ЗНАТЕ ШТА ТО ЗНАЧИ...?!

цима без косе наредио да купе покривке за ћелу у виду мале перике. И тако је преко ноћи унапредио посао.

Кад је 1947. први грађанин америчке вароши Хантингтон издао наредбу којом је забранио бербери да проћелавим муштеријама наплаћују више од једне четвртине уобичајене цене шишања, власници радњи позивали су такве муштерије речима: „Уђите, ни ви ни ја немамо шта да изгубимо!“

Многи бербери су се специјализовали за прављење фризуре која даје илузију косматости: коса која је преостала (са стране), пуштену да што више израсте, дотерују четком и пребацују преко ћеле тако да је потпуно прекрију. И све буде у реду док не дуне ветар или вас не спопадне кијање...

Ако хоћете добру косу, изаберите праве родитеље!

Пилуле, разне водиче, лосиони, хормони, све је то само губљење времена, поручују и присталице трансплантације, једне од најједноставнијих операција козметичке хирургије. У неким земљама се ове операције изводе и у лекарским амбулантама. Услов је да човек још има ону потковицу од косе. Хирург одатле „премешта“ поједине мале праменове на ћелави део где они хватају корен и нормално расту.

И још нешто. Мушкарци старији од 40 година, ако средином тридесетих нису уочили настајање ћеле, могу бити сигурни да се она више никада неће ни појавити. Остали би морали да имају на уму конгоанску пословицу која гласи: **Узбуђење око ћелавости неће натерати косу да израсте.**

Диего Варагић

Мало косе – гушћа брада!

Неко је рекао даје ћела ружна и да подсећа на лице којем недостаје нос. Да ли је баш тако?!

Велики број жена удатих за ћелаве, кад их упитате да ли мисле да су ћелави мушкарци привлачни, сигурно ће рећи: „Не знам шта ми је би-

ПОЛИГЛОТА ЛОМОНОСОВ

✉ Чула сам за Ломоносова. Али, ништа више од тога да чувени Московски универзитет носи његово име.

ЛИДИЈА БАДЕР
Шубићева 12
41000 Загреб

Да је славни руски научник Михаил Ломоносов (1711-1765) био свестран то је мање-више познато: бавио се физиком, хемијом, географијом, астрономијом, филологијом, допринео развоју свих

„португалски, шпански, француски (X), енглески (X), ирски, немачки (X), холандски, дански, норвешки, шведски, италијански (X), пољски (X), чешки, бугарски, мађарски (X), молдавски, фински, литавски, летонски (X), естонски, чувонски, ромски, хебрејски (X), турски, татарски, грчки (X), словеначки (X), српски, пермски, руски (X)“.

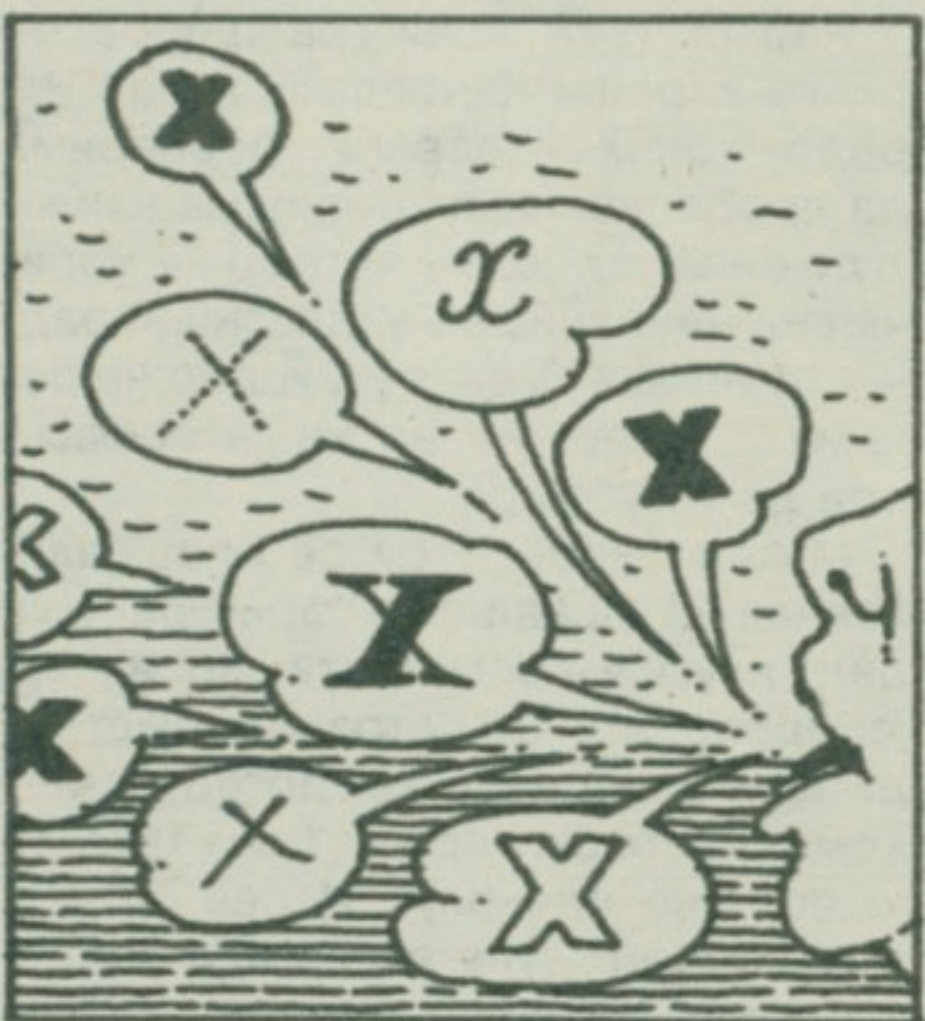
Занимљиво је да је Ломоносов у овај списак заборавио да унесе латински на коме је годинама водио научну преписку, читао сваке недеље предавања и дискутовао у Академији наука... Професорска расејаност?

ЖИВЕЛИ, РЕЧЕ ДРОЗД

✉ Да ли се животиње опијају?
СНЕЖАНА НИКОЛИЋ,
Бука Караџића 112
18300 Пирот

Животиње углавном умеју да избегавају опасну храну. То је случај, на пример, са коњима и говедима који пасу траву на ливади заобилазећи при том поједине биљке.

Али, има и животиња које и те како умеју да пронађу оно што во-

тих наука, а у неким дошао и до значајних открића. У његову част најпознатији универзитет Совјетског Савеза зове се „Ломоносов“. Познато је и да се школовао у Немачкој, али дуго се није знало да је био један од највећих зналаца језика 18. века.

Историјар Пенарски који је пре стотинак година проучавао архиву Петроградске академије наука открио је многе забелешке Михаила Ломоносова, али не на руском... Даља проучавања довела су га до фантастичног открића. Пенарски је успео да нађе писмо овог научника у коме одговара на питање колико језика зна и у којој мери. Ево шта је Ломоносов навео у писму које је датирано 1760, уз напомену да је поред језика које зна одлично научник стављао „крстић“. Ево тог редоследа:

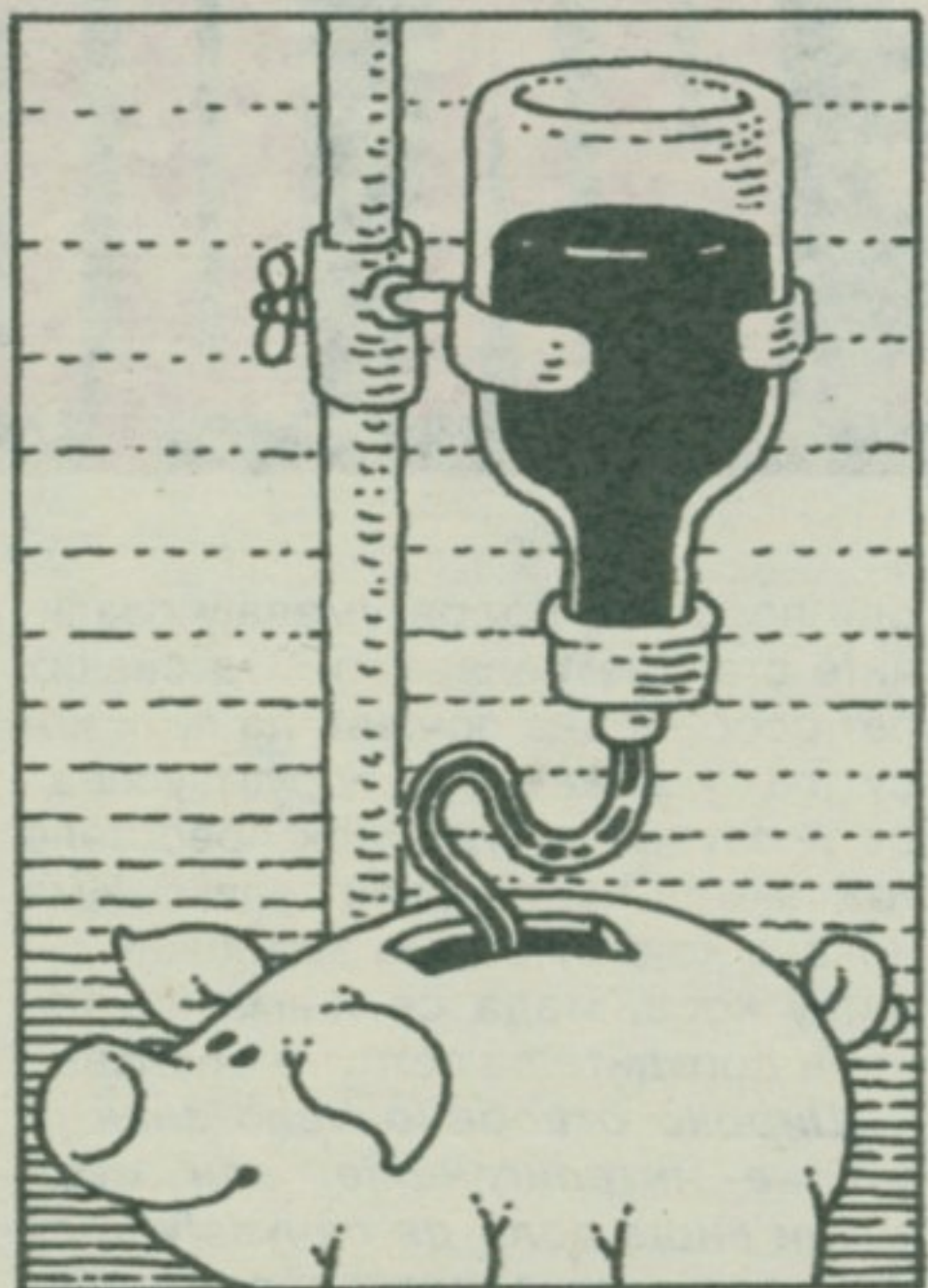
ле. Неке изгледа, не презиру алкохол – пси и мајмуни воле да лижу чаше у којима је остало пиће. Већина сисара и птица опија се једући преврело воће – косови и дроздови опијају се гроздјем. Ни инсекти нису изузетак: мрави иду чак дотле да гаје ваши и сисају њихове излучевине којима се дословно дрогирају.

БАНКА ШТО ЖИВОТ ЗНАЧИ

✉ Недавно сам оперисан и тад сам сазнао коју крвну групу имам. Зато ме интересује како се оне одређују.

АХМЕТ МАТИНОВИЋ
Тршова 42
84000 Бијело Поље

Све до првих година овог века није откривено да сви људи немају исту крв, многи болесници или повређени умирали су при безуспешним покушајима трансфузије: крв једног човека давала се другом без обзира што се разликују њихове такозване крвне групе.

Међутим, исход је често био смртоносан, што је за лекаре дуго била тајна. Јер, ако се само једна кап крви одређене крвне групе помеша са другачијом крви, долази до веома опасног слеplивања еритроцита, односно црвених крвних зрнаца. Ова појава се назива аглутинација и она доводи до распадања или хемоллизе крви. Зато се управо помоћу пробе аглутинације утврђују четири основне крвне групе: О, А, Б и АБ. При трансфузији је неопходно да се пази коју крвну групу има оболели и која му се даје. Црвена крвна зрнаца групе О не аглутинирају се серумом ниједне групе. Другим речима, крв групе О може да се даје свакоме, без обзира на његову крвну групу. Због тог су људи са групом О познати као општи даваоци крви. У групи АБ серум не аглутинира црвена крвна зрнаца ниједне групе, тако да особе са овом групом могу да приме крв било које групе. То су општи примаоци крви.

Сви ми наслеђујемо крвну групу и не можемо да је мењамо. Занимљиво је запажање медицинских стручњака да широм наше планете постоји извесан распоред крвних група. Од запада Европе на истоку смањује се број људи с крвном групом А, док расте број особа које имају групу Б. У Енглеској 43 одсто становништва има групу А, у СССР 30, а у Ирану само 15 одсто.

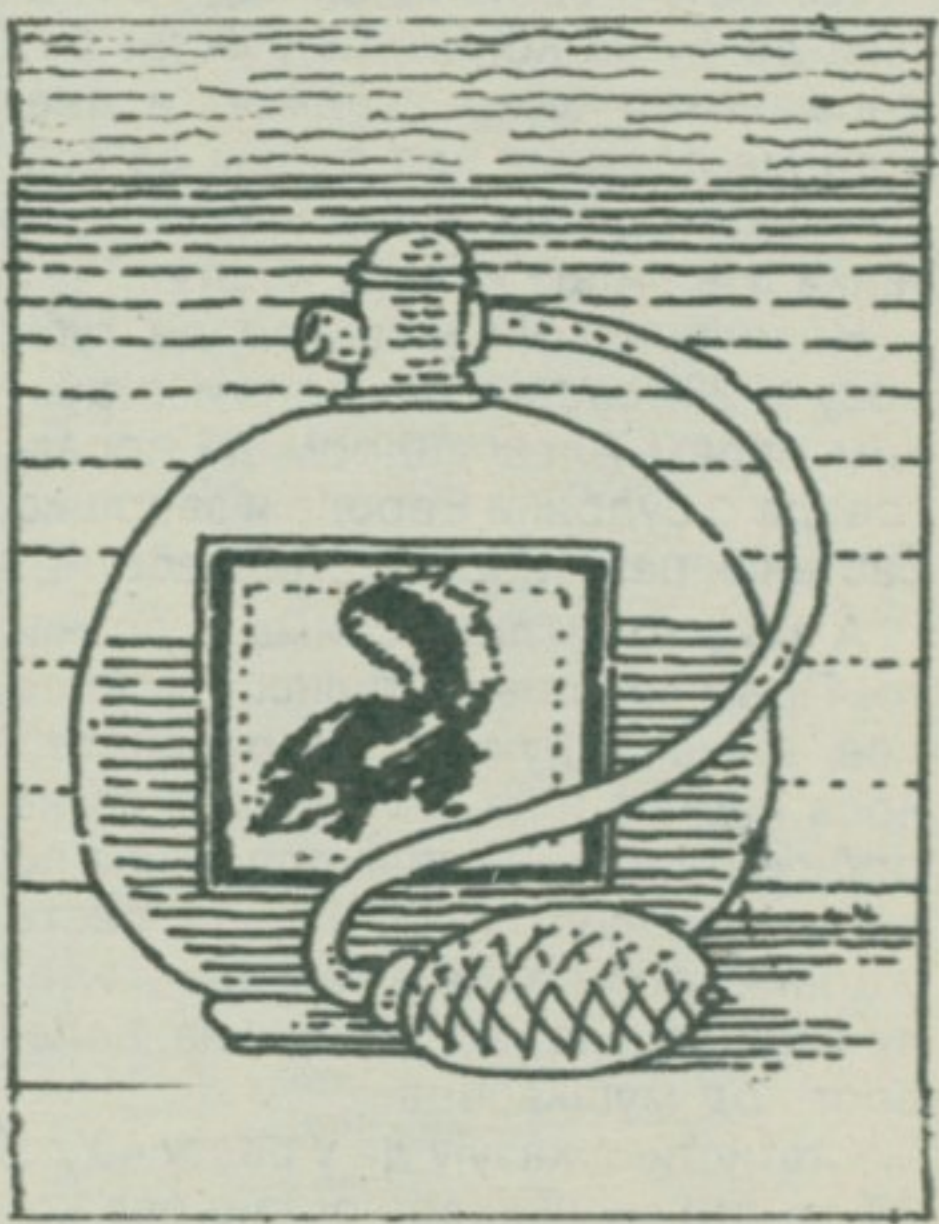
У неким земљама западне Европе крвна група се одређује одмах по рођењу и уноси у документа бебе, што код нас није случај. Зато се често након саобраћајних несрећа или елементарних непогода губи драгоцене време да би се повређенима прво одредила крвна група, па тек онда дала трансфузија. Зато је најбоље да свако оде код лекара и да утврди своју крвну групу. Од колике је важности и крв и познавање крвних група говори податак да у болницама широм света, такође и код нас, постоје такозване „банке крви“, специјална спремишта у којима се крв чува на ниској температури.

ТВОР – „МИРИШЉАВИ“ СТВОР

✉ Кад сам се ознојен и блатњав вратио из игре, мама ме је дочекала речима: „Одмах у купатило! Смрдиш к'о твор!“ Признајем, нисам баш мирисао, али не знам како то „мирише“ твор и зашто ми је мама упутила овакву „добродошлицу“.

МИРКО ЈОКСИМОВИЋ
Саве Новачевића 33
11000 Београд

Твор је звер из породице куна, честа и у нашим крајевима, позната по добром крзну, уништавању пилића и кокошака и неподношљивом мирису којим се брани од непријатеља. Ако је у опасности, твор из нарочите жлезде која се налази на задњем делу тела лучи течност која у нападу зауставља готово сваког непријатеља. Дакле, ко жели да се домогне доброг крзна твора, мора добро да запу-

Први број Политичког забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Александар Бакочев
В. Д. руководиоца ООУР-а Издања за младе „Политички забавник“
Влада Булатовић Вић
Главни и одговорни уредник
Влада Булатовић Вић
Заменик главног и одговорног уредника
Зефирини Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Ђилана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљавић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић. Чланови Савета из Редакције: Влада Булатовић Вић, Зефирини Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патриотић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миланко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИ ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 150 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 1.656,00 динара, полугодишња 3.312,00 динара, годишња 6.624,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 3.312,00 динара, полугодишња 6.624,00 динара, годишња 13.248,00 динара

Претплата се врши на жиро-речун број 60801-601-29728 уз обавезну намену НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИ ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	\$ 42.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 93.-
ШВЕДСКА	Шкр. 299.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 285.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 79.-

Уплате из иностранства слаати на дебитни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну намену ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИ ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника одговоран: Миливоје Весовић, руководиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

Насловна страна
НЕНАД МИЛИЋЕВИЋ

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Саша Диздар, Ђуре Салаја 7, 54500 Валпово – има 15 година, воли музику, спорт и све што воле млади.

Витомир Терзић, Омладинска 14, 54500 Валпово – има 15 година, воли спорт.

Јелена Топаловић, 7. јула 23, 31000 Титово Ужице – има 13 година, воли спорт, сакупља значке, хемијске оловке и слике рок певача и група.

Ивана Павић, Босанска 2, 58000 Сплит – има 10 година, сакупља салвете, значке и марке, воли рок музику и „Забавник“, навија за „Хајдук“.

Оливера Крстић, Булевар Авноја 33, 21000 Нови Сад – има 14 година, воли музику и спорт, сакупља постере и значке.

Александра Радоњић, Душана Вукасовића 53/23, 11070 Нови Београд, – има 11 година, воли да слуша „Плави оркестар“ и Бајару, сакупља стране оловке (за сваку оловку шаље 2 марке).

разују нове коштане целине, као што је, на пример, карлица. На тај начин се током младости смањује број костију у нашем телу, постајући временом много чвршће него што су биле у раном детињству. Наш костур има још једну животно важну улогу, јер штити врло осетљиве органе, као што су мозак, плућа и сл.

И ЛЕОНАРДО ЈЕ БИО ЛЕВАК

✉ Моја сестра пише левом, а ја десном руком. Волела бих да знам због чега постоји ова разлика између нас.

БРАНКА МИЈОВИЋ
Полимска бб
84300 Иванград

Многи родитељи чија су деца леваци брину се због ове појаве, питајући се да ли треба да покушају да је исправе. Међутим, стручњаци тврде да је најбоље да леваци остану оно што јесу: ако је неко прави левак и служи се левом руком уместо десном, нема потребе да се то својство мења. Данас у свету постоји око 4 одсто левака и многе славне личности у про-

шлости, као Леонардо да Винчи и Микеланђело Буонароти, служили су се искључиво левом руком.

Али, изгледа да је наш свет – свет „дешњака“, јер је све око нас подешено за њих: браве, алати, команде у аутомобилима, разни инструменти... Због тога леваци понекад доживљавају тешкоће, али их најчешће успешно савладају.

Не постоји тачно утврђено правило због чега су неки људи дешњаци, а други леваци. Према једној теорији, наше тело није симетрично, односно, његове стране нису потпуно једнаке. Десна страна лица незнано се разликује од леве, као што ноге и руке нису исте јачине, а стопала величине. Ни половине мозга не функционишу на исти начин.

Мождани путеви укрштају се у продуженој мождини и одатле иду на супротне стране тела. Тако живчани путеви десне стране мозга одлазе у леву половину тела и обратно. Како лева половина мозга има премоћ над десном, десна половина тела је способнија и спремнија да обавља радње. Ми читамо, пишемо, говоримо и радимо уз помоћ леве половине мозга и зато смо већином дешњаци. Међутим, ако је распоред код некога обрнут, тако да десна половина мозга има премоћ над левом, таква особа је левак.

Према томе, сасвим је неоправдан понекад подсмешљив однос у нашем народу према људима који се служе левом руком. Јер, вештини и умећу многих левака дивно се свет: левом ногом шутирали су лопту Бора Костић и Драган Џајић, Радивоје Кораћ је левом руком постигао мноштво кошева, Мате Парлов је левом песницом освојио највеће трофеје у боксу... А о књижевницима левацима да и не говоримо.

РИБА – ПОСЛЕДЊИ МОДНИ КРИК

✉ Како су постале златне рибице?

МИЛОШ ПАУНОВИЋ
Доктора Панџића 97
14000 Ваљево

Предак златне рибице није нико други већ широм света познати – шаран. Од њега су народи Далеког истока упорним вештачким одабирањем створили свуда омиљену златну рибицу, која се у Јапану гаји већ четири века. Међутим, све до пре 200 година, Европи је овај живи украс био сасвим непознат. Тада је госпођи Помпадур, пријатељици француског краља Луја XV, поклоњено неколико златних рибица. Мадам Помпадур је била прва дама тадашњег света и ове животиње су постале „последњи модни крик“.

Иначе, златне рибице су дугачке од четири до тридесет центиметара. Имају разна имена, зависно од изгледа: лепезара, комета, велур, нимфа, лавице...

ши нос и отрпи праву најезду ужасног сирада. Наравно, у нашим изрекама често се претерује, па верујемо да је између тебе кад се вратиш из игре и твора кад се брани од нападача ипак огромна разлика.

КОСТ ГЛАВУ ЧУВА

✉ Од наставнице биологије сам чуо да тек рођена беба има више костију од одраслог човека. Да ли је наставница у праву?

ВЕЉКО ДРАГОВИЋ
13. јула 25
81000 Титоград

Да човек у телу нема кости, могао би да се савије у свим правцима, али сигурно не би могао да иде усправно, да трчи, ради, па чак ни седи. Личио би на оне чудесне савитљиве „људе од гуме“ које виђамо у циркусима и на ваљариштима. Њихово умеће сигурно би било још необичније да је тело одраслог човека савитљиво као теле бебе, нао новорођенче има 62 кости више. Човек се рађа са 270 костију да би око двадесет пете године, кад најчешће престaje да расте, имао „само“ 208 костију. Међутим, шта се догодило са оне 62 кости? Како човек расте, повећавају се и кости. Многе од њих међусобно срастају и тако об-

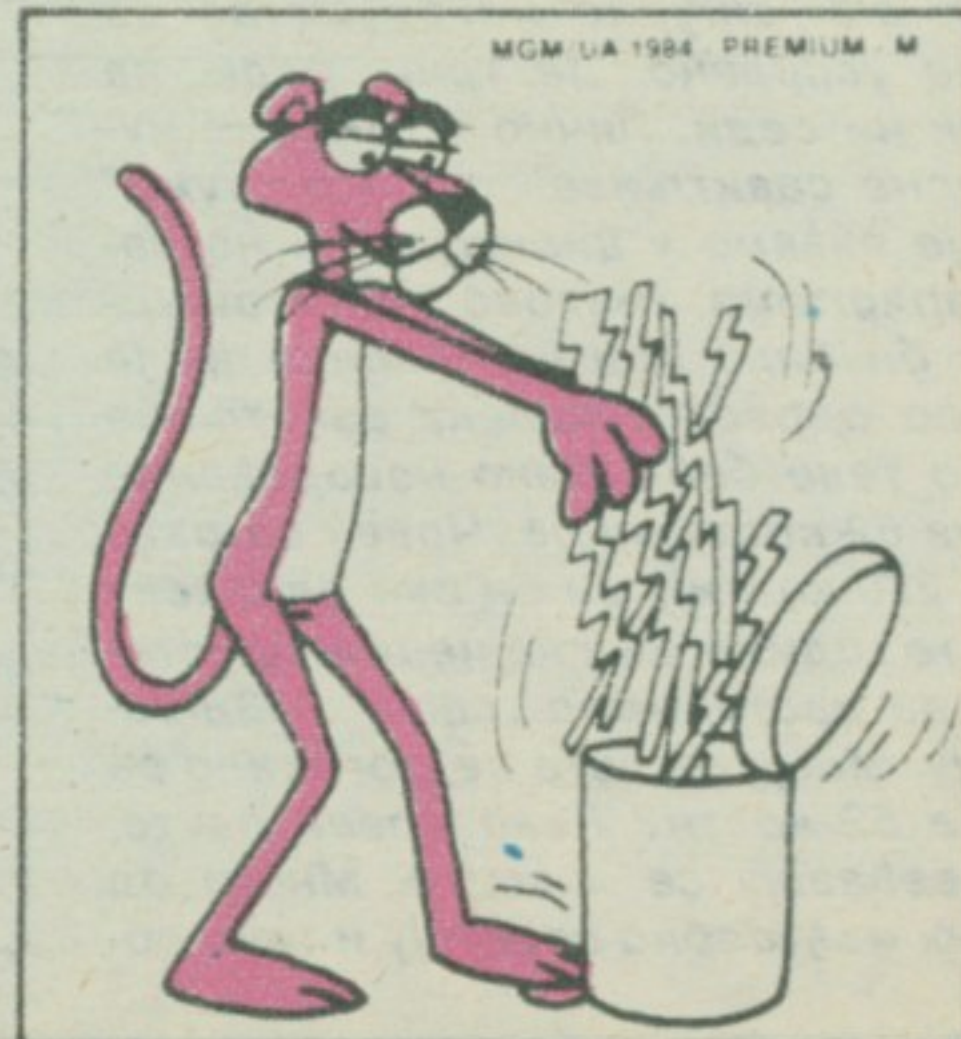
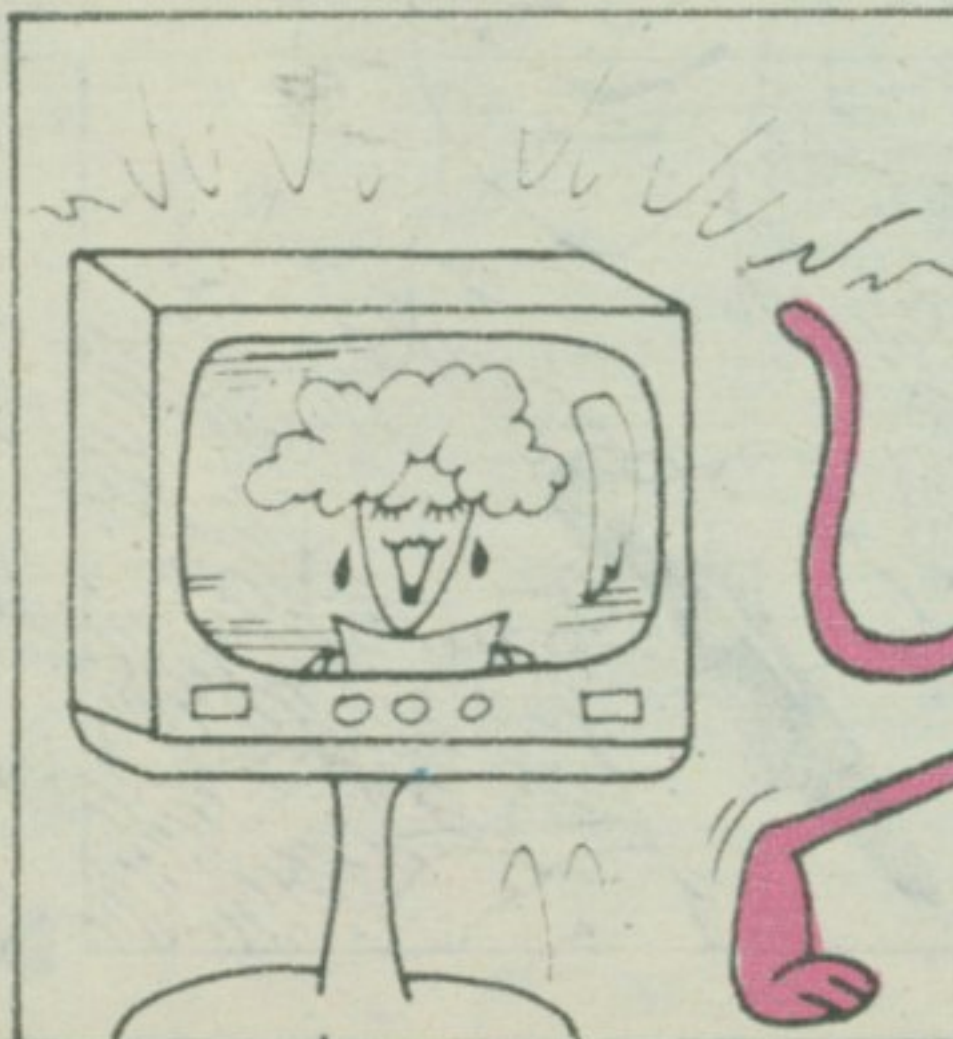
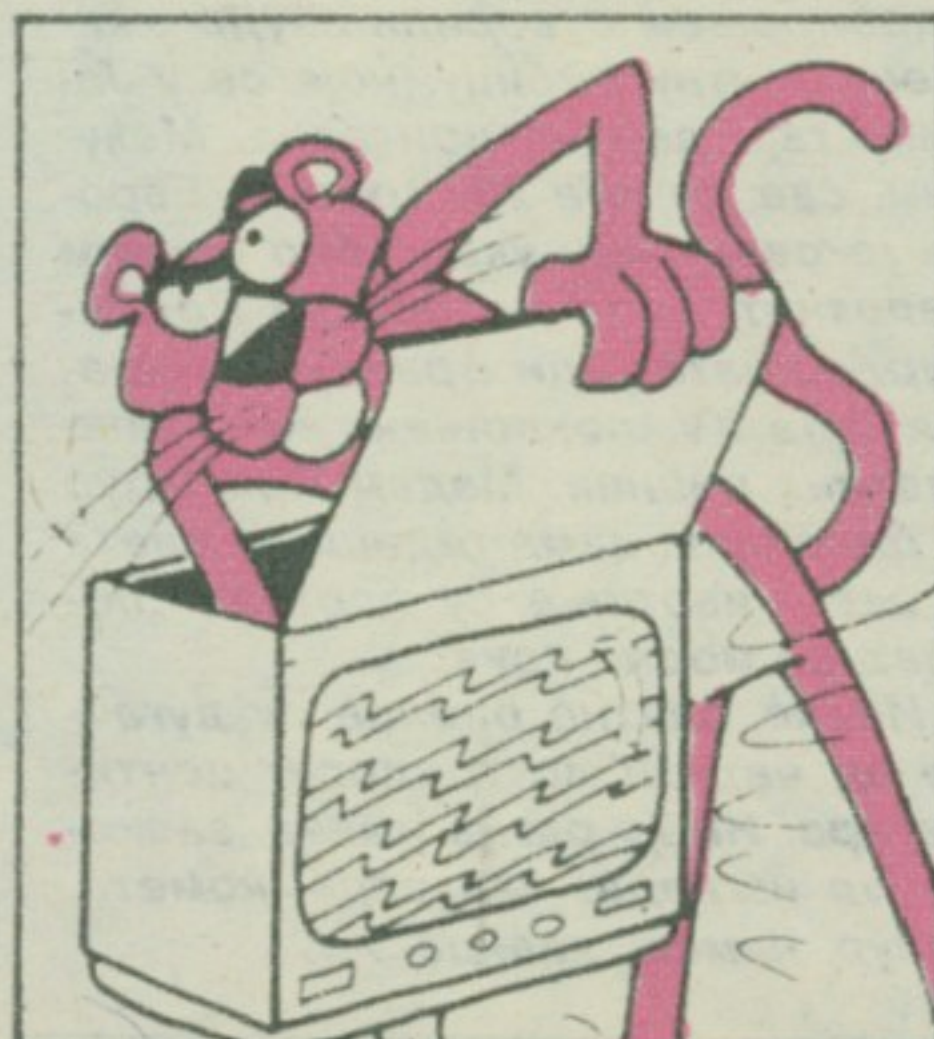
ПРОЧИТАЈ
ПРОСКИТАЈ

РАКОВИ КОЈИ СЕ СЕЈУ

У Сједињеним Америчким Државама завршен је пројекат по коме ће се убудуће на пиринчаним пољима гајити ракови. Пиринач се сеје у марту, а рачићи пуштају на поља под водом у јуну. У августу, две недеље пре жетве пиринча, поља се ослобађају воде, а ракови закопавају у земљу. Кад се пиринач пожане, на поља се поново пушта вода и ракови испливају... Стручњаци тврде да се на овај начин може добит 1000-1200 килограма ракова по хектару.

ПАНТЕР ПАНТА

АХИЛ ПЕТИЋ

СПРЕТНИ АХИЛ

